

TÜRKİYE’DE ULUSAL KANALLARDA YAYINLANAN PRIME-TIME TELEVİZYON
DİZİLERİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ AÇISINDAN AİLENİN SUNUMU

ÇİĞDEM ERDAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ
SİNEMA-TV ANABİLİM DALI
DANIŞMAN: YARD. DOÇ. DR. GÜRSEL YAKTIL OĞUZ

ESKİŞEHİR
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMMUZ 2010

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

TÜRKİYE’DE ULUSAL KANALLARDA YAYINLANAN PRIME-TIME TELEVİZYON DİZİLERİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ AÇISINDAN AİLENİN SUNUMU

Çiğdem Erdal

Sinema Televizyon Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şubat 2010

Danışman: Yard. Doç. Dr. Gürsel Yaktıl Oğuz

Televizyon, bir toplumdaki hakim kültürel değerleri, inanışları ve ortak yargıları yeniden üreten en güçlü kitle iletişim araçlarından birisidir. Toplumsal cinsiyet rolleri de toplumda baskın bir şekilde varlığını sürdüren, kadına ve erkeğe toplum tarafından atfedilen birtakım nitelikler olarak bu ortak inanış ve yargılardan birisidir. Televizyon bu rolleri, kullandığı anlatı yapıları ile yeniden üreterek topluma sunmaktadır. Televizyonun en yaygın anlatı biçimlerinden birisi olan televizyon dizileri, bu yeniden üretme ve sunma sürecinin önemli bir parçasıdır.

Televizyon dizilerinde toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden üretildiği en yaygın ve önemli temalardan birisi, ailedir. Aile, tarih boyunca geçirdiği değişimlerle birlikte kadın ve erkek için farklı rollerin üretildiği ve deneyimlendiği, bu rollerin gelecek nesillere aktarıldığı bir ortam olmuştur. Televizyon dizilerinde toplumsal cinsiyet rollerinin aile içinde sunumu, kadın ve erkeğin farklı alanlarda farklı rollerle sunulması şeklinde gerçekleşmektedir.

Türk toplumu halen geleneksel olarak ataerkil yapının aile içinde devam ettirildiği, kadın ve erkeğin rollerinin belirgin şekilde birbirinden ayrıldığı bir toplumdur. Bu durum televizyon dizilerinde sunulan ailelere de açık bir şekilde yansımaktadır. Bu araştırma, kadın ve erkeğin Türk aile yapısı içindeki yerleri ve rollerine odaklanarak, en çok izlenen televizyon dizilerinde toplumsal cinsiyet roller açısından ailenin nasıl sunulduğuna betimsel bir yaklaşım ile açıklık getirmeye çalışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Televizyon dizisi, toplumsal cinsiyet rolleri, aile.

ABSTRACT

REPRESENTATION OF FAMILY IN NATIONAL PRIME-TIME TELEVISION SERIALS THROUGH GENDER ROLES

Çiğdem Erdal

Cinema-Tv Department

Anadolu University Institute of Social Sciences, July 2010

Advisor: Assistant Professor Gürsel Yaktıl Oğuz

Television is one of the most powerful mass media, reproducing cultural values, beliefs and common attitudes prevailing in a society. Gender roles are one of these common beliefs and attitudes that exist dominantly in a society, attributed to women and men by people. Television reproduces gender roles through its narrative structures and distributes them again to that society. Television serials, being one of the most used narrative forms of television, has much to do with this reproduction process.

The family is one of the most common and important themes by which gender roles are reproduced in television serials. After all the changes it underwent through the history, it became an environment in which different roles are produced and be experienced for women and men, as well as these roles are transmitted to the future generations. Representation of gender roles within the family in television serials occur as women and men being represented in different places, with different roles.

Turkish society is still considered as a traditional society in which patriarchy prevails within the family, and the roles of women and men are separated obviously. This situation reflects in the families, represented in television serials. This research focuses on places and roles of women and men within Turkish family structure and tries to reveal how the family in television serials is represented from the point of gender roles, approaching the issue with a depictive and judgemental method.

Keywords: Television serials, gender roles, family

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

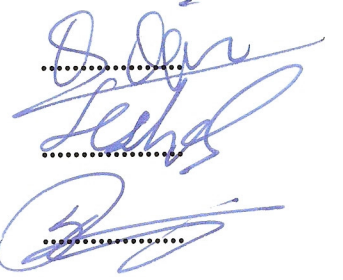
Çiğdem ERDAL'ın "Türkiye'de Ulusal Kanallarda Yayınlanan Prime-Time Televizyon Dizilerinde Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından Ailenin Sunumu" başlıklı tezi 29 Eylül 2010 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, **Sinema ve Televizyon** Anabilim Dalında, **yüksek lisans tezi** olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Yard.Doç.Dr.Gürsel YAKTIL OĞUZ

Üye : Yard.Doç.Dr.Serhat SERTER

Üye : Yard.Doç.Dr.Seçil BANAR

Prof.Dr.Ramazan GEYLAN
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Eğitim hayatımın başlangıcından itibaren beni daha fazlası için cesaretlendiren, hayatta en değerli hazinenin ilim olduğunu bana aşıl原因 ve yüksek lisans eğitimimi kaldığım yerden devam ettirip, sonuna kadar gidebilmem için maddi manevi her türlü desteğini esirgemeyen anneme,

Çalışmamın başından beri bana büyük bir sabırla yaklaşarak, en zorlandığım zamanlarda bile profesyonelliğinden hiçbir şey yitirmeden çalışmamı bitirebilmem için beni yüreklendiren, daha iyi olmam için beni sürekli olarak araştırmaya yönelten, bana akademisyenliğin hem güzel hem zorlu yanlarını gösteren ve bundan sonrası için kendime örnek aldığım tez danışmanım Yard. Doç. Dr. Sayın Gürsel Yaktıl OĞUZ'a,

Çalışmanın başarılı bir şekilde tamamlanacağına olan inançlarını hissettirerek benden tavsiyelerini hiçbir zaman esirgemeyen, eleştirel yaklaşımlarından çok şey öğrendiğim tez jüri üyeleri Yard. Doç.Dr. Sayın Seçil BANAR ve Yard. Doç. Dr. Sayın Serhat SERTER'e,

Çalışmamın son birkaç ayında bana hem evini hem de manevi desteğini sonuna kadar sağlayan doktora öğrencisi arkadaşım Çiçek Taşlıçukur'a bu çalışmanın tamamlanmasında büyük katkısı ve yardımları için teşekkür ediyorum.

ÖZGEÇMİŞ

Çiğdem Erdal

Sinema Televizyon Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Programı

Eğitim

Y. Lisans	2010 Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Lisans	2003 Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo, Tv ve Sinema Bölümü
Lise	1998 Ceyhan Anadolu Lisesi

Kişisel Bilgiler

Doğum Yeri ve Yılı: Adana, 1980 **Cinsiyet:** Kadın **Yabancı Dil:** İngilizce, Almanca

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZ.....	ii
ABSTRACT.....	iii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
ÖZGEÇMİŞ.....	vi
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Amaç.....	2
1.2. Önem.....	3
1.3. Varsayımlar.....	3
1.4. Sınırlılıklar.....	3
1.5. Tanımlar.....	4
2. ALANYAZIN	
2.1. Toplumsal Cinsiyet Kavramı.....	5
2.1.1. Toplumsal Cinsiyet Rolü ve Toplumsallaşma Süreci.....	7
2.2. Toplumda ve Ailede Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Görünümleri.....	12
2.2.1. Kadın ve Erkekten Beklenen Toplumsal Cinsiyet Rollerini.....	12
2.2.2. Ailede Toplumsal Cinsiyet Rollerini.....	13
2.3. Türk Toplumunda ve Türk Ailesinde Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Görünümleri.....	15
2.3.1. Türk Toplumunda Kadın ve Erkekten Beklenen Toplumsal Cinsiyet Rollerini.....	16
2.3.2. Türk Ailesinde Toplumsal Cinsiyet Rollerini.....	18

2.4. Televizyon Dizileri ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından Ailenin Televizyon Dizilerinde Sunumu.....	24
2.4.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Televizyonda Yeniden Üretimi.....	24
2.4.2. Tür Olarak Televizyon Dizileri.....	26
2.4.3. Televizyon Dizilerinde Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından Ailenin Sunumu.....	28
2.4.4. Türk Televizyon Dizilerinde Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından Ailenin Sunumu.....	31
3. YÖNTEM.....	36
3.1. Araştırma Modeli.....	36
3.2. Evren ve Örneklem.....	37
3.3. Verilerin Toplanması.....	37
4. BULGULAR VE YORUM.....	40
4.1. Yaprak Dökümü Dizisinin Konusu.....	41
4.1.1. Yaprak Dökümü Dizisindeki Toplumsal Cinsiyet Rollerini Üzerine Genel Bir Değerlendirme.....	41
4.1.2. Yaprak Dökümü 119. Bölüm Özeti.....	42
4.1.2.1. Yaprak Dökümü 119. Bölüm Analizi.....	42
4.1.3. Yaprak Dökümü 124. Bölüm Özeti.....	43
4.1.3.1. Yaprak Dökümü 124. Bölüm Analizi.....	43
4.1.4. Yaprak Dökümü 128. Bölüm Özeti.....	44
4.1.4.1. Yaprak Dökümü 128. Bölüm Analizi.....	45
4.1.5. Yaprak Dökümü 131. Bölüm Özeti.....	46
4.1.5.1. Yaprak Dökümü 131. Bölüm Analizi.....	46
4.2. Canım Ailem Dizisinin Konusu.....	47
4.2.1. Canım Ailem Dizisindeki Toplumsal Cinsiyet Rollerini Üzerine Genel Bir Değerlendirme.....	47
4.2.2. Canım Ailem 30. Bölüm Özeti.....	48

4.2.2.1. Canım Ailem 30. Bölüm Analizi.....	49
4.2.3. Canım Ailem 33. Bölüm Özeti.....	50
4.2.3.1. Canım Ailem 33. Bölüm Analizi.....	50
4.2.4. Canım Ailem 36. Bölüm Özeti.....	51
4.2.4.1. Canım Ailem 36. Bölüm Analizi.....	51
4.2.5. Canım Ailem 38. Bölüm Özeti.....	52
4.2.5.1. Canım Ailem 38. Bölüm Analizi.....	52
4.3. Kurtlar Vadisi Pusu Dizisinin Konusu.....	55
4.3.1. Kurtlar Vadisi Pusu Dizisindeki Toplumsal Cinsiyet Rollerine Üzerine Genel Bir Değerlendirme.....	55
4.3.2. Kurtlar Vadisi Pusu 64. Bölüm Özeti.....	56
4.3.2.1. Kurtlar Vadisi Pusu 64. Bölüm Analizi.....	56
4.3.3. Kurtlar Vadisi Pusu 65. Bölüm Özeti.....	57
4.3.3.1. Kurtlar Vadisi Pusu 65. Bölüm Analizi.....	57
4.3.4. Kurtlar Vadisi Pusu 70. Bölüm Özeti.....	58
4.3.4.1. Kurtlar Vadisi Pusu 70. Bölüm Analizi.....	59
4.3.5. Kurtlar Vadisi Pusu 72. Bölüm Özeti.....	60
4.3.5.1. Kurtlar Vadisi Pusu 72. Bölüm Analizi.....	60
4.4. Ezel Dizisinin Konusu.....	62
4.4.1. Ezel Dizisindeki Toplumsal Cinsiyet Rollerine Üzerine Genel Bir Değerlendirme.....	62
4.4.2. Ezel Dizisi 1. Bölüm Özeti.....	63
4.4.2.1. Ezel Dizisi 1. Bölüm Analizi.....	64
4.4.3. Ezel Dizisi 2. Bölüm Özeti.....	64
4.4.3.1. Ezel Dizisi 2. Bölüm Analizi.....	65
4.4.4. Ezel Dizisi 3. Bölüm Özeti.....	66
4.4.4.1. Ezel Dizisi 3. Bölüm Analizi.....	66
4.4.5. Ezel Dizisi 4. Bölüm Özeti.....	68

4.4.5.1. Ezel Dizisi 4. Bölüm Analizi.....	68
5. SONUÇ.....	70
EKLER.....	74
KAYNAKÇA.....	111

1.GİRİŞ

Toplumsal cinsiyet rolleri, toplumun bireyleri olan kadın ve erkek üzerinde doğumdan itibaren, hatta kimi çalışmalara göre doğumdan önce benimsenmeye başlayan ve ömür boyu hayatlarını etkileyen rollerdir. Sanayileşme sonrasında kadın ve erkeğin alanları farklılaşmış, kadın ev içine çocuk bakımı ve ev işleri gibi rollere hapsedilirken, erkeğin alanı ise iş hayatı olmuştur. Erkek ‘ekmek getiren’ rolünü üstlenmiş, aynı zamanda ailenin dışarıyla bağlantısını sağlayan araçsal bir nitelik kazanmıştır.

Toplumsal cinsiyet rolleri aile içinde öğrenilmeye başlar, ancak bu roller bireyin hayatı boyunca toplumsal alanda da kendini gösterir. Eğitim, iş hayatı, kamusal alan gibi farklı boyutlarda toplumsal cinsiyet rollerine uygun davranışların kadın ve erkek tarafından sürdürüldüğü bir gerçektir. Kadın ve erkek, bu alanların her birisinde farklı rollere sahip olabilir: iş hayatında işçi veya işveren, eğitimde öğrenci, aile içinde anne veya baba. Kadınlığın ve erkekliğin gerektirdiği şekilde davranmayı ifade eden toplumsal cinsiyet rolleri, bireylere farklı şekilde davranışları kazandırır. Bir anne olarak kadının rolü çocuk bakmak iken, bir baba olarak erkeğin rolü para kazanmak ve ailenin geçimini sağlamaktır.

Günümüz toplumunda kadının iş hayatına girmesiyle birlikte değişme sinyalleri vermesine rağmen toplumsal cinsiyet rolleri hala belirgin şekilde toplumun her alanında hissedilebilmektedir. Bu rollerin yansıdığı ve temsil edildiği ortamlardan birisi de kitle iletişim araçlarının en yaygını olarak kabul edilen televizyondur.

Televizyonun, toplumsal cinsiyet rollerini pekiştirmek için kullandığı en yaygın format olan televizyon dizileri, hayatımızda büyük oranda yer etmiştir. Karakterlerin yaşadığı hayatlar, karşılaştıkları sorunlar ve nasıl çözümleyecekleri izleyici için büyük merak konusu oluşturmakta ve bu hayatları kendi hayatları ile özdeşleştirmektedirler. Kadın ve erkek karakterlerin aile içinde karşılaştıkları güçlükler, ailenin kurulması, dağılması ve sorunlara çözüm bulma çabaları, izleyicinin en fazla ilgisini çeken hikaye unsurlarıdır. Karakterlerin yaşadıkları sorunlar, sıcak aile ortamı içinde çözümlenmekte, ailenin kutsallığı ve verdiği aidiyet duygusu, izleyiciye aile değerlerini sürekli olarak hatırlatmaktadır. Diziler izlenirken hikaye içinde yaşanan olaylar günlük yaşamda izleyici sanki kendisi yaşıyormuşçasına heyecanla paylaşılmakta, karakterlerin yaşadıkları olaylar tartışılıp yorumlanmaktadır. Bu yorumlar yapılırken izleyici kendi aile yaşantısı üzerine düşünme fırsatı bulur, kimi zaman

izlediği hikayeden çözümleri kendi hayatına uyarlamaya çalışır. Dizilerde verilen annelik ve babalık mesajları, kadının ve erkeğin rolleri ve görevleri, izleyicinin kendi hayatında nasıl olması ve davranması gerektiğine işaret eder.

Türk toplumunda kadının çalışma hayatına girmesi, annelik ve eş rollerinden feragat etmesine neden olmamış, aksine bu rollerin kutsallığı daha çok vurgulanır olmuştur. Yerli yapım televizyon dizilerinde de kadın ve erkeğin rollerinin belirgin farklarla çizildiğini görmek mümkündür. Kadına anne, sadık eş sıfatları yakıştırılırken, erkek babalık rolüyle anılmaz, mesleki başarıları, arkadaş çevresi, sosyal hayatı daha çok göz önündedir. Ev içindeki işlere sadece mecbur olduğunda yardım eder, üstelik her türlü hizmetin yanında kadından bir de sevgi ve destek bekler. Kadının ailesine ve kocasına ihaneti cezalandırılır, kimi zaman kadın ıslah edilir. Nereye gideceğine, kimlerle görüşeceğine erkek karar verir. Bu erkek, babası, kocası veya yakın komşusu olabilir.

Modernleşmenin ve kadın ile erkeğe eşitlik arayışını toplumsal alana taşıyan feminist hareketin sonucunda kadına kanunlar yoluyla devlet tarafından kimi haklar sağlanmış, ancak bunlar geleneksel aile yapısını değiştirmeye yeterli olmamıştır. Günümüz Türk toplumunda anne, baba ve çocuklardan oluşan çekirdek ailenin, hala geleneksel yapıyı sürdürmesi, babanın, annenin ve çocukların rollerinin belirgin farklara sahip olması ve bu rollerin kuşaktan kuşağa aktarılması hakim bir olgudur. Televizyon dizilerinde modernleşmenin ve eşitlik arayışının sonuçları açıkça yansımamakta, kadın ve erkek aile içinde karar verme sürecine birlikte katılıyor gibi gösterilse de aslında kadının tutumu itaat ve kabullenme şeklinde olmaktadır.

Bu çalışmanın temel problemi, toplumsal yapı ve inanışlar temelinde toplumsal cinsiyet rolleri açısından ailenin en çok izlenen televizyon dizilerinde nasıl sunulduğunu ve nasıl aktarıldığını ortaya çıkarmaktır. Aile içinde kadının ikincil konumu ve erkek-egemen yapının devam etmesi, kadın ve erkeğe yüklenen belirli rollerin aileyi şekillendirmesi, bu problem çerçevesinde araştırmacının dikkatini çeken sorular olarak belirlemektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ulusal kanallarda yayınlanan prime-time televizyon dizilerinde toplumsal cinsiyet rolleri açısından ailenin nasıl sunulduğunu araştırmaktır. Bu amaçla şu sorular cevaplanmaya çalışılacaktır:

1. Ailenin yapılanışı ve otorite kaynağı televizyon dizilerinde toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak mı sunulmaktadır?
2. Televizyon dizilerinde toplumsal cinsiyet rolleri aileye nasıl yansımaktadır?

1.2. Araştırmanın Önemi

Toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenilmesinde ve yeniden üretilmesinde, televizyon dizileri önemli bir paya sahiptir. Bu araştırma, televizyon dizilerinin toplumsal cinsiyet rollerini aile kavramı içinde yeniden üreterek temsil ettiğini ortaya çıkarması açısından önemlidir.

1.3. Varsayımlar

Araştırmanın temel varsayımı, televizyon dizilerinde ailenin, toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yeniden üretilmekte olduğudur.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma, 2009 yılı yeni yayın döneminin başlangıcı olan Eylül ayından itibaren, sonraki iki aylık dönemi de kapsayacak şekilde, Eylül-Ekim-Kasım aylarında yayınlanan, prime-time televizyon dizilerini kapsamaktadır. En çok izlenen diziler çalışmaya dahil edilmiş, bu dizileri belirlemek için de rating ölçümlerinden faydalanılmıştır. Önceki yayın dönemi olan 2008 yılının yayın dönemi bitişinde ara vererek 2009 yılı yeni yayın döneminde devam eden diziler çalışmanın kapsamındadır. Çalışmaya dahil edilen ayların başlangıcı olan Eylül ayında başlayıp, Ekim veya Kasım ayları içinde sona ermiş, yayından kaldırılmış olan diziler kapsam dışı bırakılmıştır. Aynı kanala ait birden çok dizinin en çok izlenen dizi olması halinde, yayın politikaları farklı olan kanallarda yayınlanan ve en çok izlenen diziler çalışmaya dahil edilmek üzere seçilmiştir. Araştırma kapsamındaki diziler, sorunların her bölümde çözülmediği, bitimsiz anlatı yapısına sahip epizodik diziler olarak ele alınmaktadır.

1.5. Tanımlar

Toplumsal Cinsiyet Rolü: Toplumun tanımladığı ve bireylerin yerine getirmelerini beklediği, cinsiyetle ilişkili bir grup beklenti, diğer bir deyişle kadınlığın ve erkekliğin sosyal ortamlarda ifade edilişidir (Dökmen, 2004: 16-18).

Televizyon Dizisi: Öykünün ve söylemin tek bir bölüm içinde sonuca ulaşmadığı, aynı karakterler etrafında dönen, ancak en son bölümünde bile sonuca ulaşması beklenmeyen, bitimsiz anlatılardır (Aktaran Creeber, 2001: 442).

Prime-Time: Televizyon kanalının Pazartesi-Cumartesi günleri arasında 20.00 ile 23.00 saatlerinde, Pazar günü ise 19.00 ile 23.00 saatlerinde yayınladığı programları kapsayan yayın dilimidir. Kanallar en yüksek gelirlerini bu dilimlerde elde ederler, çünkü en geniş izleyici kitlesine bu yayın saatlerinde ulaşılır (Webster ve diğerleri, 2006: 16).

2. ALANYAZIN

2.1. Toplumsal Cinsiyet Kavramı

Toplumsal cinsiyet kavramı ilk olarak 1968 yılında Robert Stoller tarafından, toplumsal cinsiyetin biyolojik cinsiyetten nasıl ayrılabilceğini göstermek üzere ortaya atılmıştır. 70'li yılların başında bu kavram Ann Oakley tarafından popülerleştirilmiş ve bu ayrım, 'maskülenlik' ile 'feminenlik' kavramlarının psikolojik fenomeni olarak 'toplumsal cinsiyetin' kültürel inşasını aydınlatmak üzere kullanılmıştır (Aktaran Segal, 1990: 66). Scott'a (2007: 3) göre ise toplumsal cinsiyet ilk kez, cinsiyete dayalı ayrımların toplumsal niteliğini ısrarla vurgulayan Amerikalı feministler arasında ortaya çıkmıştır. Kelime, cinsiyet ya da tinsel farklılık gibi terimlerin kullanımında örtük bir şekilde mevcut olan biyolojik determinizmin reddedilmesi anlamına gelmiştir.

Connell (2002: 10), toplumsal cinsiyetin insanın üreme alanı etrafında toplanan sosyal ilişkiler yapısı olduğunu söylemektedir. Toplumsal cinsiyet aynı zamanda bu yapı tarafından yönetilen ve insan vücudu ile sosyal süreçler arasında üreme açısından ayrıma neden olan bir dizi pratiktir.

Wharton'un (2005: 3-7) tanımına göre toplumsal cinsiyet erillik ve dişillik olarak nitelendirilen toplumsal ve kültürel kişilik özelliklerini tanımlamada kullanılmaktadır. Bu tanımlamada duygusal olma, zayıf olma, pasif olma veya bağımlı olma gibi özellikler daha çok dişillik özellikleri olarak görülürken güçlü olma, cesur olma, hırslı olma, saldırgan ve bağımsız olma gibi özellikler daha çok erillik özellikleri olarak görülür. Toplumsal cinsiyet bir sosyal pratikler sistemidir ve bu sistem toplumsal cinsiyet ayrımlarını üretir ve sürdürür, böylece bu ayrımlar temelinde eşitsizlik ilişkilerini düzenlemektedir. Buna göre toplumsal cinsiyet hem farklılıkların, hem de eşitsizliklerin üretilmesini gerektirir.

Toplumsal cinsiyet, insan etkileşimi ve sosyal yaşantı yoluyla üretilen ve yeniden üretilen, o sosyal yaşamın dokusu ve düzenidir. Tıpkı kültür gibi, sürekli olarak toplumsal cinsiyeti inşa eden herkese dayanan bir insan ürünüdür (Lorber, 1994: 13).

Biyolojik determinizm kavramını ortaya atan Freud, her iki cinsiyetten insanların fizyolojilerinin bir sonucu olarak kendine has şekillerde gelişim göstermediklerini savunmuştur. Psikanaliz bu gelişime seksüel farklılaşmanın anlamını özel bir şekilde

yorumlayarak bakmaktadır. Psikanalitik konumun altında yatan varsayım, bu farklılaşmanın biyolojik üremeye hizmet etmek için varolduğudur. O halde anatomi, işlevsel anlamda bir yazgıdır. Biyolojik olarak özellikle determinist bu konum Freud'un hem patriyarkal hegamoniden sorumlu, hem de patriyarka kültürünün kurnaz bir eleştirmeni olarak açıkçası tartışmalı bir kimlik kazanmış olmasından sorumludur. Psikanaliz bir yandan insanların kendilerini ve üreme organlarını nasıl değerli kılacaklarını açıklayıp yorumlarken, diğer yandan aile içinde geleneksel cinsiyet rollerinin istenirliğini ve haklılığını kabul eder. Kadınlardaki kişilik özelliklerinin zayıf olduğunu varsayar, çünkü bunlar biyolojik üremenin işlevsel amaçlarına hizmet eder görünmektedir (Aktaran Chodorow, 1999: 154-155). Freud'un (1969'dan aktaran Dökmen, 2006: 32) toplumsal cinsiyetin oluşmasına ilişkin kuramı, libido kavramlaştırmasına dayanır. Libido, biyolojik ve toplumsal cinsiyeti organize eden, biyolojik temeli olan cinsel enerjidir. Freud, libidoyu erkek cinsel organını merkeze alarak açıklamaktadır. Freud'a göre, çocuklar kişilik gelişimleri sırasında bir dizi aşamadan geçmektedir. İlk iki aşama olan oral ve anal aşamalarda, çocukların davranışları ve deneyimleri birbirinden çok farklı değildir. Erkek ve kız çocuklar için anneleri esas objedir, ihtiyaçlarının çoğunu anne karşılamaktadır. Dört yaşlarına geldiklerinde ise kişilikleri arasında önemli bir ayrışma olur. Çocuklar üreme organlarının farkına vardıklarında, üçüncü gelişme aşaması olan fallik dönem başlamış olur. Çocuklar kendi cinslerini model olarak toplumsal cinsiyete uygun şekillerde davranmaya başlarlar (Aktaran Renzetti ve Curran, 2003: 74).

Dolayısıyla biyolojik determinizm bir yazgı olarak kadın ve erkeğin farklılığı üzerine kurulmuştur. Oysa toplumsal cinsiyet kuramcıları, bu kavramın kültürel ve sosyal yapılarla ilişkili olduğunu savunmaktadırlar. Agacinski'ye (1999: 18-19) göre toplumsal cinsiyet bir ikiliktir ve bu ikilikten kurtulmanın garantisi yoktur. Her toplum erkek ve dişiye farklı biçimde birleştiren kültürel yapılar ve toplumsal örgütlenmeler icat eder. Erkek ve dişi arasında her zaman bir hiyerarşi olduğunu belirten Agacinski, bu hiyerarşinin (erkeği dışıdan üstün konuma taşımanın) erkek egemen sistemlerde belirgin olduğunu eklemektedir.

Kadın ve erkek arasındaki bu hiyerarşinin cinsellik ile kurulduğunu belirten MacKinnon'a (2003: 21) göre cinsellik toplumsal cinsiyete temel oluşturan, esas olarak toplumsal bir kavramdır. Cinselliğin çok geniş anlamda toplumsal bir olgu olarak kavrandığını, toplumsal hiyerarşi olarak cinsiyetin dinamiği olduğunu ve toplumsal cinsiyet kavramının incelenmesinin bu anlayışla yapılması gerektiğini savunan MacKinnon'a göre

cinsellik, cinslerin toplumsal ilişkilerinin yaratıldığı, örgütlendiği, ifade edildiği ve yönlendirildiği toplumsal süreçtir; bu süreç kadın ve erkek olarak bildiğimiz toplumsal varlıkları yaratırken, bunların ilişkileri de toplumu yaratır. MacKinnon, kadının cinselliğine diğerlerinin kullanımı için örgütlü olarak el konulmasının toplumsal cinsiyet hiyerarşisini oluşturduğunu kabul etmektedir.

2.1.1. Toplumsal Cinsiyet Rolü ve Toplumsallaşma Süreci

Rol, sosyolojide tanımlandığı şekliyle, belirli bir sosyal bağlam dahilinde, belirli bir konumu işgal eden bir kişi için hangi davranışların uygun olduğuna dair o toplum tarafından geliştirilmiş bir dizi davranış emri ve yasağıdır. O halde toplumsal cinsiyet rolünü, toplumsal cinsiyetlerden birisine dahil insanlar için uygun olan davranışlar hakkındaki bir dizi beklenti şeklinde açıklamak mümkündür (Kessler ve McKenna, 1978: 11-12). Toplumsal cinsiyet rolü, belirli bir toplumsal cinsiyet kimliğine atfedilen niteliklerin, davranışların, görevlerin ve kültürel beklentilerin toplamıdır (Bernstein, 1998: 28). Bu kavram genel olarak erkek ve kadın için uygun görülen ve toplum tarafından tanımlanmış davranış, ilgi alanları ve görevleri ifade etmektedir (Turner, 1995: 2).

Toplumsal cinsiyet rolleri erkek ve kadınla özdeşleştirilen davranış örüntüleri, beklenti ve davranışlardır ve “maskülen” veya “feminen” anlamına gelir. Toplumsal cinsiyet rolleri doğumdan hemen sonra başlayan ve maskülenlik ile feminenlik hakkında kültürel olarak paylaşılan inanış ve değerleri çocuklara ve gençlere aktaran toplumsal cinsiyet toplumsallaşması yoluyla öğrenilirler. Toplumsal cinsiyet toplumsallaşması sürecimizde erkek ve kadını ve onlardan beklenen davranışları ayırmayı öğreniriz, kendi biyolojik cinsiyetimize uygun toplumsal cinsiyet rolü tercihlerimizi ifade etmeyi ve uygun toplumsal cinsiyet rolü standartlarına göre davranmayı öğreniriz. Bireysel düzeyde, bu toplumsal cinsiyetli bilgi tutum, beklenti ve nihayet davranışları etkiler. Erkek ve kadın için uygun davranış ve kişisel özellikler hakkındaki birçok inanış toplumda geleneksel olarak yer edinen sosyal rollerden kaynaklanır. Örneğin, erkekler tarih boyunca agresiflik, baskınlık ve iddiacılık gibi araçsal özellikler sergilemelerini gerektiren daha liderlikçi pozisyonları doldurmuşlardır. Kadınlar ise bakım, şefkat, bağımlılık gibi dışavurumcu özellikler göstermelerini gerektiren bakıcı rollerini doldurmuşlardır. Sonuç olarak, araçsal “maskülen” toplumsal cinsiyet rolleri dışavurumcu feminen toplumsal cinsiyet rollerine göre daha yüksek statü ile ilişkilendirilmiştir. Toplumsal cinsiyet toplumsallaşması ayrıca diğerleriyle ilişkilerde

gerekli etkileşim tarzlarını öğrenmeyi de kapsar. Erkekler daha iddiacı ve baskın tarzları, kadınlar ise işbirlikçi ve yakın tarzı öğrenmeye eğilimlidirler. Yaşamlarımız boyunca, öğrenilmiş bu toplumsal cinsiyet rollerine uymamız için üzerimizde büyük bir sosyal baskı vardır. Geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine uygun davranmayan bireyler diğerlerine göre daha az cazip, daha az ehil görünürler. Bu toplumsal cinsiyet rollerini doldurmak için gerekli bilgiler gençlerin ebeveynlerinden, arkadaşlarından, öğretmenlerinden ve kitle iletişim araçlarından öğrendikleri açık veya gizli toplumsal cinsiyet toplumsallaşması yoluyla öğrenilirler (Ashcraft ve Belgrave, 2005: 6-7).

Toplumsal cinsiyet rolleri toplumsallaşması, bireylerin toplumsal cinsiyetli nitelik ve özellikleri aldığı ve kendilerine ait bir algıya ulaştıkları süreçlere işaret eder. Ayrıca bu süreçte insanlar toplumun kendilerinden erkek ve kadın olarak ne beklediğini öğrenirler. Cinsiyet toplumsallaşması iki taraflı bir süreçtir. Bir yanda toplumsallaşma amacı vardır, çocuğun kendisine bakan kişiler yoluyla sosyal dünyayla yüzleşmesi/karşılaşması gibi. Bu yolla çocuk kendisinin de farkına varır. Toplumsallaşmanın diğer tarafında ise toplumsallaşma etkenleri (aracıları) vardır. Bireyler, gruplar, organizasyonlar bunlar arasında sayılabilir (Wharton, 2004: 31-32).

Araştırmalar bireylerin cinsiyet kimliklerini ve rollerini ve bu rollerin gerektirdiği davranış biçimlerini toplumda genellikle aile, okul, çevre, kitle iletişim araçları, gelenek ve görenek gibi sosyal ve kültürel araçlar ve etkenler yoluyla öğrendiklerini ortaya koymaktadır. Aile içinde anne ve babanın kız ve erkek çocuklara yönelik davranış ve tutumlarının birçok açıdan farklılaşmakta ve toplumsal cinsiyet çocuklara küçük yaşlardan itibaren benimsetilmektedir (Suğur, 2006: 5).

Toplumsallaşmanın cinsiyet rolü kazanımında başlıca etken olduğunu savunan araştırmalar, toplumsal cinsiyet kimliğinin cinsiyet rolü öğelerini oluşturmada biyolojik cinsiyete göre daha baskın olduğu sonucuna varmaktadır. Burada cinsiyet rollerinin oluşumu/edinimi konusuna çocukların yetiştirildikleri ortamlardan hareketle yaklaşmaya çalışırsak, çocuk oyunlarının bu kimliklerin edinimindeki etkisi ortaya çıkacaktır. Yapılan araştırmalar, çocukların dört yaşına bastıklarında “cinsiyetlerine uygun olduğu kabul edilen” davranış ve nesneleri tercih etmeye başladıklarını göstermektedir (Frieze ve diğerleri, 1978: 95-96). Janet Lever, ilköğrenim yıllarında arkadaş grubunun toplumsallaşma etkeni olduğunu ve oyunların bu dönemde toplumsallaşma için başlıca aktivite olduğunu göz önüne alarak

oyunlarda cinsiyet farklarının olup olmadığını ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Yaptığı çalışmalar sonunda Lever, cinsiyet farkları olduğu sonucuna varmıştır: erkekler kızlara göre dışarıda daha çok zaman geçirmekte, büyük ve yaşça heterojen gruplarda oynamakta, rekabetçi oyunlarla daha fazla ilgilenmekte ve oyunları kız çocukların oyunlarından daha uzun sürmektedir. Burada ortaya çıkarılan son bulgu, hayli ilginçtir. Erkeklerin oyunları daha çok yetenek gerektirdiği veya daha az sıkıcı olduğu yanı sıra, erkek çocukların aralarında çıkan anlaşmazlıkları çözümlemekte de kızlardan daha başarılı oldukları ortaya çıkmıştır (Aktaran Gilligan, 1982: 9).

Toplumsallaşma sürecinde rollerin öğrenilmesi konusunda en çok benimsenen teori, sosyal öğrenme teorisi olmuştur. Bu teori taklit, model alma ve pekiştirme kavramlarını kullanarak toplumsal cinsiyet rollerinin kazanılmasını açıklamaya çalışır (Burr, 1998: 42). Bu teoriye göre toplumsal cinsiyet rolleri çocukların cinsiyete uygun olan ve uygun olmayan davranışları benimsemesine göre aldığı ödüller yoluyla öğrenilir. Aynı zamanda gözlem ve model alma da önemlidir (Wharton, 2004: 32).

Davranışın öğrenilmesinin öğrenme ve model alma yoluyla gerçekleştiği yaygın biçimde kabul edilmektedir. Cinsiyete uygun davranış genellikle ebeveynler, öğretmenler ve arkadaşlar tarafından doğrudan ya da dolaylı olarak ödüllendirilir. İlginç bir şekilde, uygun olmayan davranışlara getirilen sansür erkekler için daha fazladır (Burr, 1998: 41-42).

Bandura (1969'dan aktaran Mitchell, 1992: 117), toplumsal cinsiyet rolü davranışını sadece ödüle bağlamanın imkansız olduğunu söyler, O'na göre bu davranış bir dizi karmaşık davranış örüntüsünden meydana gelmektedir. Çocukların, diğer insanların davranışlarını süzgeçten geçirerek uygun olanı tekrarladıklarını ileri sürmüştür. Bandura, çocuğun cinsiyet rolü davranış geliştiğinin kendi takdiri olduğunu söylemektedir. Kohlberg (1966'dan aktaran Mitchell, 1992: 117) ise, çocuğun cinsiyet (örneğin toplumsal cinsiyet) kavramına dair ne anladığının, cinsiyet rolü davranış üzerinde etkisi olduğunu söylemiştir. Kohlberg'in (1966'dan aktaran Burr, 1998: 40) teorisi kesin olarak toplumsallaşmayı açıklamasa da, toplumsal cinsiyet kimliğinin kazanıldığını ve doğuştan gelmediğini iddia etmektedir. Toplumsallaşma teorileri gibi, bunun varlığını kabul ederek insanların bunu nasıl kazandıklarını sorgular.

Cinsiyet rolü gelişimi teorileri arasında Kohlberg'in (1966'dan aktaran Serafica ve Rose, 1982: 13-15) bilişsel gelişim formülasyonu, cinsiyet rolüne dair kavramları anlamada

en faydalısı olarak görünmektedir. Kohlberg cinsiyet rolü gelişiminin şu şekilde oluştuğunu söyler: ilk olarak çocuk, insanların iki cinsiyet grubuna ayrıldıklarını ve kendisinin bunlardan birisine dahil olduğunu fark eder. Bu farkındalıktan çocuğun toplumsal cinsiyet kimliği çıkar; yani erkek ya da kız olarak bilişsel sınıflandırma. Kohlberg bunun erken yaşlarda başladığını ve sonraki yaşlarda bunun sabitleştiğini öne sürer. İkinci olarak, toplumsal cinsiyet kimliğinin oluşmasının ardından çocuk cinsiyete göre fiziksel ve sosyal çevredeki nesne ve olayları kategorize etmeye başlar. Bu kategorize etmenin ürünleri ise cinsiyet rolü kavramlarıdır. Kohlberg'e göre cinsiyet rolü kavramlarına dair tutumlar değer kazanmaktadır. Çocuk, bilişsel tutarlılığı sağlamak ve korumak için kendi cinsiyetine ait davranış ve tutumları benimser. Son olarak da hemcins ile özdeşleşme yaşanır. Çocukların maskülenlik ve feminenlik anlayışı başlangıçta globaldir veya nispeten farklılaşmamıştır, ancak ilerleyen yaşlarda farklılıklar ve hiyerarşik entegrasyon meydana gelir. Böylece bazı tutumlar diğerlerinden daha asli ve daha kritik olarak görülür. Yani bu kavramlarda kutuplaşmalar belirir. Artan bilişsel olgunlukla birlikte, çocuk maskülenlik-feminenlik yargılarının birden çok boyutu olduğunu anlamaya başlar. Dahası, cinsiyet rolü standartlarının ne zorunlu ne de mutlak olduğuna ve sosyokültürel ve tarihi koşullarla bağlantılı olduğuna dair artan bir kabullenme vardır.

Kadınsılık-erkeksilik ve androjenlik (her ikisinin karışımı) özelliklerine göre bir envanter ortaya çıkaran Bem'e göre herhangi bir topluma ait kültür, insanların nasıl düşüneceği, nasıl görüneceği, nasıl hissedeceği ve nasıl davranacağı hakkındaki bir dizi gizli varsayımlardan oluşmaktadır. Bu varsayımlar kültürel söylemlerde, sosyal kurumlarda ve bireysel tinlerde gizlidir, böylelikle nesilden nesile özel düşünce, davranış örnekleri görünmez ancak sistematik bir biçimde yeniden üretilir. Bem (1974'den aktaran Renzetti ve Curran, 2003: 81), toplumsal cinsiyetin kazanılmasının özel bir kültürleşme ve toplumsallaşma süreci yoluyla olduğunu ileri sürmektedir. Kuramına uygun olarak Bem (1974'den aktaran Dökmen, 2006: 69), kadınsılığı ve erkeksiliği birbirinden bağımsız iki boyut olarak benimseyen bir ölçek geliştirmiştir. Bu ölçekte birey, kadınsılık ve erkeksilik boyutlarının ikisinde de yer alabilmektedir.

Toplumsal cinsiyet rolleri çocuklukta öğrenilmeye başlanan ancak çocukluk dönemiyle sınırlı olmayan rollerdir. Erkek ve kadının sahip olduğu bu roller, yaşamları boyunca farklı şekillere bürünebilir. Örneğin genç erkek oyuncak kamyonlarla oynayarak maskülen rolünü yerine getirirken, erişkin erkek bu rolü iş sahibi olarak yerine getirebilir.

Ayrıca, erkek ve kadın arasındaki farkın derecesi de değişmektedir. Çocuklar ve gençler “erkek” veya “kız” rollerine uygun davranışları benimser, ancak erişkinliğe geçildikçe, erkek ve kadının rolleri farklılaşır çünkü her iki cinsiyetin üyeleri de farklı sosyal konumlarda bulunmaktadır (Sigelman ve Rider, 2006: 339).

Ergenlik çağında, toplumsal cinsiyet rolleri kesin bir şekilde oluşmuştur ve ergenlerin arkadaşlık ilişkileri ve potansiyel partnerleri ile yaşayacakları farklı aşk tarzları konusundaki arayışlarında rehberlik eder. Ergenliğin bir kısmı “erkek” ya da “kadın”ın ne anlama geldiğini öğrenmek ve bu role adapte olmakla geçer. Erkekler popüler olmak için sporda iyi olmaları gerektiğini, kadınlara ilgilerini anlatmaları gerektiğini ve duygusal davranmamaları gerektiğini öğrenirler. Kızlar ise davranışlarında çok açık olmamaları gerektiğini ve görünüşlerine özen göstermeleri gerektiğini öğrenirler (Carroll, 2010: 108).

Erkek ve kadının rolleri evlendiklerinde ve özellikle çocuk sahibi olduklarında daha ayrıksı hale gelir. Örneğin çiftlerin çoğunda kadın genellikle kocasından daha çok ev işi yapar, iş sahibi olsa da olmasa da. Dahası, spesifik görevlerin geleneksel çizgilerle birlikte bölünme eğilimi vardır, kadın yemek pişirir, erkek çöpü çıkarır. Çocuğun doğumu eşitlikçi çiftlerin bile işleri doğumdan öncekine oranla daha geleneksel olarak bölmelerine neden olabilir. Kadın çocuk bakımı ve ev işlerinden sorumludur; erkek ise ekmek kazanan kişi olarak rolünü vurgular ve enerjisini buna yönlendirir. Erkekler çocuk bakımı ve ev işlerine olan katkılarını yoğunlaştırsa bile, yardımcı rolü üstlenirler ve çocuklarıyla, annelerinin geçirdiği zamanın ancak üçte ikisini geçirirler. Çocuklar büyüdüklerinde, dolayısıyla orta yaşlarda roller daha eşitlikçi olmaya başlar, yuva boşalır ve çocuk bakımı sorumlulukları sona ermiştir. Toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki benzerlik erişkinler yaşlanmaya başlayınca artar, çünkü benzer hayat tarzları yaşanır (Sigelman ve Rider, 2006: 339).

Erişkinlik döneminde erkek ve kadın toplumsal cinsiyet rollerini iki alana yöneltir: kariyer ve aile yaşamı. Erişkin olmadan önce toplumsal cinsiyet rollerini öğrendiğimize dair yaygın bir inanış olsa da, yakın gelişmeler göstermektedir ki, erişkinlerin toplumsal cinsiyet rolleri hakkındaki düşüncelerini gözden geçirme kapasiteleri vardır. Uzun yıllardır erkekler kariyer yaşamına teşvik edilirken kadınlar evlenene kadar iş sahibi olmayı öğrenirler. Bu eğilim halen devam etmektedir, özellikler geleneksel kadınlar arasında. Toplum erkeklere kariyer başarısının geniş anlamda değerlerini göstermeleri için şart olduğunu öğretir. Ekmek parası kazanmak erkeğin asli rolüdür. Ancak yaşlandıkça, toplumsal cinsiyet rolleri gevşer ve

daha az sınırlayıcı hale gelir. Örneğin, yaşlı heteroseksüel erkekler gençlere oranla daha çok ev işi yapmaktadır. Birçoğu emekli olmuştur ve evde daha çok vakit geçirirler. Benzer şekilde, dul veya eşleri yetersiz hale gelmiş kadınların, eşlerinin üstlendikleri çalışma rollerini üstlenmeleri gerekebilir (Carroll, 2010: 108-110).

2.2. Toplumda ve Ailede Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Görünümleri

2.2.1. Kadın ve Erkekten Beklenen Toplumsal Cinsiyet Roller

Bhasin (2003'den aktaran Çelik, 2008: 13), kadınların ve erkeklerin toplum içinde sahip olduğu farklı statülerin aslında toplumsal ve kültürel olarak belirlendiğini söyler; insan yapımıdır, doğanın bununla ilgisi çok azdır. Hemen hemen her yerde bir grup olarak kadınların erkeklere göre ikincil sayılmalarını cinsiyet değil toplumsal cinsiyet belirlemektedir. Kadınlar daha az hakka ve daha az kaynağın denetimine sahiptir. Erkeklerden daha uzun saatler çalışır fakat işlerine ya az değer verilir ya da az ödeme yapılır. Kadınlar erkeklerin ve toplumun sistematik şiddetine maruz kalırlar; toplumsal, ekonomik ve siyasal kurumlarda karar alma güçleri çok azdır.

Cinsiyet rolü kimliği, cinsiyete uygun davranışımızdan sorumlu olan kimliğimizin bir kısmıdır. Bazı davranışlar stereotipik olarak erkeksi şeklinde tanımlanır (bira içmek, futbol oynamak, kandırmak, agresif olmak, sigara/püro içmek vs.). Kadınsı davranışlar ise ruj sürmek, dikiş dikmek, iddiasız olmak, duygusal olmak, erkeklerle flört etmek, savunmasız olmak, itaatkar olmak, vs. şeklinde sıralanır. Kötü bir şey olmasına rağmen, istatistiksel olarak kadınların “kadınsı” erkeklerin “erkeksi” davranışlara yönelmesi daha olasıdır (Mitchell, 1992: 116).

Erkek ve kadın, toplumda farklı rolleri üstlenir ve bunlara uygun davranışlar gösterirler. Giyim, saç stili ve bir dizi sözsüz davranışta meydana gelen farklar erkek ve kadının benimsediği rollerdeki farklılaşmayı belirgin hale getirmeye yardımcı olur. Kültürlerarası ve tarihi veriler bu rol bölünmesinin biyolojik olmadığını göstermektedir. (Frieze ve diğerleri, 1978: 96).

Kadının yeri ve rolleri, 19. yy. sonuna kadar ev içi ile sınırlıydı. Bu dönemden sonra artan sanayileşmeyle birlikte kadın işgücüne ihtiyaç da artmış, kadınlar dışarıda çalışmaya başlamıştır. 2. Dünya Savaşı sonrasında hem evli hem bekar kadınlar ev dışında daha çok

çalışmaya başlamalarına rağmen, evlendikten sonra kadının rolü yine çocuk yapmak ve onun bakımı ile ev işlerini üstlenmek olmuştur. Kadına yüklenen ev kadınlığı rolü kocası ile olan yasal bağından, annelik rolü ise biyolojik niteliğinden ileri gelmektedir (Frieze ve diğerleri, 1978: 137-139).

Çocukluktan itibaren kadın ve erkeğin davranış ve ilişkilerini etkileyen/şekillendiren toplumsal cinsiyet rolleri, erişkinlik döneminde özellikle evlilik ve aile kurumu içinde daha da belirginleşmeye başlamaktadır. Vannoy-Hiller ve Philliber (1989: 67), birçok kadın için evliliğin erişkinlik dönemine geçişteki asli önemine vurgu yapmışlardır. Evlilikle birlikte kadınlar ev kadını olma sorumluluğunu üstlenmektedirler. Öte yandan kadın aynı zamanda şefkatli ve güzel de olmalıdır.

Erkekten beklenen toplumsal cinsiyetli davranışlar ise evlilik ve ebeveynlik rollerine kadınlarda olduğu kadar odaklanmaz. Erkekler için de buyurucu nitelikte rol beklentileri mevcuttur, ancak bunlar kadınlarınkine göre daha az katıdır. Örneğin erkek, kadının zıttı olmalı (feminen özelliklere sahip olmamalı), cinselliğin kontrolü daima elinde olmalı, kendine güvenli, karizmatik, kontrollü olmalı, doğru bildikleri şeyler uğruna kavga etmekten kaçınmamalıdır (Vannoy-Hiller ve Philliber, 1989: 68).

Kadının geleneksel aile ortamında ev işleri ve çocuk bakımından sorumlu olmasını zorunlu kılan sistemin erkek hakimiyetinin bir yansıması olduğunu tartışan Mainardi (1970'den aktaran Kimmel, 2000: 127-128), bu durumun kadının biyolojik yönelimi ile ilgisi olmadığını ileri sürmüştür. Erkeklerin ev işleriyle ilgilenmemelerinin nedeni ise bundan kurtulabilme özgürlüklerinin olmasıdır. Erkeklerin yaptıkları, kadınların yaptıklarından oldukça farklıdır. Sanki ev içi iki farklı parçaya bölünmüş gibidir. Karı ve koca kendi ayrı alanlarına sahiptir. Erkeğin alanı bahçe, araç yolu, bodrum katı, garaj gibi yerler iken, kadının alanı her zaman içerisidir- mutfak, yatak odaları, çamaşır yıkama odası, banyo.

Kadın ve erkeğin farklı alanlarda yaşadıkları ve bu alanlarda farklı rolleri üstlendiklerine ilişkin olarak Vanek (1983: 177-178), Benokraitis (1993: 92) ve Renzetti ve Curran (2003: 182-183) da benzer bulgulara rastlamış, modern günümüz toplumunda da kadının ev içinden, erkeğin ise ev dışından sorumlu olduğu sonucuna varmışlardır.

2.2.2. Ailede Toplumsal Cinsiyet Roller

Toplumsal cinsiyet bireysel kimlik ve beklentilerimizi şekillendirdiği gibi, aile içindeki rol ve konumumuzu da şekillendirir. Erkekler geleneksel olarak çoğu heteroseksüel ailede kadından daha çok güç sahibi olmuştur. Erkeğin kariyer hedefleri önceliklidir, evde iş yapması beklenmez, aile kararlarında en üst yetki ona verilir, boş zamanı kıymetlidir ve aile ilişkilerinde duygusal yatırım yapması beklenmez (Goldenberg ve Goldenberg, 2008: 5).

Ailedeki rolleri etkileyen toplumsal cinsiyet gereği, kadının geleneksel olarak boyun eğici ve itaatkar olması beklenir, kadın aile içinde destekleyici bir görev üstlenmelidir. Erkekler ailenin geçimini sağlar. Erkekten ayrıca ailenin dışındaki dünya ile iletişim halinde olması, sosyal olması beklenir. Ailenin ihtiyaçlarını karşılamak için dış dünya ile baş etmek zorundadır (Kammeyer, 1987: 33).

Ailedeki bu farklılaşma sanayileşme ile birlikte başlamıştır. Sanayileşme sonrasında aile üretim biriminden tüketim birimine geçmiş, kazanç yükü kocanın sırtına binmiştir. Kadın ve çocuklar erkeğin gelirin bağımlı hale geldiği için gelirin yeniden dağılımı ailenin daha önemli bir işlevi olarak ortaya çıkmıştır. Spesifik görevler erkek ve kadın arasında değişmekle kalmamış, aynı zamanda erkek ve kadının ekonomik rolleri de farklılaşmıştır (Blau ve Ferber, 1986: 28). Ailenin ekonomik-üretici işlevini bırakması ve erkeğin bu işlevi üstlenmesi ile birlikte erkek, aile birimi üzerinde daha önce hiç olmadığı kadar büyük bir kontrol gücü elde etmiştir (Adams, 1986: 239).

Aile kurumunun iki bileşeni olan erkek ve kadın, hayatlarının ilk dönemlerinde farklı iletişim kurmayı, cinsellik üzerine farklı perspektifler geliştirmeyi, ilişkiler hakkında farklı beklentilere sahip olmayı öğrenirler. Örneğin kadınlar, duygusal yakınlıkla ilgili tutum ve davranışlar geliştirirken, erkekler güç, agresiflik, rekabetçilik gibi tutumlara değer vermeyi öğrenerek büyürler. Bu toplumsal cinsiyet farkları karmaşık kültürel ve biyolojik güçler arasında gelişen interaktif süreçlerin sonucudur. Kadın ve erkek evlilik hayatına başladığında da yine aynı nedenlerle, kocasının hayatına uyum sağlaması gereken kişi kadın olmaktadır. Toplumsal cinsiyetin yarattığı ikilik, kadının ve erkeğin evlilik ve aile hakkında farklı değerler ve kişisel özellikler geliştirmelerine neden olmaya devam etmektedir (Goldenberg ve Goldenberg, 2008: 56).

Ailede toplumsal cinsiyete uygun rol yapılanması, yapısal fonksiyonel yaklaşımın öncülerinden Parsons (1955'den aktaran Özen, 1990: 399) tarafından ortaya atıldığı şekliyle

kadın ve erkek arasındaki farklılaşmayı bir kez daha dile getirmektedir: aile toplumun istikrarı ve devamlılığı için birtakım fonksiyonları yerine getirmek zorundadır. Kadınlar aile içinde “anamlı” rol oynar, müşfik, itaatkar, doyurucu, sevgi gereksinimini karşılayıcı ve duyguludurlar. Erkekler ise “araçsal” bir rol oynamalıdır, liderlik, yaratıcılık ve orjinallik erkeğe yüklenen vasıflardır.

Değişime rağmen aile kurumu içindeki geleneksel değerler ve toplumsal cinsiyet farklılaşması, aile yapısına ve aile içindeki ilişkilere hakim olmayı sürdürmüştür. Hatta evliliğin verimli olabilmesi için partnerlerin ya evde ya da ev dışı üretimde uzmanlaşmaları gerektiği konusunda teoriler üretilmiştir. Kadının dışarıda çalışması, ya da erkeğin ev içi işlere yardımcı olması bu uzmanlığın bozulmasına ve verimliliğin azalmasına neden olur, böylece evlilik ya ertelenir ya da hiç gerçekleşmez. (Goldscheider, 2001: 38)

Bernardes (1997: 85-86), aile kurumunun, içinde bulunduğu çevrenin öncelikle erkek olan doğasından etkilendiğini ve aile hakkındaki en can alıcı noktalardan birisinin, domestik alan ile ev dışı alanın cinsiyetlendirilmiş olması olduğunu öne sürmüştür. Materyal çevremizin erkek ücretli iş merkeziliğini ve geleneksel aile nosyonlarını desteklemesi çarpıcıdır. Erkeklerin ev dışındaki alana hakim olmayı sürdürmesi, engellenmesi neredeyse imkansız bir olgudur. Erkeklerin bu konudaki endişeleri anneliğin ev içinde yapılması gerektiği varsayımına bağlanabilir.

Kamusal alan ile özel alanın (ev içinin) ayrıştırılmasının kökenine inerek nedenlerini araştıran Davidoff (2002: 145), 19. yy’a dayandığı düşüncesinde, kapitalizmin yıkıcı etkisinin görülmeye başlandığı bu dönemde serbest pazarın kurulması ile birlikte gelişen bireycilik anlayışının yerleşik hiyerarşi düşüncesini yıkmaya başlaması ve bu gelişmelerin en bariz şekilde yaşandığı orta sınıfta toplumun ahlaki değerlerinin koruyuculuğunun orta sınıf kadınlara düşmesi sonucu ev içinin dış dünyadan ayrıştırılması gündeme gelmiştir. Bu anlayışa göre kadınların ataerki gücü zayıflatabilecek piyasa güçlerinden uzakta, özel yuvalarında yani ev içinde tutulmaları gerekiyordu.

2.3. Türk Toplum Yapısında ve Türk Ailesinde Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Görünümleri

2.3.1. Türk Toplumunda Kadın ve Erkekten Beklenen Toplumsal Cinsiyet Roller

Türk toplumunu “klasik ataerkillik” kavramına oturtan Kandiyoti (1993: 368), bu yapının özelliklerini kadın ve erkek için sözkonusu olan farklı hiyerarşilerle açıklar ve cinslerin faaliyet alanlarının ayrıştığını söyler. Kandiyoti’ye göre kadının üreme ve emek kapasitelerine, evlenerek dahil olduğu erkek soyu tarafından el konulur.

Türk toplumunda cinsler arası asimetri, hane, sınıf ve işgücü piyasalarının sınırlarını aşan pek çok kültürel pratikle üretilmekte, temsil edilmekte ve yeniden üretilmektedir. Örneğin devlet yasalar yoluyla kadını bir yandan yurttaş tanımı içine yerleştirerek ev içi ataerkilliğin meşruiyetini kırmış, öte yandan ise istihdam, eğitim gibi alanlarda ayrımcı uygulamaları sürdürmüştür (Çaha, 1996: 111).

Kağıtçıbaşı ve Sunar (1992’den aktaran Özkan ve Lajunen, 2005: 104) Türk ailesinde toplumsal cinsiyet rolleri sosyalizasyonunun çocuk daha doğmadan başladığını ileri sürmüştür. Kağıtçıbaşı’nın (1982’den aktaran Özkan ve Lajunen, 2005: 104) çalışmasında, Türk aileleri erkek çocuğu (%84 oranla) kız çocuğa (%14 oranla) tercih ettiklerini söylemiştir. Bu isteğin arkasında muhtemelen erkek çocuğun ailenin adını sonraki nesile taşıyacağı beklentisi, erkeğin ailenin ekonomisine katkıda bulunup yaşlandıklarında onlara bakacağı beklentileri yer almaktadır. Ancak, kız çocuğu “yabancıların malı” olarak görülmektedir. Bu beklentiler çocuğun kendisini toplumsal cinsiyet stereotipine yerleştirmesi için itici güçler olmaktadır. Örneğin, Türk aileleri erkek çocuklarının daha bağımsız ve agresif davranmasına izin verirken, kız çocuklardan daha bağımlı ve itaatkar olmaları beklenmektedir ve bu beklenti yaşla birlikte artmaktadır. Buna benzer bir yargıyı, kırsal ve kentsel yaşamda Türk ailesini inceleyen Kandiyoti (1977: 62) de ortaya koymuştur. Köyde kadının oğluyla olan ilişkisi, yukarıda bahsedilen sebeplerle çok önemlidir ve erkek de, annesine karısından bile daha çok önem verir. Anne-oğul arasındaki yakın ve samimi iletişime rağmen, karı-koca arasında belirgin bir sınırlama vardır, her ikisi de açık iletişimden oldukça uzaktır. Kandiyoti (1977: 71), şehir hayatının ise kadın için köyden daha sınırlayıcı olduğunu, öte yandan iş hayatına girmesiyle birlikte kadının hareketlilik kazandığını vurgulamaktadır.

Kadınların sosyal statüsünün erkeklerinkinden aşağı olduğu Türk toplumunda, cinsiyetlerin ayrımı Türk ergenleri arasındaki geleneksel toplumsal cinsiyet rolü beklentilerini güçlü bir şekilde desteklemektedir. Özellikle kırsal bölgelerde, erkek ve kadınlar arasında paylaşım eksikliği ve aynı cinsiyetle arkadaşlık, cinsiyetlerin ayrılmasına katkıda bulunmaktadır. Kız çocukları zamanlarının çoğunu evde geçirirken, erkek çocuklar da dışarıda arkadaşlarıyla vakit geçirmektedir. Bu durum, kadının kocasından alt statüde olduğu erişkinlik döneminde de devam etmektedir. Erkek genellikle kararları verir ve eşiyile düşük iletişim düzeyine sahiptir (Kağıtçıbaşı 1977, 1987'den aktaran Yıldırım, 1997: 1).

Türk Toplumunda kadınlar toplumu “çağdaş medeniyetler düzeyine çıkarma” ideolojisinin taşıyıcıları olarak kabul edilmişlerdir. Kadın konusundaki reform, Türk Medeni Kanunu'na da yansımış, boşanma hakkı, mirasta erkekle eşitlik, mahkemede erkekle eşit muamele hakkı gibi çeşitli düzenlemeler getirilmiştir. Ne var ki Medeni Kanun gerçekte kadınlara erkeğe eşit haklar getirmemiştir. Ailenin reisi erkek kabul edilmiş, kadının çalışması eşinin iznine bağlanmış, kadın ailenin ve çocukların bakımından sorumlu tutulmuştur. Dolayısıyla modernleşme reformlarının Türk kadınına önemli bir fayda sağlamadığını görüyoruz. Cumhuriyet döneminde kamusal alanda oluşan olanaklardan faydalanan kadınların sayısı küçük bir azınlıkla sınırlı kalmıştır. Türkiye'deki modernleşme, Türk toplumundaki geleneksel değerleri ve alışkanlıkları dönüştürmekte başarısız kalmış, kadınların bilinçaltıları ve kültürlerinde geleneksel alışkanlıklar devam etmiştir. Geleneksel patriyarkal kurumlar kadın üzerindeki denetimini sürdürmüştür (Çaha, 1996).

Kadınlık rollerinin yanı sıra, erkeklik rollerini inceleyen çalışmalar da son yıllarda yaygın hale gelmiştir. Türkiye'de erkek kimliğinin oluşumunu sorgulayan Talimciler (2009: 46), kadın sorununun ancak erkek kimliği ile birlikte ele alınarak çözülebileceğini ileri sürmüş ve Türk erkek kimliğinin oluşumunda önce aile, ardından sünnet ve askerlik ritüellerinin önemine değinmiştir. Erkeklik kalıplarını toplumsallaştıran ritüeller, aynı zamanda dinin, geleneklerin, ailenin ve siyasal yapının da etkisindedir. Bu anlamda ataerki, diğer iktidar mekanizmaları ile birlikte işlemektedir. Öztürk'e (2000'den aktaran Özkan, 2009: 120) göre geleneksel altyapının çok yavaş değiştiği Türkiye'de geleneklere dayalı ataerki yapının hala varlığını sürdürmekte olduğu sonucuna varmak mümkündür. Öte yandan, değişen toplumsal dinamiklerle birlikte kadın ve erkeğin konumunun yavaş da olsa değişmekte olduğu da

giderek kabul görmektedir. Onur ve diğerlerine göre (2004'den aktaran Oktan, 2009: 189) bunun nedeni, kadınların iş yaşamında daha aktif rol almaları ve erkeğe rakip olmaya başlamalarıdır. Bunun sonucunda erkek hegemonyasını kuran ve erkeğe gücünü veren 'para kazanma' rolündeki tekel yıkılmaya başlamıştır.

Modern Türkiye hızlı sosyal değişim içindedir. Geleneksel biçim ve değerler artık ekonomik, teknolojik ve demografik değişimlerin büyük baskısı altında bozulmadan kalamazlar. Aile yapısı ve cinsiyet rollerinde, evlilik ilişkilerinde ve çocuk yetiştirme uygulamalarında dönüşümler görülebilir. Şehirleşme ve sanayileşme, kitle iletişimi yoluyla batı kültürüne maruz kalma ve modernleşme, sanayileşme ve batılılaşmayı destekleyen resmi politikalar, nüfustaki hızlı artışla birlikte eğitim, meslek, yaşam tarzı ve değerler açısından geleneksel gruplardan oldukça farklılaşan büyük şehir gruplarının ortaya çıkmasına yol açmıştır (Ataca ve Sunar, 1999: 77-78).

2.3.2. Türk Ailesinde Toplumsal Cinsiyet Roller

Türk ailesinin tarihine baktığımızda, aile yapısını günümüze taşıyan süreçte bu yapıdaki değişimlerin izini görmek mümkün olmaktadır. Eröz (1990: 231), Orta Asya Türklerindeki aile yaşamına değinerek, ailede çarpıcı bir biçimde kadın-erkek farklılığı bulunduğunu ve kadının erkeğe bağımlı olduğunu, erkeğin ise kadını ikinci sınıf olarak görmesine rağmen saygı ve sevgi gösterdiğini belirtmektedir. İslamiyet öncesi Türk toplumunda kadın ve erkeğin aile içindeki rolleri eşitken, İslamiyet'in kabulünden sonra Bizans ve İran'ın etkisiyle ayırım, özel ve kamusal alanlarda kendini hissettirmeye başlamıştır (Güler ve Ulutak, 1992: 59). Osmanlı toplumuna baktığımızda ise çok eşle evliliğin yasak olmamasına rağmen, evliliklerin yine tek eşli olduğunu görüyoruz. Ortak mülkiyet ilişkileri geniş ailelerde yaygındır, bu ailede koruyuculuk ve kollayıcılık esasına dayanan ilişkiler vardır (Seçkin ve Kayhan, 1999: 22-28). Tek eşle ve dışarıdan evlenmeye dayalı Türk ailesinin bu geleneği, eski Türklere uzanmaktadır (Yazıcıoğlu ve Kayhan, 2002: 53).

Aile yapısının değişimine hanehalkı kavramını inceleyerek yaklaşan Davidoff (2002: 52-56), 1851 yılındaki nüfus sayımına göre yapılan hanehalkı tanımında ailenin, evin sahibi, reisi, efendisi, koca ya da babası olan bir lider altındaki insanların oluşturduğu önemli bir topluluk, ailenin diğer üyeleri ise karı, çocuklar, hizmetçiler, yakınlar, ziyaretçiler ve sürekli ya da o sırada evde bulunanlar olarak görüldüğünü, 20. YY.'da bu tanımın bir çift ve onların

çocukları, modernliğe özgü çekirdek aile tanımına doğru kaydığını söyler. Bunun temeli 19. Yüzyılın ilk yarısında sanayileşmenin artması ve aileyi de etkilemesidir. Böylelikle orta sınıf aile yaşamı üretim süreçlerinden ayrılmaya başlamış, kadın ve çocukları koruyan güvenli, masumiyetin kapalı mekanı olarak ele alınan bir ev fikri ortaya çıkmıştır. Buna göre aile ve evin görünmez kılınması, özünde cinsiyet ve yaş üzerine kurulmuştu. Kadınlar kelimenin tam anlamıyla ev ve aile ile bütünleşmişlerdi; kadın hem ev hem de o evde oturandı. Kadınların çocuksu doğaları, anne sıcaklığı ve çocuk bakımı ile birleştirildi, dinsel yönden desteklendi ve kültürümüzün en güçlü imgelerinden biri üretildi.

Toplumsallaşmanın ilk olarak gerçekleştiği kurum olan aile içindeki rol ve ilişkilere bakıldığında, toplumsal cinsiyet rolü toplumsallaşmasının da ilk olarak burada gerçekleştiği görülmektedir. Türk ailesinde ilişkiler açık bir şekilde rol farklılaşmasına dayanır ve karşılıklı duygusal destek ve kendini gerçekleştirmeden çok, aile yaşamının ekonomik olarak ayakta kalması ve yayılması yönleri etrafında dönmektedir. Geleneksel ailede eşler arasında duygusal ifade ve iletişim ileri seviyede değildir. İletişim çoğu sorumluluk tahsisine dayanmaktadır, bu nedenle geleneksel Türk ailesinde iletişim eksikliği olduğu söylenebilir. Kadının eşiyle çok fazla duygusal yakınlığa girmesine izin verilmediği için kadın bu yakınlığı çocuklarıyla kurar (Fişek, 1982: 298-300).

Kadın ve erkeğin ekonomik faaliyetlere katılımı ve aile içindeki işbölümü üzerine yaptığı çalışmada Özbay (1998: 143), bu durumlardaki değişmeyi Türkiye'nin sanayileşme öncesi ve sonrası dönemleri bazında ele almıştır. Buna göre 1950 öncesi tarım toplumunda kadın ve erkek üretim ve yeniden üretim faaliyetlerini işbirliği ile yürütürken, bu ataerkil toplumsal yapıda aile içinde kadının iş yükü erkeğe göre daha fazladır. Öte yandan 1980'lere gelindiğinde artan makineleşme, erkeklerin baba işini sürdürerek ve çok çocuk sahibi olarak statü kazanmasına engel olmuş ve erkekler arası egemenlik ilişkileri bozulmaya başlamış, evlenen erkek evden ayrılma oranı artmıştır. Ailenin erkek üyelerinin emeğine ihtiyaç azalırken üyelerin günlük yaşantıları ile ilgili hizmetlerden sorumlu olan kadınların iş yükü artmıştır.

Toplumun devletten özerkleştiği, sivil toplumun güçlendiği, toplumsal değerlerin giderek değiştiği 80'li yılların Türkiye toplumunda aile, batı toplumlarına göre çok güçlü bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır. Evlilik kadın-erkek ilişkilerine yön veren geleneksel değerlerin biçimlendirildiği bir kurumdur. Aile içerisindeki ilişkiler patriyarkal (ataerkil)

ağırlıklıdır. Büyüklük ve yapı bakımından çekirdekleşse de, aile için ilişkilerde son söz erkeklere aittir. Ailede ev işi yükü kadının sırtındadır (Tekeli, 1993: 26-27).

Bu yıllarda ayrıca paranın giderek değer kazanması ve sanayileşmede yaşanan durgunlukla birlikte, kadının emek piyasasına girmesinin bir anlamda zorunlu hale geldiğini, ancak gerek yaşanan durgunluğun, gerekse devletin politikalarının kadın istihdamını etkilediğini görmek mümkündür (Ecevit, 1998: 124). Kadının kariyer sahibi olması ve bunun ev içi ilişkilerine yansımaya dair incelemesinde Bolak (1993: 237-242), erkeğin iyi gelir sahibi olduğu ailelerde kararların ortak veriliyor görünmesine karşın, kadınların işten ayrılması gibi konularda erkeğin sözünün geçtiğini vurgulamaktadır. Çalışmasında, kadının çalışıp çalışmamasına ve evi geçindiren kişinin cinsiyetine göre değerlendirmeler yapan Bolak, kadının ev geçindirdiği ancak aile yapısının geleneksel olduğu durumlarda kadının maaşını kocasına vermek zorunda bırakılarak statükonun korunmaya devam ettiğini söylemektedir. Öte yandan kadının ev geçindirdiği ve erkek otoritesinin azalarak kadına daha çok söz hakkı verilen aile yapılarının da izine rastlanmıştır.

Türk ailesi de yukarıdaki saptamaya uygun bir şekilde, çeşitli kültürlerin etkisinde kalmış olduğundan dolayı aile yapısı, kırsal/kentsel olma bakımlarından farklılık göstermektedir. Kırsal kesimde otorite baba veya evin büyüğü olan erkeğe ait iken, şehirde otorite anne ve baba tarafından paylaşılmaktadır. Şahinkaya (1990: 40-41), Türk ailesini coğrafik konuma, anne-babanın çalışma hayatında olup olmayışına ve toplumda bulunduğu sınıfa göre değerlendirmiştir. Örneğin kuzey bölgelerde babanın para kazanmak için aileden ayrılmasının aile organizasyonunu etkilediğini öne sürmüştür. Üst sınıflarda evlenme yaşının geç, çocuk sayısının daha az olduğunu, bunun da eğitimle orantılı olduğunu belirtmiştir.

Demiray (1999) benzer bir yaklaşımla kentteki aileyi değerlendirerek, bu aile türünün çekirdek ailenin daha gelişmiş şekli olduğunu ve üyelerinin serbest meslek, öğretmen, yüksek memur gibi kategorilere dahil olduklarını ileri sürmekte, bu ailelerde eşler arasındaki ilişkinin saygı ve sevgiye dayandığını, yine de kadının kocasıyla eşit olma özlemi olduğunu ileri sürmektedir. Kararlar çoğu durumlarda ortaklaşa alınmasına rağmen, kadın ev işlerinde üzerine düşen sorumlulukları da yerine getirmeye özen göstermektedir. Çekirdek aileyi geleneksel aileden ayıran en büyük ve önemli fark, eşlerin birbirlerini kendi kararları ile seçmeleri ve akrabalık ilişkilerinin azalmasıdır. Bu ailede kişisel doyum ve duygusal denge, önemli dinamikler olarak ortaya çıkmaktadır.

Geleneksel toplumsal cinsiyet ayrımının kentsel aile için de sürdürüldüğünü belirten Demiray (1999: 38), ne kadar yumuşatılmış ve modernize edilmiş olursa olsun, rollerin belirgin şekilde ayrılmaya devam ettiğini ve çekirdek ailenin gelişmiş şekli olan kentsel ailede, eşler arasındaki ilişki normal olarak saygı ve sevgiye dayandığını ileri sürer. Kadının kocasıyla eşit olma özlemleri çok belirgindir. Çoğu durumlarda kararlar ortaklaşa alınır. Ancak kadın, ev işlerinde kendisine düşen sorumlulukları da yerine getirmeye özen gösterir.

Yukarıdaki savı destekleyen bir ifade, çekirdek aileyi geleneksel aile ile karşılaştıran Dönmezer'in çalışmasından çıkarılabilir. Dönmezer (1999: 6-9), geleneksel ailede açık bir etkileşim olmadığını, paylaşılan rol ve etkinliklerde sınırlılık söz konusu olduğunu ileri sürmektedir. Bu ailede baba otoriteyi ve karar alma gücünü elinde tutan kişidir. Bu aile türü otorite temeline dayalıdır ve amaç, çocukları aileye bağımlı hale getirmektir. Çünkü işgücüne ihtiyaç vardır. Bu durumun değiştiği çekirdek aile türünde ise bireylerin psikolojik ihtiyaçları önde gelir. Statünün akrabalık ilişkilerine göre değil, kişisel yetenek ve becerilerle elde edildiği sanayileşmiş toplumlarda bu aile tipinin ağırlıklı olduğu görülmektedir.

Çekirdek ailenin çoğunlukta olduğunu, Özkalp de elde ettiği verilerle desteklemektedir. Özkalp'e (1981: 315) göre, çekirdek aile geniş aile sürecinden geçmiştir ve bu ailede bir evlilik yapıp çiftler evden ayrıldığında da, geniş ailenin parçası olmaları beklenir. Evlilik sonrası aile durumunun da geniş ve patriyarkal aile yapısına uyduğu görülmektedir. Her hanede baba ve oğullar hanenin efendisi, kadın ise dışarıdan gelen yabancısıdır. Kadının kaynanası ile ilişkisi, evliliğinin başarısı için önemlidir. Erkek ve kadın farklı sosyal çevrelerde yaşar. Evin içindeki yakınlaşmaları, toplumdaki ayrımlardan etkilenir.

Geleneksel olarak, Türk aileleri patriyarkanın derin kök saldıgı katılımlı bir aile sistemidir. Baba geniş ailenin başı, karar vericisi ve ekmek kazancısı olarak görülmüştür. Son 30 yılda, Türk toplumunun geçirdiği kentleşme, sanayileşme, ekonomik büyüme ve kadının iş dünyasına girmesi süreci, toplumla birlikte ailenin de birçok özelliğine etkide bulunmuştur. Türk aile yapısı geniş aileden çekirdek aileye doğru evrilmiştir. Bireyler daha az çocuklu, küçük aileleri tercih etmeye başlamıştır. Çocuktan beklentinin azalması (yaşlılıkta ekonomik destek gibi), ebeveyn-çocuk ilişkilerini de etkilemiştir (İvrendi ve Işıkoğlu, 2010: 519).

Gülerce (1991: 48), geleneksel ailenin çekirdek aileye dönüşmesiyle birlikte aile içindeki rollerin de çekirdek aileye uygun olarak değişmesinin beklendiğini, ancak gerçekte durumun bu olmadığını savunmaktadır. Türkiye'de kentleşme sürecinin ardından geçiş ailesi

tipinin yaygınlaşmaya başladığını söyleyen Gülerce'ye (1991: 49-50) göre, bu ailede erkek otoritesi tıpkı geniş ailedeki gibi devam etmektedir. Yani aile bir taraftan çekirdek aileye benzemeye çalışırken, diğer taraftan da erkek otoritesine dayanan yeni bir düzen almaktadır. Geçiş ailesi, sanayileşme sürecindeki toplumlarda görülen bir aile tipidir. Bu aile tipinde çocuk sayısı azalmış, aile büyüklüğü eskiye göre değişmiştir. Bu aile tipinde ayrıca eğitime verilen önem artmakta, aile üretici konumdan tüketici konuma geçmekte, sosyal güvenlik ve sağlık gibi konuları profesyonel kurumlara ya da devlete bırakmaya başlamaktadır.

Türk toplumu, özellikle 1950li yıllardan sonra sanayileşme ve Atatürk devrimleri ile birlikte aile kurumunda da bir değişim sürecine girmiştir. Medeni kanun, kadına erkek ile eşit haklar sağlamış, çok eşle evlilik yasaklanmış ve çekirdek aile artmaya başlamıştır. Kadın, çalışma hayatına girmeye başlamıştır. Toplumsal işbölümündeki değişimle birlikte aile, üretici olmaktan çıkıp tüketici olmaya yönelmiştir. Eğitim, önemli hale gelmiştir. Bütün bu değişimler, aynı zamanda kadın ve erkeğin aile içindeki rollerine de yansımıştır. Kadının çalışmadığı durumlarda geleneksel cinsiyet rollerine uygun bir işbölümü söz konusudur. Erkek para kazanma işlevini, kadın ise ev bakımcılığı görevini üstlenmiş durumdadır. Kadının çalıştığı ailelerde ise, kadının ortak gelire katkısı önemli ölçüde artmakta, erkeğinki ise göreceli olarak etkinliğini yitirmektedir. Kadının çalışması durumunda ev işlerine katılımı azalmakta, erkeğin ise artmaktadır. Ancak kadın çalışma yaşamına girse de ev ile ilgili sorumluluklar ağırlıklı olarak yine kadın üzerindedir. Değişim sürecinde, cinsiyete dayanan hiyerarşik ilişkilerin eşitlikçi yönde değişmekte olduğu da gözlenmektedir (Demiray, 1999: 43-51).

Türkiye'deki ailelerin çoğunluğunu oluşturan çekirdek ailede halen, geleneksel geniş aile işleyişi ve yapısı sürdürülmektedir. Modernleşme ile birlikte kırdan kente göç eden aileler hem geniş aile formatına dayalı ilişkileri korumakta hem de hemşehrilik olarak adlandırılan yeni bir tür akrabalık bağı geliştirmektedirler. Türkiye'deki aile yapısı, klasik patriyarkal aile modeline uygun olarak, yaşlı erkeğin otorite sahibi olduğu, dışarıdan gelin getirilen, gelinin üzerinde erkeklerle birlikte evdeki kadınların da güç sahibi olduğu bir yapı sergilemektedir. Bu sosyal yapı içinde evlilik statü kazanmak için önemli bir rol oynar. Evli kadın saygı duyulacak bir kadındır. Karı-koca ilişkileri görev ve sorumluluklar temelinde kurulur, erkek evin geçiminden sorumlu iken, kadın bakım ve beslenme gibi ev içi faaliyetlerden sorumludur (Dedeoğlu, 2000: 156-157).

Türkiye’de aile yapısının değişimi hukuksal güdümlerle desteklenmiştir. Medeni Kanun ile birlikte erkeğin çok evliliği yasaklanmış, kadına mirasta erkekle eşit haklar getirilmiş, evlilik anlaşması yasaların güvencesi altına girmiştir. Bunun dışında eğitimde de erkek ve kadınlar eşit haklara sahip oldu. Bu yasal, toplumsal ve ekonomik değişimler Türk aile yapısını ve aile içindeki bireylerin durumunu etkilemiş, sonuç olarak bugünkü toplumumuzun bir ögesi olarak çekirdek aile ortaya çıkmıştır. Türkiye’de rastlanan ve çekirdek ailenin bir türü olarak kabul edilen kentsel aile, gelişmiş sanayi ülkelerinden farklı özelliklere sahiptir. Aile içinde babanın hala egemen konumda olması en öne çıkan özelliğidir. Yapılan araştırmalar, kadının iş yaşamına girse dahi önceliği ev kadını rollerine vermek zorunda olduğunu göstermektedir. En sanayileşmiş bölgelerde bile çekirdek aile yapısı, geleneksel ailenin bazı işlevlerini hala korumaktadır (Eşkinat, 2006: 52-54).

Bireyin haklarının ve tercihlerinin grup tercihlerinden daha önemli olduğu Batı toplumlarından farklı olarak, Türkiye gibi cemaatçi toplumlarda önem, bireyden çok diğerlerine kaymıştır. Toplumun amaçları bireysel amaçlara göre daha önemlidir. Böylelikle, yakın grup bağları, güven ve sadakat aile sistemleri çerçevesinde farklılaşmamış ilişkiler sistemi ile sonuçlanmaktadır. Aile yapısı, aile üyelerinin etkileşimde bulunduğu yolları organize eden bir dizi görünmez işlevsel ihtiyaca karşılık gelir. Kimlik hissi bireye aile tarafından çocuğun erken sosyalizasyon döneminde aşılacaktır ve aidiyet ile ayrılma hissinden ibarettir. Ancak karar verme durumunda bireyin nispeten daha az farklılaşma gösterdiği görülmüştür. Aynı durum aile bağlamında da görülür, böylelikle Türk çekirdek ailesi yüksek rol farklılaşması ve düşük kişisel farklılaşmanın bir karışımı olarak görülebilir. Eşler arasındaki statü ayrımı ve aktivite alanlarının ayrışması, toplumsal cinsiyet rol boyutu ile farklılaşan bir eş alt sistemini doğurur, bu sistem karı-kocanın kendi özlere arasında net sınırlar çizer. Toplumsal cinsiyet ayrımı her bireyin erkek ve kadın kimliğine doğru toplumsalla yansıtan sosyal etkileşim boyutu üzerinde vurgulanmaktadır. Aile içinde en yakın ilişkiler aynı cinsiyetler arasında görülür. Toplumsallaşma sürecinde kadın düzenli, titiz bir ev bakımcısı olarak ve bakım etiğine sahip özverili bir insan olarak yetiştirilir. Erkek güçlü, nispeten daha bağımsız, otoriter ve ev dışında vakit harcamak üzere serbest bir şekilde yetiştirilir. Ebeveynlerin çocuklarla ilişkisi sevgi ve kontrol etrafında döner. Çocuğun kavramsal yeteneklerinin gelişimine önem verilmesine rağmen, yine de ebeveyn otoritesine güvenirlir. Çocukların evleninceye kadar aileleriyle yaşadıkları düşünüldüğünde, çocukların pasif, bağımlı, sınırlandırılmış kişiler olarak yetiştirildikleri düşünülebilir (Aslan, 2009: 161-162).

Tezcan (1990: 70-73), Türkiye’de çekirdek ailedeki değişmeye değinmiş ve geleneksel kadın ve erkek rollerinde değişme görüldüğünü, kadının geleneksel rollerine ek olarak ev dışındaki işleri de üzerine aldığını ileri sürmüştür. Bu değişme sonucunda erkek de geleneksel rolleri olan ev dışında çalışma ve dış ilişkileri düzenlemeye ek olarak, çocuk bakımı ve ev işlerine daha çok yardımcı olmaya başlamıştır. Ayrıca Türkiye’de çoğunlukta olan çekirdek aile tipi diğer ülkelerdekilerden farklı olarak yapısal ve işleyiş yönlerinden farklılıklar göstermektedir. Örneğin, Türk ailesinde akrabalık ilişkileri önem taşımaktadır.

Modernleşme, kentleşme ve kadının iş yaşamına girmesi gibi değişimlerin etkisinde kalan görüşlere rağmen, Türk aile yapısında toplumsal cinsiyetli ilişkilerin ve rol dağılımının halen mevcut ve hakim olduğu görüşü, bugüne dek yapılmış araştırmalarda ağırlıklı olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.4. Televizyon Dizileri ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından Ailenin Televizyon Dizilerinde Sunumu

2.4.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Televizyonda Yeniden Üretimi

Bireyin hayat boyu devam eden toplumsallaşma süreci, çeşitli rol ve davranışların öğrenildiği süreçtir. Bu süreçte başta aile, daha sonra ise sosyal çevre, okul, çalışma ortamı etkilidir. Bu kurumlara günümüzde en önemli kitle iletişim araçlarından birisi olan televizyon da eklenmiştir. Hayat boyu devam eden toplumsallaşma sürecinde birey, televizyon izleyerek belirli sosyal rol ve motifleri öğrenebilir, izlediği modellerden etkilenebilir. Birçok araştırmacı, televizyon karakterlerinin ve etkileşimlerinin genç izleyicilerin bilgi ve davranışlarını etkilediğini ileri sürmektedir.

Toplumsal cinsiyet rolleri de bunlardan birisidir. Televizyon, program üreten kültürel bir kurum olarak sürekli bir şekilde izleyicilerine toplumsal cinsiyet temsilleri sunar. Ayrıca insanların ve onların oluşturduğu sosyal kurumların, evrendeki kaosu sınıflandırmak için geliştirdikleri ırk, etnik köken, sınıf, yaş, cinsiyet, milliyet, din gibi bütün kategorileri de temsil eder (D’Acci, 2004: 373).

Televizyon genellikle erkek ve kadın, karı-koca hakkındaki sosyal normları ve beklentileri destekleyen hikayeler sunar. Eğlence medyasındaki karakter portreleri stereotipik olma eğilimindedir ve sosyal gruplarla ilgili ‘halk inanışları’ karmaşık şeyleri aşırı basitleştirme riskini taşır. Televizyonda kadın ve erkeğin temsiline yönelik olarak yapılan içerik analizi çalışmalarında, kadının erkekten sayıca daha az gösterildiği ortaya çıkmıştır.

1950, 1960 ve 1970'ler boyunca Amerikan televizyonlarında ekrandaki karakterlerin yüzde 20 ila 35'i kadın iken, 1980'lerle birlikte başrollerde daha çok kadın görülmeye başlandı, ancak erkek oranı bunun iki katıydı (Shin Lee, 2008: 2176). Kadınlar sayıca erkeklerden azdır. Benzer şekilde, erkek karakterlerle ilişkili kişisel özellikler genellikle araçsal bir boyut yansıtırken – kendine güven, bağımsız- kadın karakterlerin kişilik özellikleri genellikle dışa vurumcu boyutu yansıtır- destekleyici, duygusal, bağımlı (Barbatsis ve diğerleri, 1983: 148-149).

1980ler ve sonrasında kadın karakterlerin prime-time televizyonda görülme oranı artmıştır, ancak kadınlar yine de erkeklere göre daha önemsiz rolleri üstlenmektedirler. Lauzen, Dozier ve Horan'ın (2008: 211) yaptıkları çalışma, kadın karakterlerin romans, aile ve arkadaş konuları ile haşır neşir olduklarını, erkek karakterlerin ise işle ilgili alanlarda gösterildiklerini ortaya koyan önceki bulguları desteklemektedir.

Signorielli ve Bacue (1999'dan aktaran Smith ve Smith, 2009: 20), kadınların televizyon piyasasına girmeleriyle birlikte ekran önünde sayıca ve işyerinde daha çok gösterilmeleri arasında bir bağ bulmuştur. Tersine, Signorielli ve Kahlenberg (2001'den aktaran Smith ve Smith, 2009: 20) yaptıkları çalışmada, çalışan erkek karakterlerin sayısının kadın karakterlerden fazla olduğunu gözlemlemiştir.

Eaton (1997, 866-867), prime-time yayınlar üzerinde yaptığı içerik analizi çalışmasında, kadınların bu kuşakta hala erkeklere göre sayıca daha az göründüklerini, üstelik sembolik olarak adeta yok sayıldıklarını görmüştür. Televizyon kanallarının, kadınları çekici, erkek karakterlerden fiziksel olarak daha iyi görünümlü ve kışkırtıcı göstermelerinin nedenini, hedef izleyici kitlesinin çoğunlukla genç erkeklerden oluşmasına bağlamıştır.

Lauzen ve Dozier (2002: 435), 1999-2000 dönemi prime-time yayınlarında erkek ve kadının görünüşleri ve konuşma tarzları üzerinde yaptıkları bir çalışmada, kadınların görünüşlerinin düzgün olmasının erkeklere göre daha önemli olduğu ve erkeklerin, kadınlara oranla konuşmalarında daha sert olabildikleri bulgusuna rastlamıştır. Bu durumu toplumsal cinsiyet inanışlarına bağlamış ve kadınların toplumsal anlamda görünüşlerine ve konuşmalarına dikkat etmeleri gerektiği düşüncesinin, televizyona yansıdığına dikkat çekmişlerdir. Ayrıca, erkeklerin ekranda daha çok sayıda temsil edilmeleri ve kendi aralarında üsluplarının sert olması, onları toplumsal cinsiyet çerçevesinde daha üst, güçlü bir konuma getirmektedir.

Televizyon kanallarında toplumsal cinsiyetin sunumunu köklü ve kuruluş itibariyle nispeten daha yeni kanallara göre değerlendiren Glascock (2003: 96-97), kadınların yaşça erkeklerden daha genç, görünüm itibariyle çekici gösterilmesi ve kadınların sayıca erkek karakterlerden daha az olması açısından köklü ve yeni kanallar arasında bir fark bulamamıştır. Kadınlar ayrıca erkeklere oranla önemsiz rollerde daha çok yer almaktadır. Yeni kanallar, toplumsal cinsiyetin sunumuna daha eşitlikçi yaklaşımlarına rağmen temsillerde önemli bir fark görülmemektedir.

2.4.2. Tür Olarak Televizyon Dizileri

Türkçe'ye “dizi” olarak çevrilen televizyon teriminin İngilizce’de iki karşılığı bulunduğu gözlenmiştir. “Series” ve “Serial” kelimelerinin bir karışımı olarak kabul edilebilecek dizi kavramı, epizot, diğer bir deyişle ard arda gelen bölümlerden oluşan bir mantığa sahiptir.

Bu mantığa göre ana karakterler bir epizottan (bölümden) diğerine değişmez, aynı kalır ve hikaye bu karakterler etrafında döner. Bu tür, bir dizi olayın ana hikaye çizgisi ekseninde üretilmesine izin vermektedir (Cantor, 1980: 28-30).

Televizyon dizileri onsekizinci yüzyılda gazete ve dergilerde birbirini izleyen bölümlerden oluşan öykülerle ortaya çıkmış, daha sonra sinema ve radyoya aktarılmıştır. Televizyonun bu formatı aslen radyodan aldığı görülmektedir. Radyodaki dramatik dizi programları özellikle 1958-1959 yayın mevsiminde Amerikan televizyon şebekelerinin en yaygın formatı haline geldi. Dizilerin televizyonda egemen tür oluşu ise, canlı televizyon yönetiminden videotape’e geçişle olmuştur (Mutlu, 1991: 202-203).

Televizyon kurmacasının epizodik karakteri iki formu kabul edebilir: tek tek epizotların anlatı temelinde tamamen birbirinden ayrı olduğu (dizilerin sadece kahramanları ve dizideki temel durum tek tek epizotlar arasında bağlayıcı unsurlardır) dizi formu ve devam eden anlatılar olan seriyal formu. Bir seriyalin ayrı epizotları (bölümleri) prensipte herhangi bir düzen içinde izlenemez, çünkü epizotların birbiri ardına devam etmesi, zamanın devamlılığı düşüncesini yaratır. Ancak dizilerin tersine, bir seriyaldeki iki epizot arasındaki zaman, izleyicinin o anlatıyı deneyimlemesi açısından bir rol oynamaktadır. Karakterler epizot bittikten sonra da kaydedilmeyen, ancak yaşayan birer varlık durumundadırlar. (Ang, 1991: 474).

Dizi ve seriyal formatları arasındaki ayrım, seriyallerin prime-time yayın kuşağında değer kazanmasıyla birlikte bulanıklaşmaya başlamış, iki formun birleşimi televizyonun

tamamen kendine ait sofistike bir yapı kazanmasını sağlamıştır (Butler, 2007: 40). Buna benzer bir yaklaşım, Kozloff tarafından da benimsenmektedir. Kozloff (1992, 70-71), Amerikan televizyonunda bu iki format arasındaki ayrımın kalktığına değinerek, televizyonun genel olarak bir seriyalleşme eğiliminde olduğunu ve bunun, televizyon anlatısının oldukça geçirgen olması ve türler arasında geçişin sağlanmasına izin veren yapısına bağlanabileceğini belirtmektedir. Mazdon (2005: 8) ise dizi ve seriye arasındaki ayrımı kaldırıp “series/serial” terimini kullanarak bu iki formatın birleşimi ve gelişiminin hem estetik hem de materyal gerekliliklere bir cevap olarak ortaya çıktığını söylemektedir.

Creeber (2001: 442) da seriye biçiminin epizodik doğasının, dizi biçimi ile önemli birtakım özellikleri paylaştığını söylemektedir. Özellikle, izleyici seriyadaki karakterleri de dizi veya soap opera’daki kadar tanıma imkanına sahiptir. Bu durum izleyiciye, hikayeye daha çok girebilme, daha çok dahil olma fırsatı sunar.

Televizyon dizilerinin izleyiciyi hikaye yapısına bu denli dahil etmesi, izleyici ile karakterler arasında duygusal bir yakınlık yaratılarak gerçekleştirilmektedir. Dizilerin süreklilik taşıyan karakterleri yine süreklilik taşıyan bir izleyici kitlesi sağlamakta, bu izleyici kitlesi de televizyon kanallarına reklam geliri sağlamaktadır (Mutlu, 1991: 204).

Giddens, televizyonda izlenen dizilerin en önemli özelliğinin yeniden izlemeye davet etmesi olduğunu söylemekte ve dizi izlemenin, sadece önünde olup biten ve öykünün gerektirdiklerini görmek değil, dizi tiryakileri için bir nevi hayatın belli bir dönemini dizi oyuncularıyla paylaşmak demek olduğunu ileri sürmektedir. Dizi izleyicisi karakterlerin doğumuna, büyümesine ve ölümüne şahit oldukları için dizi bittikten sonra da onlara ne olduğunu merak ederler. Dizilerde herkesin karşılaşmak zorunda olduğu ikilemler ortaya dökülür, kimi izleyicilerin kendi yaşamları hakkında daha yaratıcı düşüncelerine olanak sağlar (Aktaran Kotaman, 2009: 36-37).

Dizilerdeki karakterlerin izleyici üzerindeki etkisi ve anlatılan hikayenin gerçek yaşamla iç içe geçmesi, bu formatın televizyonun yapısal özelliklerine çok uygun olmasından dolayı izleyicinin bağlantı kurmayı daha kolay gerçekleştirmesi ile açıklanabilir. Televizyon dizilerindeki karakterler ve yaşanan olaylarla birey, değişen insan ilişkileri, sorunlar, tanımlamalarla karşılaşarak kendi içinde bulunduğu dünya hakkında bilgi sahibi olmaktadır (Yaktıl Oğuz, 2005: 170-171).

J. Gans’a göre, dizilerdeki hayatlar gerçek yaşamdakilere oranla daha sansasyonel olmasına rağmen, insanın birey olarak toplumsal ve duygusal sorunlarını kendi çabalarıyla ve

doğru bilgilenmeyle kendi başlarına çözebilecekleri bilgisini vermektedir. Günlük hayatta da karşılaşılabilecek, ırk ayrımcılığı, suçlunun yakalanması, hukuki yollara başvurma gibi konular insanlara yeni bilgiler sunarak bu tür problemleri çözme yolunu da sağlamaktadır (Aktaran Sezgin, 2007: 91).

2.4.3. Televizyon Dizilerinde Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Aile İçindeki Temsili

Toplumsallaşmanın ilk olarak gerçekleştiği ve bireyin toplumsal rollerini ilk olarak öğrendiği yer olan aile kurumu, televizyon dizilerinde yeniden üretilmekte ve sunulmaktadır. Örneğin domestik komedilerde ailedeki ebeveynlerin birbirlerine ve çocuklarına duydukları sevgi çok önemlidir. Boşanma ve aldatma konuları nadiren işlenir. Sorunların çözümü daima aile bireylerinin birbirlerine duydukları sevgiyi, güveni ve sadakati yansıtır. Öte yandan, günümüz aile programlarında erkeklerin daha ilgili olduklarını ve erkekle kadının eskiye nispeten daha eşit olduklarını görmek mümkündür. Ancak, hem anne hem baba çalışıyor olsalar bile, aralarındaki rekabet yok denecek kadar azdır. Programlarda giderek rol ayrımı bulanıklaşsa da, hakim değerler yine geleneksel olanlardır (Cantor, 1990: 282).

Toplumsal cinsiyetin yapılandığı ilişkiler, televizyonda da yansıtmakta, hatta hakim konumda bulunmaktadır. Erkek ve kadın televizyon karakterleri stereotipik olarak maskülen ve feminen konseptler dahilinde gösterilmekte ve toplumsal cinsiyet rolleri erkek ve kadının yakın ilişkilerinde hüküm sürmektedir. Beklendiği gibi erkek karakterler daha çok güç ve daha az boyun eğme davranışı göstermektedir (Ivory ve diğerleri, 2009: 186).

Televizyon kanalları geleneksel aile modellerini desteklemekte, standart dışı aile yorumlarına ise tehdit edici özelliği olmayan komedi biçimi içinde yer verilmektedir. Bunun bir nedeni, izleyicilerin standart dışı aile durumlarını açıkça kabul etmekte hala zorlanıyor olmasıdır. Komedi, bu tip konuları kamusal alanda tartışma fırsatı veren bir biçimdir (Skill, ve diğerleri, 1987: 367).

1980'lerde prime-time dizilerde temsil edilen çekirdek, geleneksel aile tipinin günümüzde hala yaygın olduğu görülmektedir. Bu aile türü bizi, babanın otorite olduğu, annenin ev dışında çalışmadığı ya da evden uzakta az zaman geçirdiği ve böylelikle ailenin istikrarı ile mutluluğunun korunduğu 1950'lerin televizyon ailelerine geri götürmektedir (Olson ve Douglas, 1997: 424).

Aile çatışması ve kıskançlık ifadesinin prime-time televizyonda oldukça yaygın işlenen konular görülmüştür. Ancak bu kötü durumların temsili, ağırlıklı olarak antisosyal değildir. Çatışma en fazla durum komedilerinde, en az ise aile dramalarında görülmektedir. Ancak durum komedilerinde çatışma çok kısa sürmektedir. Tersine, gece yayınlanan pembe dizilerdeki çatışma daha uzun süreli olmaktadır. Elde edilen verilerde ilginç toplumsal cinsiyet ve rol ilişkisi farklarına rastlanmıştır. Genel olarak, bütün program türlerinde kadınlar erkeklerden daha çok çatışmaya dahil olmuştur. Ebeveyn-çocuk ilişkilerine gelince, anneler kızlarına karşı rekabetçi tutumlar takınırken, babalar kızlarına karşı daha destekçi, tutumlara sahiptir (Comstock ve Stryzewski, 1990: 277-278). Çocukların erişkinlerle etkileşimine dair bir başka bulgu, çocukların erişkinlerle kendi yaşlılarından daha çok iletişim kurduğudur. Erişkinler çocuklara daha çok güvenmekte ve tavsiye vermektedirler. Çocukların erişkinlerle konuştukları ve iletişimlerinin pozitif yönde olduğu söylenebilir. Erişkinler de çocuklardan tavsiye istemekte, erişkin rollerinden sıyrılmaktadırlar (Jordan, 2004: 145).

Evlilik ve ebeveynlerle ilgili konumların programlarda görsel veya sözlü bilgi yoluyla ya da programın sağladığı arkaplan bilgileri yoluyla sağlandığı düşünüldüğünde, hangi yolla olursa olsun kadın karakterlerin evlilik konumlarının erkeklerinkine göre daha net olması, sık rastlanan bir bulgudur (Bryant ve Bryant, 2001: 191). Evli kadınlar geleneksel yollarla ve stereotipleştirilmiş şekilde sunulmaktadır. Ev işlerini yapar, çocuk bakımı ile ilgilenirler ve meslekleri yoktur. Bekarlar çok daha mutlu resmedilmelerine rağmen – işleri vardır ve güçlüdürler – televizyon dramaları evliliği daha güvenli ve daha mülayim şekilde gösterir (Signorielli, 1982: 594-596).

Moore (1992: 56-58) 1947'den günümüze aileler üzerinde yaptığı çalışmasında ailelerin 1950lerde geleneksel yönleriyle sunulurken, 1980lere gelindiğinde daha açık, liberal ve daha az geleneksel bir yapıya büründüğünü ortaya koymuştur. İşçi aileleri yerine orta sınıf daha çok temsil edilmiş, çalışan anne sayısında da artış görülmüştür. Özellikle bekar anne ve babaların temsil edildiği dizilerde, durumun yumuşatılarak aktarıldığı görülmektedir. Erkek rollerindeki değişimler özellikle bekar baba portrelerinde ve çalışma hayatı ile ilgili rollerde abartılmaktadır. Bunun tersine, kadınların değişen rolleri ve bu değişimlerin sonuçları programlamada göz ardı edilmiştir. Kadının dışarıda çalışması, tek başına aile reisi olması vb. konular işlenmemiştir. Boşanma ele alınmamaktadır, para ise problem değildir çünkü alt sınıftan aile neredeyse yoktur. Sorunlar kolayca çözülür ve daima mizahla ele alınır.

Televizyon dizilerinde toplumsal cinsiyet rollerinin aileye yansıdığı bir başka alan olarak domestik alan-kariyer ikiliğini ilişkilerini inceleyen çalışmalar dikkate değerdir. Televizyon dizilerinde kadınlar ev içinde, erkekler dışarıda çalışmaktadır. İşleri olduğunda bu iş, erkeğinkine göre daha düşük statüde olmaktadır (Signorielli ve Bacue, 1999: 531). Bu konuya dair bir diğer ilginç bulgu da Sontag’dan gelmiştir. Sontag’a göre fiziksel olarak çekici olmanın kadın hayatında erkeklerden daha çok önemi vardır. Erkeğin başarısı ne yaptığı ile ölçülürken, kadının nasıl görüldüğü ile ölçülür. Yapılan araştırmalar kadın ve erkeğin işyerinde kültürel çifte standartlara maruz kaldıklarını göstermiştir. Kadın karakterler daha sınırlı meslek alanlarına sahiptir, daha düşük statülü işleri yaparlar ve erkekten daha güçsüzdürler. Gücü elde ettiklerinde ise ailelerini ya da ‘gerçek’ kadın olarak kimliklerini kaybetme riskini alırlar (Lauzen ve Dozier, 2005: 438).

Kadınlar, yakın zamanda artık televizyondaki ailelerde de dışarıda çalışıyor gösterilse de, genel olarak domestik alandadır ve erkek dünyasına, kamusal alana ya da iş hayatına nadiren girerler. 1970’li yıllara kadar kadın için durum ev içinde ve özel alandan öteye geçmezken, 90’lı yıllarda artık kadının karakterlerin çeşitlendiğini görmek mümkündür. Ancak kadının iş hayatındaki rolleri gerçek rolleri yansıtmamaktadır. Televizyondaki kadınlar gerçek hayattaki hemcinslerinden farklı olarak daha çeşitli mesleki ve girişimci roller üstlenmektedir. Bu tür değişimler aile hayatında da görülmektedir. 1960larla karşılaştırıldığında, 1990lardaki TV aile babaları ebeveynlik görevleri ve ev içindeki sorumluluklarıyla daha çok ilgilidir. Kadınlar ev içinde, geleneksel rollerde temsil edilmeye devam ederken, erkekler daha geleneksel dışı rollerde gösterilmeye başlamıştır (Bryant ve Bryant, 2001: 178).

1990’lardan günümüze kadar karakterlerin çoğu erkek olmasına rağmen A.B.D ve İngiltere’de televizyondaki cinsiyet rollerinin birtakım sınırlar dahilinde giderek eşit hale geldiğini ve stereotipleşmenin azaldığını görmek mümkündür. Bu yıllarda program yapımcıları erkeklik ve kadınlığa dair saldırgan modellerden kaçınmaya başladılar, sonuç olarak da toplumsal cinsiyet temsillerine karşı bir tavır almaya başladıkları söylenebilir. Bunun en belirgin nedeni, yukarıda belirtildiği gibi kadınların prodüktör ve yazar olarak televizyon dünyasında daha çok söz sahibi olmaya başlamaları ve genel olarak kadınların, özellikle feminist hareketlerin de bir getirisi olarak, iş dünyasında daha çok yer almaya başlamalarıdır. Son 30 yılda kadın iş dünyasına girmiştir ve işleri de prestijlidir. Meslekler 1970’lere göre günümüzde daha az stereotiptir. Kadınlar erkek işi sayılan alanlara da

girerken, erkeklerin işleri halen gelenekseldir. Ancak 1970 ve 1980' lere göre erkekler toplumsal cinsiyet yönünden daha nötr işlere sahiptir (Signorielli ve Bacue, 1999: 541-542).

Yakın dönemde televizyon dizileri üzerine yapılan çalışmalar da bu savı destekler niteliktedir. Örneğin Elasmay ve diğerleri, önceki çalışmalara göre kadının ailevi ve evlilik konumları üzerine fazla vurgu yapılmadığını gördü. Atkin, Moorman ve Lin ise kadınların daha geniş bir meslek dizisi içinde gösterildiklerini gördü. Ayrıca özellikle komedilerde kadınlar artık 'kurnazlık, istikrar ve öfke' ile tanımlanmaya başlarken erkekler 'çekilmezlikle faydasızlık' arasında her tür özelliği göstermektedir (Aktaran Glasscock, 2003: 175). Bir dereceye kadar televizyon karakterlerinin algılanışındaki bu değişim, son 30 yılda toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili kültürel değişimleri yansıtmaktadır. Kadın karakterler arasında maskülen değerlerin veya 'araçsallığın' kazanılması erkek karakterlerin maskülen taraflarının yontulmasına sebep oldu, bu da karakterler arasında toplumsal cinsiyet eşitliğini getirdi (Glasscock, 2003: 178).

Erkek karakterler geleneksel erkeklik kalıplarına girmenin yanı sıra duyarlılık ve hassasiyete de sahip olarak gösterilmeye başlarken, kadınlar ise açıkça feminen olmanın yanı sıra oldukça zeki ve ev kadını rolünün dışında görünmeye başlıyorlardı (Gauntlett, 2002: 58). Örneğin, prime-time kadın karakterler artık ev dışında, çalışma hayatında daha çok görülmekte, bu kadınlar sorunlarını çözmede ve amaçlarına ulaşmada bağımsız ve güçlü kadın tipleri çizmektedir. Kadınlar erkek karakterlere göre diğerleri ile ilişkilerinde de daha dürüst ve doğrudan davranmaktadırlar (Renzetti ve Curran, 2003: 153).

İzleyiciye sunulan aile modelleri açısından, aile etkileşiminin genel olarak negatif olmaktan çok pozitif olduğu görülmektedir. Neredeyse bütün aile türlerinde izleyicilerin arzu edeceği bir aile yaşantısı modeli sunulmaktadır. İletişim davranışları güce karşı hem pozitif hem negatif tepkiler sergileyen çeşitli etkileşimlerden oluşmaktadır, ancak mesajlar genel olarak ailelerin ilişkilerini gözden geçirdikleri uygun yolların altını çizmektedir (Skill ve Wallace, 1990: 259-260).

2.4.4. Türk Televizyon Dizilerinde Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Aile İçindeki Temsili

Türkiye'de özellikle özel kanalların yayına başlamasıyla televizyon programlarında biçim ve içerik bakımından değişiklik olmuş, program türlerinde de çeşitlenmeler yaşanmıştır. TRT yayıncılığında olduğu gibi özel televizyon yayıncılığında da yerli izleyiciler tarafından

dramalar yoğun ilgi gören programlar arasında yer almıştır. Bu diziler, çok kanallı televizyon ortamında en yaygın anlatı türlerinden biri olmuştur. Star 1 televizyonunun kurulmasıyla birlikte yoğun olarak hayatımıza giren diziler, ticari televizyonculuğun rekabetçiliğinin bir parçası olmuştur. Ticari televizyon yayıncılığının ilk yıllarına bakıldığında, yabancı dizi ve yabancı formatlı programların ağırlıkta olduğunu görmek mümkündür (Çelenk, 2005: 290-293).

Tekin (2003'den aktaran Geçer, 2007: 86), Türkiye'de toplumun televizyon seyretme alışkanlığının yüksek seviyelere çıkmasının başlangıcı 1980'ler olduğunu söylemektedir. TRT'nin yayın hayatına başladığı andan itibaren özel kanalların yayına başlamasına kadar geçen süre aynı zamanda televizyonların evlere yerleşme süresi olarak nitelendirilebilir. Türk toplumu dizileri seyretmeye daha çok pembe dizi formatındaki dizilerle başlamış, daha sonra bunların yerini Brezilya yapımı diziler almıştır. Bu diziler daha çok ezilmiş sınıfın ıstıraplarını gündeme getirmiş ve belki de Türkiye'de bunca ilgi görmesi insanların kendilerini dizideki kahramanlarla özdeşleştirmeleri olmuştur. Ancak özellikle son yıllarda yerli dizilerin yapılmaya başlanmasıyla bu süreç farklı bir mecrada devam etmiş artık daha çok "bizden" olan "ezilmişlerle" özdeşleşebilme imkânına kavuşabilmişizdir.

Yerli dizilerin Türk televizyonlarında hakimiyet kurması ise, ancak 1996 sonrasına rastlamaktadır. Bu yıllardan itibaren çeşitli temalar ve konularla izleyici karşısına çıkan yerli televizyon dizileri, televizyonun hikaye anlatma sisteminin en dolaysız anlatılarından birisi olarak televizyon dizisinin, ortak yaşam dünyasının değerlerini, ilişki biçimlerini ve hayat tarzlarını yeniden üreten yapısına dayanmakta ve kültürel olarak da büyük önem atfedilen bir tür olmaktadır (Çelenk, 2005: 321).

Türk televizyon dizilerinde popüler isimler merkezdedir, bu yapımlar prime-time saatlerini yoğun bir şekilde işgal etmekte, işlenen olaylar günlük yaşam pratiklerine çok yakın olduğu gözlenmekte, izleyici de gördüklerini 'gerçeğe yakın' algısıyla izlemektedir (Aktaran İmİK, 2006: 15-16). Prime-time kuşağındaki programlara ve bu programların söylemlerine dikkat çeken başka bir inceleme Tanrıöver'den gelmiştir (2003, 62-63). Tanrıöver, akşam kuşağı programlarının farklı kesimlere hitap ettiğini ve daha çok çeşitlilik sunduğunu ancak Türkiye'de bu çeşitliliğin aynı format içinde gerçekleştiğini söylemiştir. Bu dönemde prime-time programlarının çoğunluğu kurmacaya ve kurmaca dahilinde de yerli dizilere ayrılmıştır. 90'lı yıllarda artış görülen diziler, 2000'li yıllara gelindiğinde patlama denebilecek sayıda

artış yapmıştır. Bu dizilerde içerikler farklılık gösterse de, ana söylem mutlaka aile/cemaat odaklıdır ve özellikle kadınlar, her zaman özel alandaki beceri ve başarılarıyla resmedilirler.

Türkiye koşullarındaki toplumsal cinsiyet kalıpları ataerkil sistemin izlerini taşımaktadır. Kadından beklenen evi ve çocuklarıyla ilgilenmesi, erkeğin ise her zaman atak, girişken, güç sahibi olmasıdır. İstisnalara karşın, Türk televizyonlarında yayınlanan Türk dizi filmlerinde de anılan kalıpların yansıdığı gözlenmektedir (Yüksel, 1999: 79).

Gedik (2008), kaynağını günlük hayattan alan televizyon dizilerinin, var olan algıları değiştirmek ya da alternatif kimliklere yer vermek yerine, geleneksel toplumsal cinsiyet kalıplarını pekiştirdiklerini söyler. Gedik’e göre diziler bir adım ileri giderek günümüz kadın ve erkek hallerini yozlaşmış ve bozulmuş olarak göstererek kendi tanımlarını “normalleştirmek”tedirler. Bu anlatıların sunduğu toplumsal cinsiyet algılarının içerdiği değerler ve varsayımlar normalleştikleri sürece sorgulanmazlar, hatta görünmez kalırlar. Toplumsal cinsiyet algıları yaygın ama bu geleneksel algıların analizlerinin seyrek oluşunun önemli bir sebebi bu algıların toplumsal hayat kadar entelektüel hayatta da normalleşmiş olmasıdır diyebiliriz.

Karahan Uslu’ya göre Türkiye’de yaygın televizyon kanallarında kadın, ağırlıklı olarak orta ve üst sınıfa mensup, modern, aile kavramına sadık ancak sosyal değişime de açık olarak sunulmaktadır...Cumhuriyet ideolojisinin annelik vasfına sahip, Cumhuriyete bağlı, laik, ülkenin modern yüzünün simgesi kadın tipine daha talepkar ve cüretkar bir kimlik eklenmekte ve bu model, özel televizyon kanallarındaki hakim kadın tipini temsil etmektedir (Aktaran İmançer, 2000: 114).

Dizilerde kadının temsili genellikle annelik yoluyla olmaktadır: “Kadın ya iyi annedir, ya kötü kadın. İzleyici iyi bir anne olarak inşa edilirken kötü kadının kişiliğinde kadınsı öfke içinde bir çıkış yolu sağlanır.(...) İzleyiciler, özellikle erkeklerin de, genellikle kadınların deneyimledikleri suçluluk duygusundan ve kaygılardan acı çektiğini ve işledikleri suçlardan benzer cezalar aldıklarını görmekten doyum elde ederler” (Aktaran Bolkal, 1999: 59). Necla Arat ise Türkiye Radyo Televizyon kurumunun kadın sorununa yaklaşımını televizyon dizilerini örnek vererek açıklamaktadır: Yerli dizilerde kadın, hep özverili bir eş ve ana olarak sunuluyor. Bu kadında, eskimiş önyargı gelenek ve göreneklerin sınırlarını hiçbir zaman

aşamıyor. Aştığı zaman ise ahlaksal açıdan olumsuz puan alıyor (Aktaran İmançer, 2000: 117).

Yerli dizilerde yansıtılan kadınlık rolleri kalıplaşmış şekilde nazik hanımlar, saygıdeğer ev kadınları, kutsal anne, vb. rollerle sınırlanmışken, 90'lı yıllardan sonra özel televizyon kanallarının yayın hayatına girmesi ve modernleşme sürecinin hız kazanmasıyla üst ve orta sınıfa mensup, modern, aile kavramına sadık fakat sosyal değişime de açık olarak sunulmaya başlamıştır. Aslında yerli dizilerdeki cinsiyet kalıpları Türk melodram sinemasının devamı niteliğindedir. Türk sinemasının anlatım kalıplarının üzerine batı dizi standartlarının ve anlam kodlarının eklenmesiyle yeni bir biçim kazanmıştır (Dönmez, 2008: 57).

İnceoğlu (2010), Türk yerli dizilerinde kadının temsiline şiddet kavramı açısından yaklaşmaktadır: Yerli dizilerde özellikle fiziksel şiddet, toplumsal değerlerin arkasına sığınarak meşrulaştırılır. Kıskançlık ve namus bunlardan en önemli iki tanesidir. Psikolojik şiddet ise karşımıza neredeyse tüm dizilerde yer alan bir şiddet türü olarak çıkar. Daha çok erkeklerin uyguladığı bir şiddet türüdür. Aşağılama, hakaret, konuşmama, paylaşmama, engelleme, alay etme kadınlar üzerinde en çok uygulanan şiddet türlerindendir. Örneğin son dönemde en çok izlenirlik alan çoğu Amerikan kaynaklı mini diziler (sit-com) içinde rol alan kadın karakterlerin birçoğu geleneksel kadınlık rollerini sonuna kadar hayata geçirmektedirler.

Türk televizyon dizilerinin, ailece birlikte izlenilmesinin önemine değinen Kotaman, “Yaprak Dökümü” dizisi üzerinden giderek dizide aile değerlerinin alaşağı edilmesiyle ataerkil ailenin yeniden üretilmekte olduğunu söylemektedir. Burada söz konusu edilen aile, küçük bir yerden İstanbul’a göç ettikten sonra batılı, modern toplum kavramı ile kendi değerleri arasında sıkışır ve modern yaşama uyum sağlamaya çalışırken büyük bir dram ve çöküşe doğru ilerler. Diziyi izleyenler aile içi saygının ve hiyerarşinin önemine dair mesajlar alırlar (Kotaman, 2009: 41-42).

Çelenk ve Timisi’ye (2000’den aktaran Geçer, 2007: 94) göre televizyon dizilerinde her ne kadar “aile”nin önemine yeterli vurgu yapılmasa da, yerli dramalar aslında ailenin vazgeçilmezliğine hizmet etmektedir. Bu olumlama kimi zaman ideal aileyi sunarak, kimi zaman kayıp bir ailenin özlemini yansıtarak, kimin zaman ise bozuk aile bireylerinin psikolojik buhran halini sergileyerek takdim edilir.

Türk televizyon dizilerinde geleneksel ev kadını ve ideal eş/annelik rolü aile kurumunun önemini ve devamını vurgulamak için çok sık kullanılır. Öte yandan meslek sahibi olan kadınların mesleklerinin genellikle annelik/kadınlık rollerini yansıtır şekilde temsil edildiğini görmek mümkündür. Dul kadın genellikle erkek için tehlikeyi ifade ederken, gelin, akraba rollerinin ise yine geleneksel rollerin türevleri olduğu görülmektedir (Dönmez, 2008: 57-59).

Türk televizyon dizilerinde erkek rollerine bakıldığında, durumun farklı olmadığı görülmektedir. Erkek, gerek gücü temsil eden bedeni, gerekse zekası ile kamusal alana hakim konumda resmedilmektedir. İktidar sahibi erkektir. Kadın ise özellikle bu alanda etkisiz, yardımcı bir unsur olarak gösterilir (Tanrıvermiş, 2007: 91). Erkeğin aile içinde konumlandırılışı ise sorumluluk sahibi, evin reisi ve babası şeklindedir (Tanrıvermiş, 2007: 99).

Toplumsal inanış ve yargılar temelinde üretilen toplumsal cinsiyet rolleri, toplumdan beslenen televizyon dizilerinde yeniden üretilmektedir. Yukarıdaki satırlarda ortaya konulduğu gibi, televizyon dizilerinde aile, geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde sunulmakta ve bu roller, aile içinde kadını ve erkeği farklı şekillerde konumlandırmaktadır. Bu çalışma da bu temelden hareketle, Türkiye’de yayınlanan televizyon dizilerinde ailenin sunumunda cinsiyet rolleri açısından ne tür açılımlar olduğunu araştırmayı hedeflemiştir. Bununla ilgili veriler Bulgular ve Yorum bölümünde yer almaktadır.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

“Ulusal Kanallarda Yayınlanan Prime-Time Dizilerde Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından Ailenin Sunumu”nu inceleyen bu çalışmada betimleyici analiz yöntemi kullanılacaktır. Günümüzde televizyonun en yaygın anlatı formlarından birisi olan televizyon dizilerinin prime-time yayın kuşağındaki önemi birçok açıdan değerlendirilebilir. Bunlardan birisi, bu anlatıların televizyon kanallarına reklamlar yoluyla maddi getirisi. Bu da rating ölçümleri ile belirlenmektedir. Rating kaygısı ile bu anlatıların toplumun her kesimine yönelme çabası bulunmaktadır. Bunlardan birisi de ailedir. Dizilerin ailece izlenebilmesi, dolayısıyla rating getirisinin yüksek olması için bu dizilerin anlatı yapılarının aile yapısına, aile içindeki davranış ve rollere uygun olmasını gerektirmektedir. Ailenin televizyon dizilerindeki sunumu, toplumdaki inanış ve beklentilere uygun olarak, toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden üretilmesi yoluyla gerçekleşmektedir. Televizyon dizilerinde bu göstergeleri ortaya çıkarmak amacıyla belirlenen sorulara cevap verebilmek için betimsel analiz yöntemine ihtiyaç vardır. Betimsel analiz yaklaşımına göre, elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2000: 224).

Seçilen dizilerde toplumsal cinsiyet rollerinin aile içinde sunumuna dair göstergeler, karakterler temelinde betimleyici yöntem ile incelenmiştir. Bu amaçla öncelikle alanyazın taraması yapılarak aile içinde toplumsal cinsiyet rollerinin sunumuna dair veriler toplanmıştır. Bu veriler, oluşturulan sorulara cevap oluşturacak şekilde sonuçlara varabilmek için, betimleyici analiz yöntemi ile yorumlanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Ulusal kanallarda yayınlanan prime-time dizilerde toplumsal cinsiyet rollerinin ailede sunumunu inceleyebilmek için bir çalışma evreni oluşturulmuş ve evrenin tamamı üzerinde çalışmanın imkansızlığından dolayı, en çok izlenen diziler örneklem olarak seçilmiştir.

Bu araştırmada, 2009 yılı Eylül-Ekim-Kasım aylarında ulusal kanallarda yayınlanan prime-time yerli televizyon dizileri çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Bu ayların seçilmesinin nedeni, yeni yayın dönemi başlangıcı olması, dolayısıyla dizilerin en yoğun izlenme dönemi olmasıdır. Çalışma evreninde toplam 59 televizyon dizisi bulunmaktadır. Bu sayı belirlenirken www.medyatava.net isimli internet sitesinden faydalanılmıştır. Çalışmanın örnekleme bu dizilerin her hafta yeni bölümleri ile gösterildikten sonra aldıkları rating ölçümüne göre elde edilen tablodan çıkarılmıştır. Her hafta en çok rating alan dizilere öncelik tanınmış, incelenecek olan bölümler, her dizinin 12 hafta boyunca 12 kez yayınlandığı varsayılarak, bu sayıyı temsil edeceği düşünülen 4'er bölüm, toplumsal cinsiyet rolleri açısından ailenin sunumuna dair göstergeleri ortaya koymak amacıyla yargısal örnekleme yöntemlerinden birisi olan, güdümlü örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiştir.

Yargısal örnekleme yöntemi, seçilecek örneklerde belli karakteristiklerin varlığının aranmasına dayanan bir örnekleme yöntemidir. Bu yöntemin bir alt türü olan güdümlü örnekleme yöntemi, evren içinde araştırma sorununun en tipik bir biçimde gözlenebileceği bir alt grubun örnek alınmasına dayanan bir yöntemdir. Araştırmacı, amaçları gereğince ana evrenin tümünü değil, bir kesimini gözlem konusunu yapmaktadır (Sencer ve diğerleri, 1978).

Araştırmada incelenecek olan diziler şunlardır:

Yaprak Dökümü (Kanal D)

Ezel (Show)

Canım Ailem (ATV)

Kurtlar Vadisi Pusu (Star)

3.3. Verilerin Toplanması

Örnekleme belirlendikten sonra çalışmaya konu olan dizilere internet üzerinden ulaşılmış, izleme aşaması da internet üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Toplumsal cinsiyet rollerinin aile içinde sunumuna dair belirlenen ve betimsel yöntemle dizilerde aranacak unsurlar şu başlıklar altında toplanmıştır:

- 1) Aile içinde kadının rolleri
- 2) Aile içinde erkeğin rolleri
- 3) Ailenin reisi ve/veya geçimi sağlayan kişi
- 4) Ailedeki otorite figürü
- 5) Kamusal alanda kadın ve erkeğin rolleri
- 6) Toplum içinde kadından ve erkekten beklenen davranış örüntüleri

Bu başlıklar araştırmacının kendisi tarafından belirlenmiştir ve verileri toplamak için, toplumsal cinsiyet rollerinin aile içinde sunumu kavramını yansıttığı düşünülen başlıklardır. Yukarıda belirtilen temalar, yine araştırmacının kendisi tarafından oluşturulan sorularla incelenmiştir.

Dizilerde cevap aranacak sorular ise şu şekildedir:

- 1) Ailenin türü ve aile içindeki toplumsal cinsiyet rolleri arasında bağlantı var mı?
- 2) Ailede otorite kime ait?
- 3) Kamusal alan/özel alan ayrımı yapılıyor mu? Kadının ve erkeğin bu alanlardaki konumu nedir?
- 4) Evin geçimini kim sağlıyor? Erkek ve kadından hangisi çalışıyor?
- 5) Kadın çalışıyorsa, mesleği belli midir?
- 6) Aile içinde kararları kim veriyor?
- 7) Kadın ve erkek daha çok hangi alanlarda görülüyor? Ev içi/Ev dışı/İş ortamı

8) Ailede çocuk bakımını kim üstleniyor?

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. ‘Yaprak Dökümü’ Dizisinin Konusu

Reşat Nuri Güntekin’in klasik romanından günümüze uyarlanan “Yaprak Dökümü”, kaymakamlık görevinden emekli olan Ali Rıza Bey’in, İstanbul’da kendisine miras kalan köşke ailesiyle birlikte yerleşmeye karar vermesinden sonra ailenin yaşadıklarını konu almaktadır. Ali Rıza Bey’in eşi Hayriye hanım, ev kadınıdır. Çocuklarından Şevket bankacı, Fikret bekar ev kızı, Necla mimarlık fakültesini kazanan üniversite öğrencisi, Leyla üniversite sınavına hazırlanmakta olan öğrenci ve Ayşe de en küçükleridir. Konusunu aile değerlerinin yeniden kurulmasına ve korunmasına dayandıran “Yaprak Dökümü”, aile üyelerinin her birisinin başından geçen öykülere ayrı ayrı odaklanan, bu açıdan da seriyal formatının çok karakterli öykü yapısını benimsemiş bir anlatıdır.

4.1.1. Yaprak Dökümü Dizisinde Toplumsal Cinsiyet Rollerine Üzerine Genel Bir Değerlendirme

Ailenin başına gelen en büyük olay, Necla ve Leyla’nın aynı adama aşık olması ve aynı zamanlarda o adamla ilişki kurmalarıdır. Oğuz isimli karakter başlangıçta işiyle değil, şoför olarak çalıştığı evin hanımıyla yaşadığı ilişkiyle sunulur. Meslek, aile gibi yönlerden belirsiz olan bu karakter önce Necla ile birlikte olur, sonra Leyla’ya yaklaşır. Leyla’nın Oğuzdan hamile olduğunu, geçirdiği bir kaza sonrasında çocuğu düşürdüğü bilgisini veren doktorlardan öğrenen aile, büyük bir yıkım yaşar. Leyla çocuğunu düşürmüş olduğu halde, Oğuz’la evlendirilir. Günümüzde halen kimi bölgelerde sürdürülen “hamile kaldıktan sonra çocuğun babasıyla zorla evlendirilme” olgusu, burada meşrulaştırılmakta, Leyla gayrimeşru ilişkisinin bedelini zorla evlendirilerek ödemektedir. Çocuklarına karşı daima anlayışlı, kültürlü, bilgili bir adam olarak Ali Rıza Bey buna karşı çıkmaz. Çözümün bu olduğundan emin değildir, ancak toplumsal yapı ve geleneksel rol ve tutumlar bunu gerektirmektedir ve O da bu yapının içinde sıkışmıştır. Oğuz, bu evlilikten sonra da değişim göstermez: kötü işlere bulaşır, Necla ile tekrar yaklaşır hatta birlikte kaçmaya çalışırlar. Aile yeni bir yıkım yaşamıştır. Her yıkımın altından kalkmaya çalışırken kaybettikleri aile değerlerinin kutsallığını vurgulamak ailenin reisi, baba figürü Ali Rıza Bey’e düşer. Ali Rıza Bey modern ile geleneksel arasında gidip gelen bir karakterdir. Türk ailesinde geçmişten bugüne belirli bir toplumsal cinsiyet farklılaşması olduğu göz önünde bulundurulunca, Ali Rıza Bey ve eşi Hayriye Hanım’ın rollerinin birbirinden kesin çizgilerle ayrıldığını görmek de mümkün

olacaktır. Ali Rıza Bey geleneksel bir Türk aile babası örneğidir. Günümüzde de halen varlığını sürdüren otoriter baba figürünü temsil eden bu karakter, dizideki ailenin reisi ve temel otorite kaynağıdır. Çocukları ve karısı, O'nun baskınlığına, otoritesine hayranlık duymakta ve O'nun korumacılığına daima ihtiyaç duyan bireyler olarak bu otoriteyi hiçbir şekilde sorgulamamaktadırlar. Verilen kararlar babaya aittir, baba her şeyin doğrusunu ve iyisini bilir, çünkü ailesini her türlü kötülükten ve zarardan uzak tutmaya çalışmaktadır. Dizideki baba karakteri aynı zamanda okuyan, gezip gören, araştıran, entelektüel bir babadır. Donanımlı, bilgilidir. Hayata karşı bir duruşu, belli bir bakış açısı vardır. Çocuklarını terbiyeli, saygılı yetiştirmiş, temel aile değerleri olan bağlılık, sevgi, destek gibi unsurları onlara aşılamıştır. Hepsini belirli bir seviyeye kadar okutmuştur, ancak iş hayatına atılmayı veya okumaya devam etmeyi kendi isteklerine bırakmıştır.

Aile Rıza Bey karısı Hayriye Hanıma karşı daima sabırlı ve şefkatli davranır. Bu tutumun, ailenin başına gelen çeşitli üzücü olaylar sonrasında az da olsa değişmeye başladığını görmek mümkün. Baba karakteri, anne karakterinin kendi otoritesini sorgulamaya başladığını veya bu otoriteye karşı geldiğini hissettiğinde şefkatli ve sabırlı tavrından sıyrılmakta, sert ve kaba tavırlar sergilemektedir. Kendisine veya aile kurumunun değerlerine bir saygısızlık gördüğünde de benzer bir tutumla, saldırganlaşabilmektedir.

Çocukları ile arasında sevgiye ve saygıya dayanan bir bağ mevcuttur. Ali Rıza Bey'in çocukları, deyim yerindeyse babalarına karşı daima 'boyunları kıldan ince' konumundadırlar. Tek erkek evlat olan Şevket, babasıyla oturup içer, dertleşir, ancak hiçbir zaman saygısını yitirmez. Babasının otoritesinin üstüne çıkmayı aklından bile geçirmez. Bu durum, dizinin bir bölümünde Şevket'in banka müdürü olarak işe başladıktan sonra evdeki akşam yemeğinde babasının kendi yerini oğluna vererek 'artık evin reisi sensin' demesiyle somutlaşmaktadır. Şevket bunu önce kabul etmez, orası babasına aittir çünkü. Ancak babası yine de yerini oğluna devreder.

Yaprak Dökümü'nde kadının yerini daima ev içi olarak görmek mümkündür. Kadınlar çamaşır, yemek ve temizlik gibi ev işleriyle meşgul iken, erkek evi sadece dinlenme ve boş vakit geçirme alanı olarak kullanılmaktadır. Erkekler mutfakta nadiren görülür. Erkekler evi aynı zamanda önemli kararların alındığı bir tartışma mekanı olarak da kullanır. Çalışan, meslek sahibi olan kadın sayısı çok azdır. Onlar da işleriyle değil, duygusal ilişkileri veya kötülükleriyle gündeme gelirler.

4.1.2. Yaprak Dökümü 119. Bölüm Özeti

Bu bölümde ailenin eski gelini Ferhunde, intikam almak için ailenin sattığı köşkü satın alan Mithat Kara ile evlenir ve ailenin karşısına bir anda çıkıverir. Köşke hiçbir şeyden habersiz gelen aile, karşılarında O’nu görünce yıkılır. Ferhunde intikamını almış olmanın verdiği zevkle onları köşkten kovar. Bu arada Leyla, Oğuz’a geri dönmüştür ve aile kendisini reddetmiştir. Oğuz birtakım kötü işlere bulaşmış, karanlık kişilerle çalışmaya başlamıştır.

4.1.2.1. Yaprak Dökümü 119. Bölüm Analizi

Ali Rıza Bey’in otoritesine kimsenin karşı duramadığına bir örnek, 119. Bölümde gelini Ferhunde’yi kendi köşklerini satın alan adamla (Mithat Kara) evlenerek köşkün hanımı olarak karşılarında gördükleri zaman Ali Rıza Bey’in bu duruma “yazıklar olsun” diyerek karşı çıkmasıdır. Kimse O’na karşı gelemmez, herkesin boynu O’na karşı kıldan incedir, çünkü Ali Rıza Bey ailenin saflığını ve kutsallığını temsil eder.

Bu bölümde Şevket, Ferhunde’yi eski evlerinin hanımı olarak görünce öfkeden deliye dönerek O’na şiddet uygular. Ardından Ferhunde’nin kocası Mithat ile Şevket arasında erkek erkeğe şiddet gerçekleşir. Kadına yönelik şiddet, burada karşımıza kötü kadına yöneltilmiş olarak çıkmaktadır. Dolayısıyla şiddet olgusu kadının kötülüğü ile özdeşleştirilmekte, ceza niteliğine bürünmektedir.

Ferhunde’nin eski ailesinden intikam almak için köşke hanım olarak geri dönmesi, bunun için Mithat Kara’yı kullanması, O’nun aslında güçlü olarak gösterilmek istenen güçsüz bir kadın karakter olduğu izlenimini vermektedir. Ferhunde aslında meslek sahibi olan ancak birlikte olduğu adamların parasını yiyen, onları kullanan bir kadındır. Bir evi vardır, ancak bunun kaynağı da eski sevgililerinden birisidir. Ferhunde her fırsatta eski kocası Şevket’e “sen benim sahip olamadıklarımın” demekle aslında güçsüzlüğünü de göstermiş olmaktadır. Bu bölümde Ferhunde yaşanan olayların arkasından hala kendisine destek vermeye devam eden şefkatli, sevgi dolu Mithat’a “ilk kez birisi bana bu kadar sahip çıkıyor” diyerek bir kez daha bunu kanıtlamaktadır.

Ferhunde ve Mithat, eğlenerek geçirdikleri gecenin ardından oteldeki odalarına çıkarlar. Ferhunde sarhoş olmuştur, ancak Mithat bu durumdan faydalanmaz. Ertesi sabah Ferhunde endişe içinde sorduğunda da cevabı “bir şey olmadı” olur. Herhangi bir zorlama ya

da birliktelik görülmez. Kadının cinselliğine duyulan saygı, kocası tarafından vurgulanmış olmaktadır.

4.1.3. Yaprak Dökümü 124. Bölüm Özeti

Bu bölümde Şevket, eski komşusu Sedef ile yaşadığı birliktelikte zor günler geçirmektedir. Sedef'in başkasıyla birlikte olduğunu sanan Şevket, O'nu Ferhunde gibi olmakla suçlar. Fikret hamiledir. Necla mimarlık fakültesinden mezun olmuştur ve kocası Cem'in aile şirketine işe başlar.

4.1.3.1. Yaprak Dökümü 124. Bölüm Analizi

Bu bölümde Ferhunde'yi işinin başında görüyoruz. Bu bölümde işleriyle temsil edilen 2 karakter Ferhunde ve Sedef'tir. Sedef işiyle meşgul olan, çok çalışan ve başarılı bir modacı olarak gösterilirken, Ferhunde işiyle değil, uğraştığı entrikalarla gösterilir.

Necla'nın kocası Cem, kayınbiraderi Şevket'in üstlendiği inşaat işine maddi olarak destek olmaya başlamıştır ve bu bölümde inşaata gelip işlerin iyi yürümediğini görünce herkesi azarlar. Cem sadece zengin bir ailenin çocuğu değildir, aynı zamanda zeki ve çalışkan bir erkektir. Necla ile evlenme konusunda ailesini karşısına almış, onlar istemedikleri halde evlenmiştir. Burada Cem'in, kendisinden beklenen rolle ters düştüğünü, geleneksel erkek rollerinden sıyrıldığını görmek mümkündür. Cem, kendi doğrularından şaşmayan modern erkek tipinin en iyi örneklerinden birisidir.

Ferhunde'nin yeni kocası Mithat Kara ise tersine, geleneksel rolleri devam ettiren, ancak Ferhunde'ye olan sevgisi nedeniyle bunları perdelemeye çalışan bir erkektir. Bu bölümde bir arkadaşını eve davet etmek ister. Dolayısıyla Ferhunde'den kendilerine hizmet etmesini beklemektedir. Ancak Ferhunde “ev kadını” rolüne kesinlikle sahip olmayan bir karakterdir. Bu yüzden kocasını reddeder, yorgun olduğunu bahane eder. Mithat hayal kırıklığı ile arkadaşını dışarıda ağırlamak zorunda kalır. Ferhunde hiçbir zaman ev içi alanda kadın uğraşları olarak bildiğimiz ev temizliği, yemek ve çocuk bakımı gibi uğraşlarla görülmemiştir. Hatta çocuk doğurmayarak kısmen de olsa özgürlüğünü elinde tutmayı bilmiş bir kadındır. Çocuk doğurmamanın kadına vereceği özgürlüğün alttan alta da olsa bu karaktere yüklenmiş olduğunu görmek mümkündür. Öte yandan, “kötü kadın” olduğu için annelik hakkı elinden alınmış da olabilir.

Ali Rıza Bey'in eşi Hayriye hanım, aile içi çatışmalarda daima tampon görevi görür. Bu da kadının idareci, duygusal, destekçi rollerine uygun bir tavidir. Bu bölümde Ali Rıza Bey çocukları ile ters düştüğünde Hayriye Hanım'ın bu rolleri bir kez daha görülmektedir. Kocasını yatıştırır, çocuklarına da her zamanki gibi babalarına cevap vermemelerini öğütler. Ancak söz konusu çocuklarının mutluluğu olduğunda annelik rolü baskın gelmektedir. Yine bu bölümde Şevket'in ceketinde yüzük bulduğunda, sevgilisi Sedef'in oğlunu reddettiğini düşünerek Sedef'i suçlar. Oğlunu üzdüğünü söyler. Burada da kötülüğün etkeni yine kadındır. Erkeğin hiç suçu yoktur.

Köşkte kızı Ferhunde ile oturmaya başlayan Nurdan, kızının aksine geleneksel değerlere bağlıdır. Kızından kocasının eve misafir getirmek istediğini öğrendiğinde ilk tepkisi “eve getirseydi bir sürü yemek yaptım” olur. Hizmet etmeyi seven, aynı zamanda ev içinde dokuma tezgahında emek üreten bir kadın olarak kızının tam aksine, geleneksel bir kadın tipidir.

Leyla, Sedef ile ağabeyi hakkında konuşurken O'nun zayıf olduğunu, akıllı ve sağlam bir erkeğin bir kadının dolduruşuna gelmeyeceğini söyleyerek bir kez daha kadın ve erkek arasında genel olarak kabul görmüş “rasyonellik” farkının altını çizmektedir. Kadın entrikacı ve mantık dışı olabilir, ancak erkek öyle değildir, olmamalıdır da.

Fikret'in evindeki aile içi ilişkilerin ise nispeten eşitliğe dayandığını görmek mümkündür. Fikret, ev içindeki bütün yükü üstlenir: ev içi işleri, dışarıda alışveriş, çocuk bakımı, kayınvalidenin bakımı. Kocasını Tahsin ise dışarıda çalışıp gün sonunda eve geldiğinde Fikret kendisine hizmet etmektedir. Ancak aralarında özellikle karar verme hususunda bir eşitlik, ya da eşitliğe yakın bir tutum görülmektedir. Taşınma ve İstanbul'a aile ziyareti gibi kararlar birlikte verilir.

Şevket ve Sedef, ayrılığın eşiğine gelmiştir. Sedef'i başkasıyla birlikte görerek bu durumu yanlış anlayan Şevket, içmek için bir yere gider. Sedef ise eve kapanır. Böylelikle kamusal alan/domestik alan ayrımı bir kez daha deneyimlenmiş olmaktadır.

4.1.4. Yaprak Dökümü 128. Bölüm Özeti

Ferhunde Şevket'i batırmak için her türlü yolu denemeye devam etmektedir. Şevket'in bitirmeye çalıştığı inşaatın ilanını gördükten sonra gazetecileri arayıp Şevket'in eski bir suçlu olduğu haberini verir. Bu haber daire alıcılarını caydırır. Şevket herkesi ikna etmeye

çalışırken zor günler geçirir. Öte yandan Necla, kocası Cem'in ölümüyle altüst olmuş, bu zor günlerinde annesi, babası ve ablası Fikret yanına gelmiştir. Aile yine zor bir dönemden geçmektedir.

4.1.4.1. Yaprak Dökümü 128. Bölüm Analizi

Ferhunde Şevket'in zor günlerinde yanına giderek O'na destek olmak istediğini söyler. Duygusal, destekçi ve sevgi dolu taraflarını öne çıkararak kadınlık rollerini açığa vurmuş olur. Kötü kadın olarak gösterilse de Ferhunde de bir kadın olarak kendisinden beklenen bu rolleri sergileyebilmektedir.

Hayriye Hanım, kızı Necla'nın gözünü açması ve haklarını savunması için Ali Rıza Bey'e baskıda bulunur. Ali Rıza Bey hiçbir zaman karısının kararlarını ya da düşüncelerini saf bir şekilde uygulamaya koymamıştır. Kararlar ortak alınıyor gibi görünse de, aslında babanın otoritesi ve karar verme mekanizması geçerlidir. Bahsedilen bu durumda da Ali Rıza Bey Hayriye Hanım'a "bakarız" diyerek konuyu geçiştirir. Çocuklarının kendileri ile ilgili kararlarını destekler görünmektedir.

Bu bölümde Sedef işyerinde görülür. Mesleğinde başarılı ve sözü geçen bir konuma yükselmiştir. Patronu, yurtdışından gelen teklifi değerlendirmesini ister. Oraya göndermek istediği tek kişinin Sedef olduğunu söyler. Sedef hiç düşünmeden bu teklifi kabul eder. Bir ailesi vardır, bir de sevgilisi (Şevket), ancak O'nu bağlayıcı bir rolü yoktur. Ne annedir, ne eş. Sadece mesleğinde başarılı bir kadındır. Dolayısıyla bu role uygun hareket etmesi de şaşırtıcı değildir.

Şevket, inşaattaki daireleri satmaya çalışırken, çıkan haberler yüzünden zor günler geçirmektedir. İnsanları ikna etmeye çalışır. Alıcılardan birisi vazgeçtiğini söylerken Ali Rıza Bey gelir, duruma el koyarak adama güzel bir ders verir. Şevket'i haberlere göre değerlendirmemesini söyler. Adam etkilenir ve kararından vazgeçer. Şevket babasına teşekkür ederek aslında çok zengin olduklarını, karşılaştıkları bütün güçlüklerle rağmen bağlarının kopmadığını söyler. Ali Rıza Bey "biz aileyiz" diye cevap verir. Oğlundan tek beklentisinin dürüstçe çalışması olduğunu söyler. Böylece ailenin kutsallığı bir kez daha kurulmuş olur.

Sedef, yurtdışı kararını Şevket'e açıkladığında Şevket'in cevabı "git tabi" olur. İstemediği halde gitme diyemez. O'nun karşısında kendisini güçsüz hisseder. Parası yoktur, kariyeri yoktur, geçmişle doludur. Erkeklik rollerinin, ileride kurmak istediği ailenin

reisliğini üstlenmesini sağlayacak özelliklerin hiçbirisine sahip olmadığını düşünür. Sedef'in gücü karşısında ezilir.

4.1.5. Yaprak Dökümü 131. Bölüm Özeti

Ferhunde, başka bir adamla evli olduğu halde Şevket ile yeniden yakınlaşmaya başlar. Sedef, kariyeri için yurtdışına gitmeyi seçmiştir. Necla'nın kocası Cem kalp krizi geçirip ölmüştür. Necla kocasının ölümünün acısını işine sarılarak yenmeye çalışmaktadır. Şevket'in Ferhunde ile görüşmeye başladığını öğrenen Ali Rıza Bey çok öfkelenir, Şevket'e O'nunla görüşmesini yasaklar.

4.1.5.1. Yaprak Dökümü 131. Bölüm Analizi

Ferhunde, Şevket'i öptükten sonra “sen benim sahip olamadığım her şeyimdin, ailemdin, arkadaşımın” diyerek güçsüzlüğünü ve kadının bir aileye duyduğu gereksinimi bir kez daha vurgulamış olmaktadır. Öte yandan kocası Mithat, Ferhunde'nin her isteğini karşılamaktadır. Hatta O'nun için yemek yapar, temizlikçi tutar. Mithat, “yeni modern erkek” imajının üstünkörü de olsa verilmeye çalışıldığı bir erkek örneğidir. Mithat, günümüz televizyon dizilerinde geleneksel rollere sahip olmasının yanı sıra eşitlikçi tavırlar da benimseyen bir erkek örneğidir. Bu bölümde, Ferhunde'nin hamile kalmasını çok istediğini, ‘oğlu’ olursa bunu havai fişeklerle kutlayacağını söyleyen Mithat, karısının bir dediğini iki etmeyen bir adamdır aynı zamanda. Ne var ki, karısı hakkında şüphelenmeye başladığında öfkeden delirecek kadar da geleneksel bir erkek tipidir.

Sedef, Şevket'ten ayrılarak yurtdışına gider. Kariyerinde ilerlemeyi, ilişkisini bitirmeye tercih eden Sedef, bu kararıyla güçlü bir kadın resmi çizmektedir. Dizide mesleği ve başarısı ile gündeme gelebilen tek karakterdir. Sedef'in Şevket'le yaşadığı duygusal ilişki nedeniyle ağladığı, savunmasız, güçsüz görülmesi çok kısa sürmüştür.

Öte yandan Necla'nın, zorunluluğu olmadığı için çalışmadığı, kocası öldükten sonra da sadece kocasının ailesine kendisini kanıtlamak amacıyla işe sarıldığı görülmektedir. Daha önce işiyle anılmayan Necla için bu, zeki ve çalışkan olduğunu, tuttuğunu koparabileceğini göstermek için bir fırsattır. Dolayısıyla Sedef ve Necla karakterleri arasındaki fark da böylece ortaya çıkmış olmaktadır. Bu iki karakterin bir diğer ortak yönleri de, nadiren ev içi alanda ev işleriyle meşgul iken gösterilmeleridir.

4.2. ‘Canım Ailem’ Dizisinin Konusu

İki farklı ailenin öyküsünün anlatıldığı bu dizi, Adana’lı ve birbirleriyle ortak geçmişe sahip iki ailenin İstanbul’a göç etmesiyle başlar. Samim, yolcu gemilerinde şef garsonluk yapan bir adamdır. Yıllar önce, nişanlısı Meliha’yı düğün öncesinde bırakıp kaçmıştır. Bu olaydan sonra hiç evlenmemiş olan Meliha’nın, nişanlı iki kız kardeşi vardır: Feride ve Seyhan. Samim’in gemide birlikte çalıştığı bir de can yoldaşı vardır: Ali. Samim’in erkek kardeşi ve O’nun karısı bir trafik kazasında ölünce, üç yeğeni O’na emanet edilir. Samim, İstanbul’a dönmek zorunda kalır. Samim ve Meliha’nın yolları, yıllar sonra İstanbul’da kesişir. İki aile aynı mahallede, hatta aynı sokakta karşılıklı evlerde oturmaya başlarlar. Öykü de bundan sonra gelişir.

4.2.1. Canım Ailem Dizisindeki Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Sunumu Üzerine Genel Bir Değerlendirme

Dizide ailelerin geleneksel ataerkil aile tipine uygun olarak düzenlendiği görülmektedir. Samim, yeğenlerinin sorumluluğunu üstüne almakta çok zorlanır, hatta ilk başlarda bu sorumluluğu Meliha’nın üzerine yıkmak için yollar bile arar. Ancak zamanla bu gerçeğe baş başa kalır, yeğenlerine kendisi bakacaktır. Samim, babalık rolüne ve çocuk bakımı, ev işleri gibi angaryalara yabancısıdır. Yıllar önce nişanlısı Meliha’yı düğün öncesinde bırakıp kaçması da bunun bir göstergesidir aslında. Samim, sorumluluk almaktan kaçınan bir erkek örneğidir. Öte yandan, Meliha’nın ailesinin de geleneksel kodlarla örüldüğü görülmektedir. Üç kız kardeşin annesi ölmüş, yaşlı babaları ile baş başa kalmışlardır. Babaları Cabbar Ağa, Adana’da astığı astık kestiği kestik bir adam olarak bilinmektedir. Evin içinde kızlarına karşı da otoriterdir. Üç kız kardeş, babalarının etrafında dönmekte, bir dediğini iki etmemekte, karşısında boyunları eğik durmaktadırlar. Dolayısıyla ev içi işbölümü ya da eşitlik kavramını iki ailede de görmek zordur. Samim’in yeğenleri ve daha sonra iş arkadaşı Ali ile birlikte kurduğu ailede – ki bu aslında zorunlu bir birlikteliktir – sırf mecburiyetten dolayı ev işleri paylaşılmaktadır. Samim, çocuklara kahvaltı hazırlar, yetişemediği yerlerde Meliha ve kız kardeşleri yardımına koşar. Kimi zaman Ali de ‘Samim Ağabey’ dediği Samim’e yardım etmektedir.

Büyük bölümü domestik (ev içi) alanda geçen öykünün dışarıda geçen bölümlerinde erkekler işinde gücünde görülmektedir ve genellikle konuştukları meseleler aile meseleleri veya duygusal meselelerdir. Kadınlar erkekleri iş yerlerinde görmekte, sonra ait oldukları yere

yani evlerine dönmektedirler. İlerleyen bölümlerde Meliha ve kız kardeşleri bir catering (yemek) şirketi kurarlar, ancak bu iş evin içinde, mutfakta gerçekleştirilen bir iştir. İncelenen bölümlerde Şehnaz isimli karakterin (Samim'den gayrimeşru çocuk sahibi olmuş ve bunu söylemeden kızını büyüttüğü) bekar anne tipine uygun olarak meslek sahibi olduğu görülmektedir, ancak karakterin tam olarak ne iş yaptığı belli olmamakla birlikte, Samim ile aralarındaki bağ gayrimeşru kızları üzerinden kurulur, iş hayatı üzerinden değil. Şehnaz, gayrimeşru çocuk sahibi olan, Meliha'yı sürekli olarak Samim'den ayırmaya çalışan 'kötü kadın' rolüyle sunulur. Ve kötü kadın daima kaybeden olmaya mahkumdur.

Samim ve yeğenleri arasındaki ilişki Cabbar Ağa'nın ailesine göre daha eşitlikçi bir yapıya sahiptir. Bunun bir nedeni, Samim'in ılımlı kişilik özelliklerinin ağır basması, öte yandan çocukların anne-babalarının ölmüş olmasıdır denebilir. Samim, Cabbar Ağa ile karşılaştırıldığında her ne kadar başlangıçta görevlerinden kaçma eğilimi olsa da ilgili, şefkatli, sevgisini gösteren yeni erkek imajına daha uygundur. Dolayısıyla dizide iki karşıt erkek karakteri karşılıklı olarak konumlandırılmaktadır. Özellikle Samim'in Meliha'yı evlenmeye ikna etme sürecinde Cabbar Ağa ile karşı karşıya gelmesi de bunun bir örneğidir.

Kadın karakterlerin erkekler karşısında söz sahibi olmaları, tartışmalarda erkeğin baskınlığının hissedilmemesi eşitlikçi yapının kurulmaya çalışıldığının göstergesidir. Kadınlara fiziksel ya da psikolojik şiddet uygulandığına ya da erkek egemen bakış açısının kadınlar üzerinde baskı kurmasına dair somut göstergeler görülmemektedir. Cabbar Ağa bile otoriter tavrına rağmen kızları üzerinde baskı kurmamakta, hatta kızlarının sözünü dinlemekte, onlara önem vermektedir. Fiziksel şiddetin ya da erkek rekabetçiliğinin sadece erkekler arasında belirmesi, dizide göze çarpan başka bir noktadır.

4.2.2. Canım Ailem 30. Bölüm Özeti

Samim'in Şehnaz ile ilgili olarak kendisine yalan söylediğini sanan Meliha, Adana'ya babasının yanına gitmiştir. Feride, nişanlısı Kenan ile aralarını bozduğuna inandığı Kenan'ın annesi Muazzez'e öfke doludur. Bu arada Feride, Halim'i Sevin ile evlenmesi için ikna eder. Cabbar Ağa, Meliha'yı Samim ile ilgili olarak uyarır. Meliha sonunda doğruları öğrenir ve Samim'in evlenme teklifini kabul eder.

4.2.2.1. Canım Ailem 30. Bölüm Analizi

Meliha'nın her şeyi ve herkesi bırakıp Adana'ya gitmesi, O'nun gerçeklerle yüzleşmek yerine kaçıp baba evine sığınmayı tercih ettiğini ve dolayısıyla güçsüzlüğünü göstermektedir. Samim O'nun peşinden Adana'ya gittiğinde O'na karşı durur, hatta babası Cabbar Ağa'yı bile karışmaması için uyarır. Bu olaydaki güçsüzlüğü, aslında Meliha'nın yıllardır Samim yüzünden biriktirdiği öfkesinin bir patlaması gibidir. Meliha, idareciliği, el becerisi, zekası ve duygusallığı ile aslında tam anlamıyla bir ev kadınıdır. Babasına, kız kardeşlerine bakar, onların her türlü yardımına koşar, her türlü sıkıntılarında yanlarındadır. Ancak söz konusu gönül ilişkilerine geldiğinde duygusallığı ön plana çıkmaktadır. Buna rağmen Samim'e ya da bir başka erkek karaktere itaat ettiği, boyun eğdiği görülmemektedir. Yeri daima ev içi, hatta mutfakla sınırlı olan Meliha, erkeklerin karşısındaki boyun eğmez tavırlarıyla adeta maskülen yönleri de olan bir kadın gibidir. Başroldeki karakterin, özellikle de söz konusu aile değerlerinin, kadının saflığının yeniden kurulması olduğunda bu şekilde güçlü kurulması ve sadece babasının karşısında itaatkar davranması anlatının ideolojisi yönünden anlaşılabilir bir durumdur.

Feride, nişanlısı Kenan'dan ayrıldıktan sonra kendisini odasına kapatıp hüznü şarkılar dinler, yemeden içmeden kesilir. Hatta kendisini görmeye gelen Halim'e 'biz burada kuş gibi yaşlanıp gideceğiz, bari sen evlen, yalnızlıktan kurtul' diye telkinde bulunur. Feride, evlenip yuvasını kurmak isteyen ve bunu da sürekli erkekten bekleyen, bu nedenle de terk edildiğinde tam anlamıyla yıkım yaşayan bir kadındır. Ambulans hemşiresi olarak bir meslek sahibidir, ancak bu görevi sadece ilk bölümlerde yaptığı görülmektedir. İstanbul'a taşındıktan sonra çalışma hayatı yerini ev içinde koca bekleme rolüne bırakır. Feride tam bir 'beyaz atlı prensini bekleyen gelinlik kız' örneğidir. Kenan kendisini terk ettikten sonra saçlarının rengini değiştiren, 'bomba gibi geliyorum' demesine rağmen değişim göstermeyen Feride'nin karşı koyması da sadece bu fiziksel göstergelerle sınırlı kalmaktadır. Her fırsatta gerçek aşkı, rüya gibi bir evliliği vurgulayan Feride, üç kız kardeşin beddua yüzünden bu halde olduğuna bile inanacak kadar da saftır.

Samim Adana'ya Meliha'yı ikna etmek için gidip evden kovulduktan sonra bir arkadaşının yanına uğrar. Arkadaşı Meliha'nın bir ömür daha O'nu bekleyebileceğini söyler. Sonra da 'Tut kolundan, evleneceğiz de' tavsiyesini vererek kadının erkekten düşük konumunu bir kez daha vurgulamış olur. Kadın erkeği bir ömür boyu bekleyebilir, sonra O'nu

affedebilir, hatta kolundan tutup evliliğe sürüklenmeye de razı olabilir. Bütün bunlar sadece kadın için söz konusu rollerdir.

4.2.3. Canım Ailem 33. Bölüm Özeti

Cabbar Ağa, Meliha ile Samim'in evlilik kararına onay vermiştir. Seyhan, Ali ile gizlice evlenmiştir ve ailesini bunu söylemenin zamanı olmadığını düşünür. Ali ile araları bozulur. Halim, kendi dükkanının yanındaki boş dükkanı Ali'nin tuttuğunu öğrenir ve çok öfkelenir. Eda'nın ağabeyi Yiğit, Furkan'ın Eda'ya yakınlaştığını görünce Eda'ya sert davranmaya başlar.

4.2.3.1. Canım Ailem 33. Bölüm Analizi

Samim'in gayrimeşru çocuğu olduğunun ortaya çıkmasından sonra olanlar dizinin anlatı yapısına uygun bir şekilde aktarılmaktadır. Hem kadın hem erkek açısından bu durum normalmiş gibi gösterilmekte, Meliha Samim'in çocuğu ile vakit geçirmesini kabullenmekte, hatta evlilik kararını gözden geçirmeyi bile düşünmektedir.

Seyhan ve Ali gizlice evlenirler ve bunu bir süre saklamaya karar verirler. Cabbar Ağa sofrada 'bir tek sen hayırlı çıktın' derken Seyhan'ı kastetmiştir, Seyhan kendini suçlu hissetmesine rağmen bu durumdan memnuniyet duyduğu da açıkça görülmektedir. Burada aslında baba otoritesine ve ataerkil aile yapısına ters düşen bir durum ortaya çıkmaktadır: gizlice evlenmek, kadının kendi kararını vermesi açısından feminist bir okuma sağlarken, Seyhan'ın kendisini suçlu hissetmesi ataerkilliğin yeniden kurulmasını sağlamak açısından önemlidir.

Feride, Kenan ile ilişkisinin bittiğini babasına söylemek için O'nunla bir yerde oturup konuşmayı teklif eder. Feride'nin ve babasının burada eşitlikçi, geleneksel rollerin dışında konumlandırıldığını görmek mümkün, çünkü baskıcı/otoriter bir babanın kızını karşısına alıp konuşması nadir rastlanan bir durumdur. Feride babasının karşısına geçip 'ben mutlu olamadım, bari ablam olsun' diyerek babasından evliliklerine onay vermesini istediğinde, babasına göre daha güçlü bir konumdadır. Ancak hemen arkasından geleneksel sınırlar yeniden çizilir: 'Bir de sen bizim başımızdan eksik olma, yeter.' Buradaki 'başımızdan' kelimesi ataerkilliğin altını çizen bir göstergedir. Bu gösterge, Cabbar Ağa'nın kahvedeki arkadaşından gelen nasihatle yinelenmektedir: 'İzin ver evlensinler. Hem sen ölünce kızlar

başıboş kalmaz, başlarında bir erkek bulunur'. Burada aslında vurgulanan erkeğin güçlü, baskın oluşu ve kadının korunmaya muhtaç olma özelliğidir.

4.2.4. Canım Ailem 36. Bölüm Özeti

Cabbar Ağa kalp krizi geçirir, hastaneye kaldırılır. Hastanede Meliha bir hemşehrisiyle karşılaşır. Aziz isimli bu adam aynı zamanda Samim'i de tanımaktadır, aralarında eskiye dayanan anlaşmazlıklar vardır. Bu arada Samim'in gayrimeşru kızı Dilara, annesi Şehnaz ile birlikte Samim'in evine yerleşir. Çocuklar bundan rahatsızdır. Sonunda evi terk ederler.

4.2.4.1. Canım Ailem 36. Bölüm Analizi

Üç kız kardeş, babalarının hastalığından kendilerini sorumlu tutarlar ve O'na bir şey olmaması için dua ederler. Hepsinin tek bir isteği vardır: babalarını başında olması. Baba figürünün otoritesi rahatsız edicidir, ancak varlığı, sevgisi, korumacı tavrı, kızlarını kanatları altına alması bu aileyi gerçek bir aile yapan en önemli özelliktir.

Samim'in yeğenleri Yiğit ve Eda arasında ise gizli bir çatışma sürmektedir. Yiğit, Eda'yı korumacı tavrıyla sıkıkmaktadır. Bu tavrını kız kardeşine ilgisi olduğunu bildiği Furkan'a karşı sergilemektedir. Eda savunmasız, zayıf bir genç kız olmamasına rağmen Yiğit'in bu korumacı erkeklik tavrına karşı çıkmaz. Dizideki erkeklerde genel olarak görülen bir niteliktir bu: kadına karşı korumacı, sahiplenici tavrı. Bu tavrı, babaları hastanede olan ve evde yalnız kalan Seyhan ve Feride'ye karşı Samim de sergiler. "İki kız başınıza kaldınız. Bir şey olursa seslenin, Samim ağabeyiniz burada" der.

Seyhan ile gizlice evlenen Ali, sadece kadınlar değil çocuklar söz konusu olduğunda da korumacıdır. Samim yokken çocuklara bir şey olacak diye çok korkar. O geldiğinde de çocukları sağ salim teslim ettiği için rahat bir nefes alır.

Halim, Adana'dan beri kendisine ikinci bir aile olan Meliha ablası ve kız kardeşlerini aynı korumacı tavrı ile benimsemektedir. Bir dertleri, ihtiyaçları olduğunda koşarak yardımlarına gelir. Bu bölümde de Feride ile yakınlığını kıskanan nişanlısı Sevin'e "onlar benim ailem" der. Aile, sadece kan bağı ile değil, aynı zamanda hısımlık, akrabalık, hatta üyelerin birbirlerine yardım etmeleri ile oluşan güçlü bir bağıdır. Bu oluşum içinde kadın, erkeğin korumasına, yardımına, kimi zaman zor durumlardan kendisini kurtarmasına ihtiyaç duyarken, erkeğin kadına olan gereksinimi "hasta bakıcılığı, yemek yapımı, çocukların

bakımı” gibi konularda olmaktadır. Sonuç olarak bu faaliyetler de kadın ve erkeğe atfedilen rollerden ve kadın ile erkeğin alanlarının ayrışmasından ileri gelmektedir.

Bu bölümde işlenen bir diğer yan olay, yine ailenin önemini ve korunması gerektiğini vurgulayan mesajlarla doludur. Samim’in gayrimeşru kızı Dilara ve annesi Şehnaz, Samim’in evine yerleşirler. Şehnaz fırsatçı bir kadın gibi görünmesine rağmen, aslında tek istediği kızının baba sevgisinden yoksun kalmamasıdır. Dizide baba sevgisine duyulan ihtiyaç, anne sevgisine yapılan vurgudan daha büyüktür. Şehnaz, Samim’in yanına taşınarak yeğenlerinin evden kaçmasına ve ailenin parçalanmasına sebep olur. Ancak bu durum uzun sürmez, çünkü Samim ve yeğenleri arasında aile bağı vardır. Samim, onlara baba sevgisini ve korumasını sağlamıştır. Şehnaz da tek başına çocuk büyütmeyle çalışan bir kadın olarak Samim’in korumacılığına ihtiyaç duymaktadır.

Dizide sadece Cabbar Ağa’nın karısının ölmüş olduğu anlaşılmaktadır. Samim’in ailesinden bahsedilmez, sadece kardeşinin trafik kazasında öldüğü bilgisi verilir. Ali’nin ailesine dair de bilgi yoktur. Halim’in annesi hayattadır, babasına dair bilgi yoktur. Karakterler baba eksikliğini Cabbar Ağa ile gidermeye çalışırlar. O aslında hepsinin babasıdır. Yasaklayıcı, sert, korumacı, kural koyucudur. Böylelikle geniş bir aile kurulmuş olmaktadır. Geniş ailenin en büyük özelliği olan, otoritenin en yaşlı üyede toplanması, O’nun kararlarına saygı duyulması ve uygulanması durumu burada böylelikle vurgulanmış olmaktadır.

4.2.5. Canım Ailem 38. Bölüm Özeti

Hastanede karşılaştıkları hemşehri Aziz, bir yemek düzenler ve yemeğe Meliha ile ailesini de davet eder. Meliha’ya ilgisi olduğunu düşünen Samim, o davete gitmemesini söyler. Meliha karşı çıkar. Samim, Aziz’e giderek Meliha’dan uzak durması konusunda uyarır. Yiğit’in okuldan atılan arkadaşı Nurcan araba çalar. Yiğit, Eda ve Furkan’ı binmeye ikna eder, ancak başları belaya girer.

4.2.5.1. Canım Ailem 38. Bölüm Analizi

Aziz konusunda şiddetli tartışmalar yaşayan Meliha ve Samim arasında bir galibiyet yaşanmaz. Samim çok öfkelenir, ancak bunu asla fiziksel şiddete dönüştürmez, Meliha’yı üzecek kelimeler kullanmaktan da kaçınır. Dizide kadın-erkek ilişkilerinin hassasiyet ve denge üzerine kurulduğunu, ancak erkek erkeğe ilişkilerin daha geleneksel erkek rolleri çerçevesinde çizildiğini görmek mümkündür. Erkekler kendi aralarında kavga eder, sert sözler

sarf eder, bakışlar atar, hatta tehditler savururlar ancak kadınlara karşı bunların hiçbirisi yapılmaz.

Seyhan, ablası Meliha ile konuşurken Samim'in kıskançlığının aslında güzel bir şey olduğunu söyleyerek erkeklik değerlerini bir kez daha yinelemiş ve geçerli kılmış olmaktadır. Kadınlık ve erkeklik değerlerinin farklı konumlandırılmasının bir örneğini de Cabbar Ağa Mertcan'a kahramanlık hikayeleri anlatırken görmek mümkündür. Cabbar Ağa Mertcan'a 'Pehlivan' demekte ve Kurtdereli Pehlivan'ın hikayelerini anlatarak, erkeklik değerlerini ve rollerini bir kez daha vurgulamış olmaktadır. Burada çocuğa öğretilen mertlik, cesaret, kahramanlık gibi değerler erkekliğe ait unsurlar olarak gösterilmektedir.

Bu bölümde Yiğit'in başına dert olan Nurcan karakteri, karşıtlığın konumlandırılması açısından ilginç bir özelliğe sahiptir. Anne-babasını trafik kazasında kaybetmiş olan Yiğit duygusal, kız kardeşine kıyamayan, kavgaya gürültüye karışmayan, yardımsever bir erkek iken, okuldan atılan arkadaşı Nurcan tam tersine kavgacı, agresif, kötü huyları olan bir genç kızdır. Kendisinden beklenen rollerin hiçbirisini yerine getirmez. Okulunda başarısız ve kavgacıdır, bu nedenle okuldan atılır. Evinde anne-babası ile anlaşamadığı ve anlaşıldığı kadarıyla aile yaşamında zorluklarla karşılaştığı için evden kaçır. Çocuk bakıcısı olur, ancak o işi de yarım bırakır. Bu karaktere bir kadının yerleştirilmiş olması, birkaç açıdan düşündürücüdür: Kadınlara 'siz böyle olmayın, kadınlığınızın gerektirdiği şekilde davranın' mesajı mı verilmeye çalışılmaktadır, yoksa anlatı izleyiciye bu tip kadınların toplumdan dışlanacağını, aykırılığın hiçbir şekilde kabul edilmeyip bunun cezalandırılacağını mı söylemeye çalışılmaktadır? Bu bölümde araba çalan Nurcan, arkadaşlarının tüm itirazlarına rağmen arabaya binmelerinde ısrar eder. Sonunda yakalanırlar ama Nurcan bunu Yiğit çok istediği için yaptığını söyler. Sebep her ne olursa olsun, o kötü bir kızdır. Öte yandan Eda ve Yiğit'in dayısı Samim, böylesine büyük bir suç karşısında bile çocuklara büyük bir ceza vermez. Sadece Yiğit'i karşısına alıp sert bir konuşma yapar. Sonuçta Nurcan ıslah edilir. Aile ve arkadaşlık ile ilgili doğru mesajlar verilir.

Halim, kendisini Sevin ile evlenmeye ikna eden Feride'ye minnettar olduğunu söyler. Hatta bunları Sevin'e de anlatır. Onları ailesi olarak bildiğini, bir derdi olduğunda hep Feride'nin koştüğünü, hastalandığında Meliha'nın kendisine baktığını söyler. Feride'ye 'sen olmasan ben iflah olmazdım' derken, bir erkeğin duygusal destek anlamında bir kadına olan

ihtiyacını anlatır aslında. Kadının görevlerinden birisi de erkeğe destek olmak, yanında yer almak, gerektiğinde yardımına koşmaktır.

4.3. Kurtlar Vadisi Pusu Dizisinin Konusu

Kurtlar Vadisi Pusu, bir işadının suikastinin ardından, devlet adına çalışan Polat Alemdar'ın bu işin arkasında başka şeyler olduğundan şüphelenerek araştırmaya devam etmesi üzerine gelişen olayları konu edinmektedir. Aksiyon dozu yüksek, erkek karakterlerin çoğunlukta olduğu dizide yüzü değiştirilerek devlet için gizli göreve getirilen Polat Alemdar'ın yaşadıkları anlatılmaktadır. Derin devlet kavramına, terör, uluslar arası dengeler gibi konulara değinen politik bir dizi olma özelliğindeki Kurtlar Vadisi Pusu, daha önce Kurtlar Vadisi ismiyle yayınlanan dizinin devamı niteliğindedir.

4.3.1. Kurtlar Vadisi Dizisindeki Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Sunumu Üzerine Genel Bir Değerlendirme

Erkek karakterlerin, dizinin tamamına yakın kısmındaki anlatıların başrolünde olduğu Kurtlar Vadisi Pusu, baştan beri erkek izleyiciyi hedef kitle olarak benimsemiştir. Erkek karakterlerin hepsinin toplumsal cinsiyet rollerine uygun temsil edildiğini görmek mümkündür. Baş karakter olan Polat Alemdar, bağımsız, kendine güvenli, saldırgan eğilimli, güçlü, duygularını ikinci planda tutan bir erkektir. Polat'ın karısıyla yakınlaşması, sarılma ya da saçlarını okşama şeklinde gerçekleşmektedir. Ailesine gelince, babası (Ömer Baba olarak tanınan) O'nun için çok değerlidir. Sözlerini dinler, belki de Polat karakterinin evet dediği ve tavsiyelerini dikkate aldığı tek kişidir Ömer baba. Ömer karakteri sağlam bir baba figürü olarak izleyiciye sunulmaktadır. Polat'ın hayatında karısından bile önce gelen kişiler, anne ve babasıdır. Onların yanında huzurlu, güvenli hisseder. Baba evi Polat için, her ne kadar kendisi büyük bir mevkide bulunursa bulunsun, aynı zamanda sorunların tartışıldığı ve çözüm arandığı yerdir. Bir anlamda baba evinin Polat için ana rahmindeki huzuru ve güvenliği, kimi zaman da arınmayı sağladığını söylemek doğru olabilir. Polat'ın karısıyla yaşadığı kendi evi soğuk bir mekandır, gerek büyüklüğü gerekse düzeni izleyiciye bu izlenimi vermektedir. Öte yandan, Ömer babanın evi, yani baba evi küçük, sıcak bir görüntü çizer.

Polat dışındaki diğer karakterler de geleneksel rollerin gerektirdiği şekilde davranırlar. Sigara ve içki içerler, kadınlara ve duygularına çok önem vermezler, gerektiğinde kavgadan, hatta adam öldürmekten çekinmezler. Büyük çoğunluğu bekardır. Kadınlara ilişkileri kısa sürmüştür ya da günü birlik olmuştur. Karakterlerle ilişkisi olan kadınların başına kötü şeyler gelir. Kadın karakterlerin sürekli olarak sirkülasyonu söz konusudur. Dizinin çeşitli bölümlerinde kadınların ayak bağı, ikinci sınıf vatandaş ya da değersiz varlıklar gibi

gösterilmesinin sinyalleri görülmektedir. Kadınlar birer anne, eş veya evlat olarak bir öneme sahip olabilirler, ancak sadece bu nitelikleriyle anılırlar.

Kadınların erkeklerin yanında değil, ancak gerisinde yer alabileceği imajını veren bu temsillere rağmen, dizideki kadınlar erkekler kadar olmasa da güçlü kadınlardır. Erkeklerle tartışmaktan kaçınmaz, duygusallıklarını ön plana çıkarmazlar. Ancak sınırları bellidir: ev içi. Ev alanı dışında görülen kadınlar ise kötü amaçlar için kullanılırlar, sonunda da ölürlər. Dizide en iyi kadının az dırđır yapan, erkekle az tartışan, annelik görevlerini bilen ve erkeğin işine fazla karışmayan kadın olduğuna dair bir tablo çizilmektedir. İncelenen bölümlerde mesleği net bir şekilde belli olan tek karakter İnci'dir. O da ofisinde veya işini yaparken görülmez, daha çok duygusal ilişkileri ile temsil edilir (örneğin İskender karakterinin yanında). Bir sonuca varmak gerekirse, kadınların bu dizide sembolik olarak temsil edildiklerini söylemek doğru bir yaklaşım olacaktır.

4.3.2. Kurtlar Vadisi Pusu 64. Bölüm Özeti

Memati'nin çocuğu doğmuş, çocuğun annesi ise ölmüştür. Memati, bebeği sahiplenir. İskender Polat'ı güçlerini birleştirmeye ikna etmek için çabalar, ancak Polat buna inanmaz. Memati, Abdülhey ve Polat'ın diğer adamları hapse atılır. Polat onları çıkarmak için bir plan yapar. Bu arada Hikmet yaralanır.

4.3.2.1. Kurtlar Vadisi Pusu 64. Bölüm Analizi

Memati, bebeğini sahiplenerek adını Ömer Baba'nın koymasını ister. Ömer Baba'nın aile üzerindeki etkisi burada bir kez daha görülmektedir. Memati, öksüz büyüdüğü için çocuğunu başkalarına vermek istemez, kendisi babalık rolüne hazır olmasa da bir çözüm bulacağını düşünür. Memati'nin çocuğu ile kurduğu tek bağı, kendisinin öksüz büyümüş olmasından kaynaklandığı görülmektedir. Bunun dışında duygusal bir bağ, baba-çocuk bağı kurulmaz. Hatta Ömer Baba'nın evinde 'hem iş hem çocuk, nasıl olacak?' diyerek de bunu dile getirir.

İskender'in kızı Funda müzisyendir. Annesine dair bir şey bilmemektedir. Babası İskender sert mizaçlı, ters, agresif bir adamdır. Kızı Funda ile arası iyi değildir. O'nu kendisine özellikle yaklaştırmıyor gibidir. Funda, babasına karşı çıkabilecek kadar kendine güvenen, sözünü babasından bile sakınmayan, dobra ve cesur bir kadındır. Ancak hayattaki tek yakını babasıdır ve O'na ne kadar kızsda da kaybetmek istemez. Sevgisini göstermeyen bir

kadın olarak Funda'nın, erkek nitelikleri yüklenen bir karakter olduğu görülmektedir. Ev içi alanda hapis hayatı yaşayan Funda'nın kadınlığın gerektirdiği rollerden çok, erkeğinkilere yatkın olduğu sonucu çıkarılabilir. Ancak söz konusu ailesi, yani tek varlığı olan babası olduğunda, O'nunla konuşurken ters cevaplar verip O'nu kızdırsa da, bir kadın olarak şefkati, sevgisi, ilgisi ve yumuşak başlılığı görünür kılınmaktadır.

Yine bu bölümde Polat'ın anne-babası ve karısı Ebru ile sofrada görüldüğü sahnede, Hikmet'in yaralandığı haberini telefonda öğrenen Polat, hastaneye gitmek üzere kalkar. Ebru da O'nunla gitmek istediğini söyleyince 'Orada seninle ilgilenemem' diye cevap verir. 'Buna hiç şaşırımmam' diyen Ebru, yine de O'nunla gider. Kadının bir ayak bağı olduğu, sürekli mızızılanan, ilgi isteyen, kafa şişiren nitelikleri burada örtük bir şekilde verilmektedir. Onlar ayrıldıktan sonra Polat'ın babası, evlenmek için acele ettiklerini söyler. Polat'ın bir aile sorumluluğunu alamaması, aslında içinde bulunduğu durumdan veya görevinden kaynaklanmamaktadır, aslında sorumluluk alacak şekilde yetiştirilmemiştir.

Davut'un kızı İnci, babasıyla ters düşmektedir, O'na karşı İskender'i savunur. Hatta İskender hakkında yapılan bir haberi düzeltceği sözünü verir. Ancak daha sonra, İskender ile anlaşılmadıklarını görür ve ağlayarak babasına koşar. Ayaklarına kapanıp, af diler. Babasının istediği gibi olmayan, aykırı davranan kız çocukları hata işlemeye mahkumdur ve sonunda babalarından af dileycek duruma gelirler. İnci'nin başına gelen de budur. Cezasını çeker, yine babasının yanına döner.

4.3.3. Kurtlar Vadisi Pusu 65. Bölüm Özeti

Memati, çocuğunu bırakacak kimse bulamadığı için onunla birlikte operasyona gider. Ele geçirmeye çalıştıkları adam çocuğu arabadan kaçırır. Polat, bu duruma çok kızar. İnci, babası yaşadıkça kendisinin medya patronu olamayacağını ve İskender'in iktidara gelemeyeceğini söyler ve babasının gittiği hastanenin adresini İskender'e verir. Polat, Gladyo'nun beşinci adamının peşindedir ve sonuca çok yaklaşmıştır.

4.3.3.1. Kurtlar Vadisi Pusu 65. Bölüm Analizi

Memati, hapishaneden kaçmış olmasına ve aranıyor olmasına rağmen çocuğunu görmek için risk alır ve O'nu görmeye Ebru'nun yanına gider. Bu sırada operasyon haberini alırlar. Ebru annesini hastaneye götürdüğü için çocuk Memati'ye kalır. Memati'nin operasyona çocuğu götürmesi herkesin tepkisini çekerken, Memati "O benim tek varlığım"

diye özetler durumu. Memati'nin o zamana dek sahip olamadığı aile, bebek Ali Memati sayesinde vücut bulmuştur. Memati, onu korumak ve iyi bakmak için elinden geleni yapmaktadır. Memati, çocuğu olduktan sonra vatana millete daha başka bakmaya başladığını söyleyerek ailenin önemini bir kez daha vurgulamış olur. Başta Polat, diğerleri bunu anlamaz. Hatta operasyon sırasında bebek kaçırılınca Polat, Memati'yi zor zapteder. “Çocuğum” der Memati.

Bu arada çocuğun tehlikeli ortama girmesi, Ebru'nun Polat tarafından azarlanmasına neden olur. Ebru bu duruma içerler. Memati suçun kendisinde olduğunu söyler, ancak Ebru “Hayır, suç bende. En iyi yaptığım şey çocuk bakmak, ama galiba onu da yapamıyorum. Belki eşim bana öğretir” diyerek rollerini belirtmiş olur. Bunları kabul etmek istemese de, kendisinden beklenen budur, öyle davranması istenir. Bundan sonra Polat ve Ebru arasında yaşanan kavgada, Ebru Polat'a kendisini sevdiğinden emin olmadığını söyler. Evi terk etmekten bahseder. Polat, Ebru'yu değişkenlikle suçlar. “Bir gün tavır yapıyorsun, bir gün ilgiye boğuyorsun” der. Söz konusu olan Polat Alemdar'ın evliliği bile olsa her ailede yaşanabilecek tartışmalardan birisidir bu. Burada da kadın ve erkeğin rolleri bellidir: Kadın kocasının sevgisini göstermesini ister. Tıpkı Ebru'nun dediği gibi, “Bana bir kez bile seni seviyorum demedin”. Koca ise karısının sadık, ilgili, sevgi dolu olmasını ister. Fedakarlık göstermek kadına düşmektedir.

Polat ve Ebru'nun tam bir aile olabilmesi için eksik olan şey, çocuktur. Bu her fırsatta hatırlatılır. Polat'ın anne-babası tarafından, ya da henüz çocuk sahibi olan Memati tarafından. Çocukları olduğunda ikisinin de birbirine daha çok bağlanacağı, gerçek bir aile olacakları düşünülür. Böylelikle çocuk, bir bağ işlevi görmektedir. Memati'nin çocuğu O'nu vatana millete daha çok bağlarken, Polat ve Ebru'nun henüz doğmamış çocukları onları birbirlerine bağlayacak, aile de en önemli işlevini yerine getirmiş olacaktır: soyun devamı.

4.3.4. Kurtlar Vadisi 70. Bölüm Özeti

Ebru'nun babası Ercüment öldürülür. Cenaze sonrasında Ebru, Polat'tan babasının katilini bulmasını ister. İskender, kızını Zazaoğlu'nun yanına gönderir. İskender'in kızı Funda, gittiği çiftlikte bir telefon alır ve telefondaki ses annesinin nasıl öldüğünü öğrenebileceğini söyler. İnci, af dileyerek babasının yanına döner.

4.3.4.1. Kurtlar Vadisi 70. Bölüm Analizi

Polat'ın karısı Ebru'yu babasının ölümünden sonra teselli etmek için yaptığı tek şey O'na sarılmak ve yüzünü okşamaktır. Ebru babasının ölümüne rağmen günlük işlerini yapmayı sürdürür. Taziye evinde bile ev kadınlığı devam etmektedir.

Polat'ın kararlarının kesinlikle sorgulanmadığı, O'nun otorite kabul edildiğine bir örnek Memati ile Abdülhey arasında geçen konuşmadır. Ebru'nun babasını Abdülhey öldürmüştür, ancak Polat bunu söylememeye karar vermiştir. Memati Abdülhey'e 'usta bir karar verdi, biz de ona uymak zorundayız. Doğru ya da yanlış' der.

Abdülhey bu konuyu Polat'a da açar ve karısının kendisinden bir seçim yapmasını isteyeceğini söyler. Bu durumda karısından vazgeçmesinin mümkün olmayacağını da ekler. Polat ise davası uğruna karısından vazgeçebileceğini söyler. Erkeğin dünyasında kadının ikincil konumunun altı çizilmiş olur.

İskender'in kızı Funda, gönderildiği yerde Zazaoğlu ile tanışır. 'Küçük İskender Hanım' diye karşılanınca adını söyleyerek karşılık verir. Zazaoğlu'nun cevabı şu olur: 'Bizde kadınlar evlenene kadar baba, sonra da koca adıyla anılır'. Kız gittikten sonra babasının O'nu neden göndermiş olduğunu sorarken adamlarından birisi evlendirmek için olabileceğini söyler. Burada da açıkça görüldüğü gibi, kadın sadece evlilik rolü üzerinden veya babasının adıyla olumlanmaktadır. Kadının başka bir amacı olamaz, o sadece evlat, kardeş, en önemlisi de anne olabilir. Oysa Funda, Zazaoğlu'ndan kendisine silah kullanmayı öğretmesini isteyerek bu rolleri reddetmiş olmaktadır.

Funda, annesinin nasıl öldüğünü öğrenmesini sağlayacak olan kişiyle bir telefon konuşması yapar. Bu kişi, babasına ait gizli bir belgeyi getirdiği takdirde annesinin ölümüne dair gerçeği öğrenebileceğini söyler. Funda hiç düşünmeden babasına ait gizli belgeyi bu adama verir. Adamdan aldığı görüntü kaydında, annesini babası İskender'in öldürdüğü görülmektedir. Funda bunun üzerine babasını silahla vurmaya isterken kendisi yaralanır. Sonuçta cezalandırılan kadın olmuştur. İskender, tek otorite figürü kılınmıştır.

Funda, silah kullanmayı öğrenirken Zazaoğlu ve daha sonra kendisine görüntü kaydı veren adamla buluştuğunda O'na silahını doğrulttuğunda Memati tarafından "babasının kızı" olarak nitelendirilir. Maço tavırlar, silah kullanmak, erkeklere "lan" diye hitap etmek

erkeklerle ait rollerdir. Funda'nın bu şekilde sunulması babasının üzerinden olmaktadır, kimse O'nu özgür ruhlu veya maço tavırlı kadın olarak görmez.

Davut'un kızı İnci, babasından af dileyip ayaklarına kapanarak kadının güçsüzlüğünü ve çaresizliğini sergilerken, baba rolünü de yüceltmektedir. Babasına 'bundan sonra sen nasıl istersen öyle olacağım' diyerek baba otoritesini ve ataerkilliğin gücünü kanıtlamaktadır.

4.3.5. Kurtlar Vadisi 72. Bölüm Özeti

Polat, karısı Ebru'ya babasını kendisinin öldürdüğünü söyler. Ebru işin peşini bırakmaz. Araştırmaları için babasının bir arkadaşına gidip yardım ister. Zazaoğlu, Fikret'in evine gelmiştir ancak içeri girmez. İçeride Fikret'in metresi vardır. Polat, Gladyo'nun 5. Adamını aramaktadır. Bu arada Abdülhey ortadan kaybolmuştur. Araştırmalar sonucunda Abdülhey'in istihbaratçıların elinde olduğu öğrenilir.

4.3.5.1. Kurtlar Vadisi 72. Bölüm Analizi

Bu bölümde kadınların ikincil konumu, fiziksel olarak veya sözle ifade edilmektedir: Bu konumun görüntü ile kurulduğu sahnelerden birinde Ebru, kocasına kahvaltı hazırlar, O'nu yolcu eder ancak kocası O'na hoşça kal bile demez. Başka bir sahnede Fikret, üniversitede okuyan bir kızla hediyeler ve para karşılığında ilişkiye girmektedir.

Sözlü olarak kadınların aşağı bir konumda temsil edilmesi ise, Zazaoğlu'nun sözleriyle gerçekleşmektedir: Memati'nin çocuğunu doğuran kadının öldüğünü öğrenince 'bunlara da karı dayanmıyor. Öbürü de iki tane aldı' diyerek kadını bir özne değil, nesne konumuna getirmektedir.

Yine bu bölümde Memati'nin çocuğu ile olan iletişimi erkeğin toplumsal cinsiyet rollerini benimsemeye başlaması açısından ilgi çekici bir örnektir. Memati, gülücükler dağıtan bebeğe 'gülme oğlum, erkek gülmez, güldürür' der. Bebeğin bakıcısı Gülendam, çocuğunu çok az gördüğü için sitem eder. Memati 'sanki babamız bize çok mu dokundu' diye cevap verir. Bunun üzerine bakıcı 'artık babalar çocuklarının elini hiç bırakmıyor' diyerek modern baba kimliğini vurgulamakta, babalık rollerinin artık değiştiği mesajını vermektedir. Memati, çocuğunu çok sevmesine rağmen erkeklik rolünün gerektirdiği şekilde oğluna bile mesafeli davranmakta, bebek olmasına rağmen ona da bu rolleri benimsetmeye çalışmaktadır. Memati'nin bir erkek çocuğu olması da bu anlamda anlatının erkek egemen yapısına uygun bir figür olduğu düşünülebilir. Dizideki erkeklerden sadece Polat'ın tam anlamda bir ailesi

vardır. Bu, çekirdek ve geleneksel yapıda bir ailedir. Herkesin rolleri belirli çizgilerle ayrılmıştır. Ancak diğer erkeklere bakıldığında, hiçbirisinin sağlıklı bir aile yapısına sahip olmadıkları görülmektedir. Memati, öksüz büyümüştür. Davut ve İskender'in eşleri ölmüş, kızlarının bakımı kendilerine kalmıştır. Onların da rolleri belirli sınırlar dahilindedir. Diğer erkek karakterlere dair aile bilgileri ya hiç verilmez, ya da çok muğlaktır.

Buna rağmen dizide izlenen, geleneksel roller ve bunlara uygun davranışlardır. Kadının yeri bellidir: kocasının, babasının ya da sevgilisinin yanı. Erkek sert, agresif, sevgisiz olabilir ancak kadının rolü bunu dengelemek, sevgisi ve ilgisiyle erkeğe hitap etmektir. İtaat etmeli, mesleği olsa bile ev içi alanda kocasına hizmet etmelidir. Dizide yer alan hiçbir kadın meslekleriyle temsil edilmediği gibi, kendilerine dair bilgiler de belirsizdir. Medya patronu Davut'un kızı İnci, yurtdışında eğitim almış, hırslı ve gözü pek bir kadın iken sanki sadece babası sayesinde yaşıyor, O'nun sayesinde bir birey olarak varlık gösteriyormuş gibi sunulmaktadır. Polat'ın karısı Ebru öğretmen iken, Polat ile evlendikten sonra mesleğini yapmaya devam etmez. Tamamen ev içinde konumlandırılır. Ev işleri yapar, çocuk bakar.

4.4. Ezel Dizisinin Konusu

İnsani değerlerin altüst edildiği bu dizide, askerden yeni dönen ve sevdiği kızla evlenmeye hazırlanan Ömer'in, sevdiği kadın olan Eyşan ve en iyi arkadaşları Cengiz ve Ali tarafından kurulan bir tuzakla, bir kumarhane soygununun zanlısı olarak hapse girmesi ve daha sonra yaşadıkları anlatılmaktadır. Ömer, hapse girdikten sonra Ramiz isiminde bir mafya ile yakınlaşır. O'nun yardımıyla estetik ameliyat olarak yüzünü değiştirir, farklı bir kimlikle ve intikam duygusuyla Eyşan, Cengiz ve Ali'ye yaklaşır.

4.4.1. Ezel Dizisindeki Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Sunumu Üzerine Genel Bir Değerlendirme

Ezel dizisinin en göze çarpan özelliği ilk bölümünden itibaren insani değerleri altüst etmesidir. Ömer karakterinin etrafındaki insanlar çıkarıcı, entrikacı, gözlerini kırpmadan insanları ölüme götürebilecek insanlardır. Bunun yanında, aileye dair değerler üstü kapalı olarak ve yüzeysel ifadelerle yansıtılmaktadır. Aile kavramı ve kadın ile erkeğin rollerine dair kavramlar alt metin olarak verilmekte, hikayenin bütünlüğü içinde eritilmektedir. Ömer, insancıl, yardımsever, sevgi dolu bir gençtir. Hayata dair umutları ve beklentileri vardır. Sevdiği kadına 'Neden benimle birliktesin?' diyecek kadar alçakgönüllüdür. Eyşan'a adeta tapar. O'nun için her şeyi yapmaya hazırdır. Öte yandan, anne babası ve erkek kardeşi ile mutlu bir aile hayatı vardır. Aile üyeleri birbirlerine çok bağlıdır.

Dizide toplumsal cinsiyete ve kadın ile erkeğin rollerine dair vurgular, daha ilk bölümde Eyşan tarafından yapılmaktadır. Otelde Cengiz ile birlikte çalışmaya başlaması konusunu Ömer'den gizleyen Eyşan, Ömer'in kadını ve evinin hanımı olarak çocuklarına bakma hayalini şakayla karışık da olsa dile getirir. Eyşan çok hırslı, eğitilmiş, zeki bir kadın olmasına rağmen yeteneklerini kötülük yapmak için kullanması ve bunun sonucunda da hayalini kurduğu yuvadan mahrum kalarak cezasını çekmesi, kötü kadın olarak konumlandırılmasına yol açmaktadır. Eyşan anne ve eş olacak kadar saf, temiz değildir, itaatkar değildir, bu nedenle aileden mahrum kalarak cezasını çekecektir.

Eyşan'ın babası kötü karakterli, çocuklarına değer vermeyen, bencil, çıkarıcı bir adamdır. Bir aile babası olması gerekirken kirli işlere bulaşan ve para için damadı olacak gencin hapse atılmasına göz yumabilen bu karakter, geleneksel değerlere bağlı olarak kurulmuş Ömer'in ailesine tam zıt bir konumdadır. Bir tarafta güven veren, mutlu, huzur dolu Ömer'in aile ortamı, diğer tarafta ise aileye dair her şeyin yıkıldığı Eyşan'ın ailesi. Eyşan'ın

Ömer'i sadece koca olarak değil, her şeyi olarak görmesi boşuna değildir. Eşyan, meslek sahibi, bağımsızlığına düşkün ve hırslı bir kadın olarak çizilmesine rağmen, tutunacak bir dala ihtiyacı vardır ve bu dal da Ömer'dir. Bu yüzden Ömer'in çocuklarının anası olmayı hayal eder.

Kadının ikincil, aşağı bir konuma yerleştirilmesi, daha ilk bölümde görünür kılınmaktadır: Eşyan, Ömer'in hapse atılması için yalan ifade verir. Diğer üç erkek (Cengiz, Ali ve Eşyan'ın babası) kadını böylelikle bir araç, bir nesne olarak kullanmış olmaktadır. Kadının saflığı kötülüğe çevrilmekte, ancak bu da yine ataerkilliğin eliyle olmaktadır. Erkek, kadını kendi amaçları için kullanabilmekte, sonra O'nu ıslah etmek için evlendirmekte (Cengiz ile Eşyan evlenirler), saflığı elinden alınmaktadır. Kadının bir nesne, bir araç olduğu ve ikinci cinsiyet olduğu her fırsatta vurgulanmaktadır. Dizide Eşyan karakteri yılın turizmcisi seçilirken bile bunun arkasında, kirli parayla elde edilen bir otel ve bu hain planın arkasındaki isim olan Cengiz vardır. Eşyan, tek başına bir şey başaramamıştır aslında. Kocasının, dolayısıyla bir erkeğin eli uzanmıştır kendisine.

Cengiz ve Ali, erkek olarak birey olmayı başaramamış, ancak geleneksel nitelikler çerçevesinde biçimlendirilmiş karakterlerdir. Görünürde bir aileleri yoktur, sevdikleri kimse yoktur, kimseyle bağları yoktur. Birinci bölümde Ömer ve Eşyan ile bir araya geldiklerinde ise bir aile tablosu çizilmektedir. Ali, kerpeten lakabıyla tanınan acımasız bir adamdır. Ancak Ömer ve Eşyan'a karşı iyi niyetlidir. Cengiz'in planına dahil olurken tereddüt eder. Cengiz'in karşıtıdır aslında.

4.4.2. Ezel 1. Bölüm Özeti

Ömer askerden döner. Önce ailesi, sonra da sevdiği kadın Eşyan ile en yakın arkadaşları tarafından karşılanır. Eşyan'a annesinin yüzüğünü götürerek evlenme teklif eder. Eşyan kabul eder. Bir gün Cengiz, Ali ve Eşyan'ın babası hararetle konuşurlarken Ömer içeri girer. Herkesin suratı değişir. Ömer, Eşyan'ı evine bıraktığı bir gece, Eşyan O'nunla olmak istediğini söyler. Ertesi sabah uyandığında, Eşyan yoktur. Polis evi basar. Ömer kumarhane soygunu zanlısıdır. Mahkemede Eşyan Ömer aleyhine konuşur. Ömer ağırlaştırılmış müebbet hapse mahkum edilir. Aradan 12 yıl geçer. Cengiz, Eşyan ve Ali bir otel işletmektedirler. Otellerine zengin ve karizmatik Ezel misafir olur.

4.4.2.1. Ezel 1. Bölüm Analizi

İntikam duygusunun çok güçlü olduğu dizinin ilk bölümünde, geriye dönüşlerle Ömer ve Eyşan'ın hikayesi anlatılır. Ömer, Eyşan'la evlenmek istemektedir ve askerden geri döndüğünde ilk fırsatta O'na evlenme teklif eder. Ömer, geleneksellikle modernlik arasında bir yapıya sahiptir. Eyşan'ın çalışmaya başlamasını sonradan öğrenince O'na kızar, ancak Eyşan, 'Çalışmamı istemiyor musun yoksa? Evde oturup çocuk mu bakayım? Peki, beyim ne derse öyle olur' dediği zaman 'Olabilir' diye cevap verir ve affeder. Ömer Eyşan'ın çalışmasını istemiyor olabilir, ya da sadece bu durumu geç açıklamasına kızmış olabilir, burada bir belirsizlik söz konusudur. Ömer'in Eyşan hakkındaki fikirleri net değildir. Sadece O'nun gibi bir kadınla birlikte olduğu için kendisini çok şanslı görmektedir.

Ömer'in aile yapısı gelenekseldir. Baba çalışarak eve bakmakta, anne ise çocuklarını büyütmektedir. Aile içinde karşılıklı saygı, güven ve bağlılık söz konusudur. Annenin gözlerinin görmemesi, simgesel bağlamda annelik rolünün kutsallığını ve annelik gözüyle görmeyi işaret etmektedir. Dizide Eyşan ve Ömer'in annesinin güçlü annelik içgüdüleriyle çevrelendiklerini görmek mümkündür. Ömer'in annesi, hayatını çocuklarına adamıştır ve hayata annelik içgüdüleriyle bağlı olduğu için, hisleri çok kuvvetlidir. Gözleri görmese de aslında her şeyi görür. Hatta bu bölümde, Eyşan Ömer'e mutfakta kendisini affettirdikten sonra Cengiz, bir köşeden sinsice onları izlerken Ömer'in annesi Cengiz'in olduğu tarafa doğru bakar. Cengiz irkilir. Anneliğin kutsallığı ve yüceliği, burada bir kez daha vurgulanmaktadır.

Böyle bir aile ortamında yetişmiş olan Ömer, yukarıda da belirtildiği gibi geleneksel ile modern arasında bir yapıya sahiptir. Eyşan'a baskı uyguladığı görülmez, hatta çok anlayışlıdır. Ancak O'nun evde oturup çocuk bakma hayalini de destekler. Sonuç olarak Ömer de Eyşan da aynı hayali kurmaktadırlar: Bir aile olmanın hayalini. Bu ailenin örneği, Ömer'in ailesi üzerinden verilir.

4.4.3. Ezel 2. Bölüm Özeti

Bu kez geri dönüşlerle Eyşan'ın aile hayatı anlatılmaktadır. Eyşan, otelde kendi oğlunu yatırdıktan sonra yıllar öncesini hatırlar. Annelerinin ölümünden sonra iki kız kardeşin babalarının yanında oradan oraya sürüklenmeleri, başlarından geçen olaylar anlatılır. Babası, Eyşan'ı insanları kandırıp paralarını almak için kullanmaya başlar.

4.4.3.1. Ezel 2. Bölüm Analizi

Ömer'in ailesinin tersine, Eyşan'ın ailesi O küçükken dağılmıştır. Babası sorumsuz, ne iş yaptığı belli olmayan, evi sık sık terk eden bir adamdır. Geride iki kız çocuk ve bir anneyi bırakıp bir yerlere gider. Kızlardan birisi hastadır. Sonunda, fakirliğe, çaresizliğe ve kedere dayanamayan Eyşan'ın annesi, ölür. Baba kızları alıp yollara düşer. Eyşan'ın güzelliğini kullanarak insanlara yaklaştırır ve onların parasını çalmasını ister. Eşyan bir dolandırıcı olup çıkar.

Paramparça olmuş bir aile, babanın umarsız tavrı, aile değerlerinin yıkılması izleyiciyi Eyşan ile özdeşleşmeye zorlarken, Eyşan'ın aslında kötülüğünün kaynağı ortaya çıkmış olmaktadır: babası. Bilinen baba rolünün tam aksine, kızını para kazanmak için kullanan bu babanın aslında başlık parası isteyen, ya da kızını kendisinden yaşça çok büyük bir erkekle evlendiren babalardan farkı yoktur. Eşyan, sadece güzelliği ile konumlandırılan bir nesne, bir araçtır. Başka bir değeri yoktur. Ne babasının gözünde, ne de kendisine yaklaşan başka erkeklerin gözünde.

Eyşan sonunda bu duruma dayanamaz, babasını ve kız kardeşini terk edip teyzesinin yanına kaçar. Orada farklı bir hayata başlar. Ömer ile tanışır. Ömer, Eyşan'ı ailesinin bir parçası yapar. Hatta bir akşam yemeğinde Eyşan, teyzesinden başka ailesi olmadığını söyleyince Ömer, 'Bak artık var ama. Değil mi anne?' diyerek Eyşan'ı güçsüzlüğünün, savunmasızlığının içinden çıkarıp, ailenin kutsallığı içine yerleştirir. Eyşan, ancak bu aileye dahil olursa kötülüğünden arınabilecek, toplumun kendisinden beklediği şekilde bir anne, bir eş olacaktır.

Eyşan'ın güzelliği ve kadınlığı merkezinde konumlandırılması, soygun olayı ile birlikte O'na zeka, rasyonellik, sağlamlık, güç gibi erkeklik niteliklerini de yükler. Soygun planının arkasındaki asıl isim olarak Eyşan, bu erkeksi niteliklerini açıkça belli etmez. Ömer ise tam tersine, duygusallık, içgüdü, savunmasızlık, hassasiyet gibi kadın nitelikleriyle konumlandırılmakta ancak bu nitelikler sıkça görünür kılınmaktadır. Ömer'in erkeklik rollerine bürünmesi, ancak hapishanede, yani erkek egemen bir mekanda, bir mafya babası ile tanışmasından sonra olur.

Cengiz ve Ali karakterleri için geri dönüşlerin verilmediği görülmektedir. Bu iki karakterin geçmişi gizemlidir. Cengiz, Ömer'in ailesine kabul edilmiş, onların üçüncü oğulları olmuş gibidir. Ali ise bir aile içinde konumlandırılmayan, yalnız bir adamdır. Mahallenin

kabadayı tipi olan Ali'nin, işkence dışında en belirgin niteliği mantığına duygularından daha çok güvenmesidir. Bu iki karaktere Ömer karakterine göre daha belirgin erkeklik rolleri yüklenmektedir. Cengiz hırslı, şiddet eğilimli, saldırgan, rekabetçi, bağımsızlığına düşkün bir erkektir. Ali ise benzer şekilde hırslı, saldırgan, şiddet eğilimli, ancak Cengiz'den farklı olarak duygularını saklamayı daha iyi becerebilen bir erkektir. Dizideki erkeklerin genel bir özelliğidir bu: Ömer dışındakilerin hemen hepsi, kadınlık niteliği olarak görülen 'duyguları ifade etme' durumundan kaçınmaktadır.

4.4.4. Ezel 3. Bölüm Özeti

Ömer, hapistedir. Paranın yerini öğrenmek isteyen gardiyanın oyunlarına ve işkencesine maruz kalır. Gardiyanın adamlarından birisi Ömer'i bıçaklarken, Ramiz isimdeki mafya babası Ömer'i kurtarır. O'nu himayesine alır.

4.4.4.1. Ezel 3. Bölüm Analizi

Cengiz, karısı Eyşan'a 'Senin aklından geçenleri bilmek için neler vermezdim' der. Eyşan da 'öyle olsaydı benimle ilgilenmezdin, hemen kendine başka bir oyuncak bulurdun' diye cevap verir. Eyşan, gizemli bir kadındır, hislerini kolayca belli etmez. Bu anlamda erkeklerin ilgisini çeken, "çözmek" isteyebilecekleri türden bir kadındır aslında. Eyşan'ın 'öyle olsaydı benimle ilgilenmezdin' sözlerinden erkeğin kadını keşfettikten, gizemlerini çözdükten sonra kolayca bir kenara atabileceğini, kendi kalıplarına uydurabileceğini çıkarmak mümkündür. Burada Cengiz tarafından da vurgulandığı gibi kadın, keşfedilmesi gereken bir coğrafya gibidir, keşfedildikten sonra ise erkeğin istediği şekle girer. Burada Eyşan'ın da dediği gibi, bir nevi 'oyuncak' olur. Diğer bir deyişle, kadın istenilen kalıplara sokularak kolayca yönetilebilir.

Ömer, hapisteyken kendisini ziyarete gelen annesiyle erkek kardeşine bir daha gelmemelerini söyler. Ömer'in ailesi de tıpkı Eyşan'ınki gibi parçalanma noktasına gelmiştir. Ömer'in annesi, kocasına oğluna sahip çıkmadığı için kızar. Baba, oğlunun masumiyetine inanmakta güçlük çekmektedir. Ailenin masumiyeti zarar görmüştür.

Cengiz, soygundan sonra Eyşan'ın kendisiyle kalmasını ister. Eyşan'ın cevabı kesindir: 'Unuttun mu Cengiz, her şey oyun'. Eyşan babasıyla kavga eder. Babası hamile olduğundan şüphelenir. Eyşan, 'Senin gibi baba istemiyorum, çık git hayatımdan' der. Babası, ne yaptıysa onlar için yaptığını söyler, ama tek yaptığı, kızını kötü bir yola sürüklemektir.

Eyşan'ın babasının yaptıkları, geleneksel babalık rolüne ters düşmektedir. Kızlarını sahiplenmesi, onlara bakması, okutması ve koruması beklenirken O tam tersine, kızlarını tehlikeli işlere bulaştırmakta, başka adamların kollarına atmakta ve bundan para kazanmaktadır. Babası, ertesi gün evi terk eder. Giderken kızına bir not bırakmıştır: 'Her şey hazır olduğunda sana haber veririm. Aslan kızım benim! Babasının kızı!' Bir kadının annesinin kızı olması beklenirken, Eyşan babasının kızı olmuştur. Duygularından arınmış, sevmenin yalan olduğuna inanmış, katılaşmıştır.

Eyşan'ı isteyen Cengiz, güçsüzlüğün, savunmasızlığın göstergesidir. 'Seni kaybetmek istemiyorum' der. En iyi arkadaşını O'nun için hapse gönderdiğini söyler. Eyşan yine bir nesne konumuna itilmiştir. Bir amaç değildir, elde edilmesi gereken bir objedir O. Eyşan karşısında Ömer de, Cengiz de güçsüz, savunmasızdır. Eyşan'ın dişiliği, dizinin başından itibaren vurgulanan bir silah, bir entrika aracıdır. Burada, kadının dişiliği ile erkeğe her şeyi yaptırmaya muktedir olduğu görülmektedir. Eyşan karakteri aslında çok zeki, hırslı olmasına rağmen dizideki konumlandırılışı kadınlığı, cinselliği yoluyla olmaktadır. Bu konumu, erkeklerin karşısında kendisini güçlü kılan tek niteliğidir. Kadınlığını bir silah olarak kullanmayı iyi bilen Eyşan'ın sunumu, diğer niteliklerinden daha belirgin bir şekilde, bu yolla yapılmaktadır.

Hapisteki Ömer, kendisinden paranın yerini öğrenmek isteyen gardiyanın türlü işkencelerine maruz kalır. Bütün bunlara sakinliğiyle cevap verir. Ömer maço, agresif bir erkek değildir. Geleneksel erkeklik kalıplarına uymaz.

Cengiz ve Ezel aşkın erkekleri nasıl değiştirdiğinden konuşurlar. Cengiz, aşkın her şeyi yaptırabileceğini, bir kadının erkeği değiştirebileceğini söyler. Kadın bu durumda yine bir araçtır, erkeği değiştiren, erkeklik kalıplarının dışına çıkarabilen bir araç.

Ömer, hapishanede geleneksel kalıplara göre yetiştirilir. Erkek olmayı öğrenir. O güne kadar tatmadığı duyguları, erkekliğin gerektirdiği duygu ve davranışları kazanır. Katılaşır, kavga etmeyi öğrenir. Ömer, kendi babasından aileye dair kalıpları öğrenmiştir: Bir erkeğin nasıl aile babası olacağını, ailenin erkeğe nasıl huzur vereceğini, erkeğin sonuç olarak bir aileye ait olması gerektiğini...Ancak erkekliğin gerektirdiği rolleri hapishanede; erkekliğin saf olarak, toplumun erkeğe atfettiği rollerle birlikte deneyimlendiği bir ortamda öğrenecektir. Burada öğrenme deneyimi aslında Ömer'de varolan rolleri ortaya çıkarmak anlamındadır. Bunun için de evrensel bir tema olan 'intikam' kullanılmaktadır. Ömer, bir kadının oyununa

gelmiştir ve bunun intikamını almak istemektedir. Bunu yapmasının tek yolu da, ‘erkeklik’ rollerine bürünmesidir. Erkeklik rollerinin öğrenilmesi, aile veya başka bir sosyal çevrede gerçekleşebilir (burada bu ortam hapishanedir), sonuç olarak bunlar öğrenilen rollerdir ve insanın toplumsal cinsiyet toplumsallaşması hayatı boyunca devam eden bir süreçtir. Ömer için asıl süreç ailede değil, hapishanede başlar.

Eyşan’ın bir kadın olarak entrikanın, kötülüğün merkezine yerleştirilmesi, hapishanede Ramiz Dayı tarafından bir kez daha doğrulanır. Ramiz, Ömer’e mükemmel bir soygun için gerekli olan dördüncü kişinin herkesin gözünün içine bakarak yalan söyleyebilecek, kurban olarak seçilen kişiyi tuzağa çekebilecek birisi olması gerektiğini söyler. Ömer, bu kişinin Eyşan olduğunu itiraf eder.

4.4.5. Ezel 4. Bölüm Özeti

Bahar, düzenledikleri baloda fenalaşır. Ezel, kendi özel helikopterini onlara tahsis ederek İstanbul’daki bir hastaneye gitmelerini sağlar. Cengiz, Ezel’i bir ailenin yanına götürür. Bu aile, Ömer’in ailesidir. Ömer, evde atkısını düşürür. Annesi atkıyı bulur, oğlunu tanır. Ali, Ezel’den hoşlanmamıştır ve hakkında araştırma yapması için adamlarını görevlendirir.

4.4.5.1. Ezel 4. Bölüm Analizi

Ramiz, ‘Nereye gidersen git, sonunda eve dönersin’ der. Bu bölümde Ezel, sık sık evinin yakınlarına giderek annesine, babasına, kardeşine bakmaktadır. Ailenin değeri bir kez daha vurgulanır böylece.

Ezel hastanede Eyşan’a, ‘sevdiklerimizin yanında olarak onları iyileştirebiliriz’ der. Eyşan’ın cevabı ‘Sizin sevdikleriniz çok şanslı’ olur. Eyşan’ın bir kadın olarak kaybettiği değerleri, Ezel acı bir deneyimle de olsa kazanmıştır. Ömer, hapishanede ne kadar katılaşmaya çalışırsa çalışsın, duygusallığından bir şey kaybetmez. İntikam dolu olsa bile, o yine de gelenekselin ötesinde bir erkektir.

Cengiz, Ezel ile arabada konuşurken dağıttıklarını Eyşan’ın topladığını söyleyerek erkeğin arkasındaki kadının rolünü vurgular. Ezel ‘Ben de bazen sizin hayatınıza gıpta ediyorum. Bir aile, çocuklar, evim diyebileceğim bir yer olsun. İçindekiler sana kim olduğunuz hatırlatsın.’ Ezel her fırsatta aile özlemini dile getirir. Elinden alınan aileyi tekrar kurmak istediğinin göstergesidir bu. Ezel, dolayısıyla Ömer bu sözlerle bir aile babasının tüm

özelliklerini taşıdığını da belli eder. Ezel aynı zamanda kendisini bir ailenin içinde olumlamaktadır. Bir erkek olarak ancak o zaman tam olabilecektir.

Ezel, Ramiz Dayı'ya Eyşan'ın kız kardeşi Bahar'dan yem olarak bahsederken 'Benim gibi, yani Ömer gibi her şeye kolay inanıyor' der. Ömer'in geleneksel erkeklik kalıplarına uymadığı böylece vurgulanmış olur.

Ezel, Bahar ile konuşurken 'Şu anda nerede olmak isterdin?' sorusuna 'Ailemin yanında, karım ve çocuklarımla olmak isterdim' diye cevap verir. Ömer, diğer adıyla Ezel, bir aile özlemini her fırsatta dile getiren, kendi ailesini her şeyden ve herkesten üstün tutan, onları korumak için her şeyi yapabilecek bir adamdır. Kadınlara karşı nazik, erkeklere karşı rekabetçidir, ancak maço bir erkek değildir.

Dizideki erkeklerin birbirleri arasındaki rekabet çok güçlüdür. Ezel, Cengiz ile rekabet içindedir ve bunun nedeni bir kadın, yani Eyşan'dır. Bu rekabetin kadın üzerinden kurulması kadını bir nesne konumuna itmekte, erkeğin ise geleneksel rollerini ortaya çıkarmaktadır. Dizideki erkeklerin ortak özellikleri kadınlara karşı güç gösterisinde bulunmazken, birbirleri arasında açıkça gösterilmeyen, gizli bir rekabetin olmasıdır. Söz konusu kadın da olsa, bir şeyleri elde etmek için sürekli rekabet halindedirler. Para, güç, aile gibi. Bir aile kurabilen erkek, diğerlerine üstün gelmiş olur. Burada Cengiz örneğinde olduğu gibi, para, güç ve aileye sahip olmuştur ve kazanan da O'dur. Ezel, her şeyi elinden alınmış birisi olarak bu güce sahip değildir, ancak ilk bölümden itibaren rekabetin devam ettiği görülmektedir. Bu durum, geleneksel erkek rollerine bir kanıt oluşturmaktadır.

Aile değerlerinin kurulmaya çalışıldığı ve her şeyden daha önemli kılındığı dizide, bu değerler önce yıkılır, daha sonra da bunlara duyulan özlemle yeniden kurulmaya çalışılır. Ezel, kendisine kurulan tuzaktan sonra yaşadığı hapisane hayatında kaybettiği değerleri tekrar kazanmaya çalışmaktadır. Asıl isteği intikam değildir. Çocukları ve karısıyla huzurlu bir yaşam sürmektir. 'İçindekiler sana kim olduğunu hatırlatsın' sözüyle kastettiği aslında kimlik arayışı içinde olduğudur. Sık sık bu soruyu sorar kendine, kim olduğunu tanımlamaya çalışır. Ancak bu tanımlama sadece kendisini seven bir kadın ve kuracağı aile üzerinden yapabilecektir.

5. SONUÇ

Bu araştırmada incelenen dizilerden çıkan sonuç, bu dizilerin en çok izlenen diziler olduğu düşünüldüğünde, Türk toplumunda kadın ve erkeğe atfedilen toplumsal cinsiyet rollerinin, başta aile olmak üzere toplumsal alana yansıdığı ve bu durumun televizyon dizilerinde yeniden üretilerek aktarıldığıdır.

Kadın ve erkeğe eşitlik sağlanmasına yönelik çalışmaların bir sonucu olarak ve günümüzde televizyon dünyasında daha çok kadın çalışanın yer almasına paralel bir şekilde, dizilerde örtülü de olsa eşitliğe yönelen birtakım kodlar verilmektedir. Babanın veya kocanın evdeki kadına daha saygılı olması, daha ilgili, şefkatli olması ve çocuklarıyla daha çok ilgilenmeye çalışması gibi. Ancak bu kodlar sürekli olarak tekrarlanan geleneksel yapının çok gerisinde kalmakta, baskın nitelik taşımamaktadır.

Dizilerde sıkça rastlanan bulgular kadının yerinin evi olduğu, çocuklara anne sevgisi verilmesi gerektiği, babanın hep dışarıda çalışması gerektiği, kadının kocasına veya babasına karşı itaatkar ve saygılı olması gerektiği, ailenin anne, baba ve çocuklardan oluştuğunda gerçek bir aile olabileceği yönündedir. Bu bulgulara dayanarak çıkarılabilecek temel sonuç, televizyon dizilerinde toplumsal cinsiyet rollerinin başta aile olmak üzere toplumun her alanında temsil edilmesi ve kadın ile erkeğin rollerinin keskin çizgilerle ayrılmış olmasıdır.

Bu bulgular yoğun olarak ‘Yaprak Dökümü’ dizisinde görülmektedir. Aile teması etrafında kurgulanmış olan dizide, ailenin reisi Ali Rıza Bey kesin otoritedir. Kararları sorgulanmaz, sorgulanamaz. Aile içindeki bireylerin rolleri kesin çizgilerle çizilmiştir. Kadınlar ev içinde konumlandırılır, çocuk bakımı ve ev işlerinde gösterilirler. Dizideki yan aileler için de durum aynıdır. Meslekleriyle sunulan iki kadından Ferhunde, kötü kadın olarak sevgililerinin parasıyla yaşıyor gösterilir. Sedef ise mesleğinde çok başarılı olmasına rağmen Şevket ile yaşadığı duygusal ilişkiyle sunulur. Öte yandan Sedef, dizide kendi ayakları üzerinde sağlam durabilen tek kadın karakterdir.

Aile teması etrafında kurulan diğer bir dizi olan ‘Canım Ailem’de ise sınırlar kesin çizgilerle çizilmemiştir. Geniş, geleneksel bir aileden söz etmek mümkün iken, bu aile aslında karakterlerin yaşadıkları ortak geçmiş sayesinde kurulan bir tür akrabalık, hatta hemşehriliktir. Bireyler birbirlerine çok bağlıdır, birbirlerinin yardımına koşarlar. Merkezdeki üç karakter olan kız kardeşlerin ev içinde konumlandırılmaları, duygusal ilişkileri ile sunulmaları en dikkat çeken durumdur. Erkeklerin işleri vardır, kadınlar ise onlara

yardımcıdır. Sadece Samim'in, modern erkek ve baba rollerine yaklaştığı görülmektedir. Ne var ki bütün erkek karakterler, kadınları korumacılıklarıyla bunaltırlar. Kadınlar erkeklere karşı çıkabilmekte, tartışabilmektedir. Ancak kadın ve erkeğin alanları bellidir: ev içi/ev dışı (toplumsal alan). Kadınlar çalışmaz, erkeklere destek olur. Evlenip, çocuk yapma hayali kurarlar. Eşitliğe yaklaşan rollerin altında hala geleneksel yapının sürdüğü görülmektedir.

'Kurtlar Vadisi Pusu' anlatı yapısı ve erkek egemen tavrıyla yukarıda bahsedilenlerden farklı bir dizi olmasına rağmen, burada da ailenin geleneksel rollere uygun sunulduğu gözlenmiştir. Polat Alemdar'ın ailesi, geleneksel yapıda bir çekirdek ailedir. Dizide geniş aileye rastlanmamaktadır. Kadınlar ev içinde konumlandırılmakta, İskender'in sert görünümlü kızı bile bir meslekle veya kamusal alanda gösterilmemektedir. Mesleği olan İnci karakteri (medya patronu Davut'un kızı) ise bunu sevgilisi İskender için kullanır. Kadınların çocuk sahibi olmamaları bir başka göze çarpan bulgudur. Kadın, sadece cinselliği ve ev kadınlığı ile sunulur, dolayısıyla işlevleri erkeğe zevk vermek, O'nun ev içindeki ihtiyaçlarını karşılamaktır. Erkekler sadece kızlarına söz geçiremez ancak onlar da babalarına karşı gelmenin cezasını daima çekerler.

Aile değerlerinin yerle bir edilerek yeniden kurulmaya çalışıldığı ve bunun, geleneksel kadınlık ve erkeklik rolleri üzerinden yapıldığı diğer örnek, 'Ezel' dizisidir. Evlenmek üzere olduğu genç kız tarafından bir komploya kurban giderek kanlı bir kumarhane soygununun tek zanlısı olarak hapse giren Ömer karakterinin, yüzünü değiştirip Ezel olması ve intikam için komplo kuranlarla yaklaşmasını konu alan dizide, ilk bölümden itibaren vurgulanan aile ve değerler, Ezel ve Eyşan karakterleri etrafında çizilir. Eşyan meslek sahibi, zeki ve hırslı bir kadındır, ancak kötü kadın olarak sunulur. Ömer ise tam tersine hırstan yoksun, saf, duygusal bir erkektir. Ömer'in geleneksel yapıdaki ailesinde baba eve bakmakta, anne ise evle ilgilenmektedir. Eyşan'ın ailesinde ise hem eve hem de kız kardeşine bakma rolü Eyşan'a aittir.

Toplumsal yapıda görülen, kadının eşitlik arayışı ve iş hayatına girmesi gibi değişimlere rağmen; incelenen televizyon dizilerinde toplumsal cinsiyet rollerine dair tutum ve inanışlar geleneksel kalıplara uygun olarak yeniden üretilmekte, aile de bu rollere uygun olarak sunulmaktadır. Değişimlerin etkisi sınırlı kalmaktadır ve kadının erkeğe göre ikincil konumunun baskın olarak devam ettirildiği gözlenmektedir. Dizilerde yaygın olarak işlenen bir tema olan aile teması etrafında yapılandırılan bu çalışma, bundan sonra televizyon ve

televizyon dizilerinde toplumsal cinsiyet rolleri açısından ailenin sunumu hakkında yapılacak potansiyel çalışmalara katkıda bulunması açısından önem taşımaktadır.

EKLER LİSTESİ

EK 1: TELEVİZYON DİZİLERİNİN İZLENME (RATING) ÖLÇÜMLERİ.....74

EK 2: İNCELENEN TELEVİZYON DİZİLERİNİN KÜNYELERİ.....108

EK 1: TELEVİZYON DİZİLERİNİN İZLENME (RATING) ÖLÇÜMLERİ

22 EYLÜL 2009 VERİLERİ HARIÇ TÜM VERİLER MEDYATAVA.NET İNTERNET SİTESİNDEN ALINMIŞTIR.

Dizi Adı	Türü	Kanalı	Saati	Rating	
1 EYLÜL					
<u>KUCUK KADINLAR.</u>	Serials Turkish	KAND	20:14	9,0	27,3
<u>BİR BULUT OLSAM</u>	Serials Turkish	KAND	22:23	6,8	22,9
<u>PAPATYAM</u>	Serials Turkish	STAR	19:59	5,5	17,1
<u>OMRE BEDEL</u>	Serials Turkish	FOX	20:00	2,6	8,2
<u>HICRAN YARASI</u>	Serials Turkish	TRT1	21:29	0,6	1,9
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:59	1,9	7,8
2 EYLÜL					
<u>YAPRAK DOKUMU</u>	Serials Turkish	KAND	21:02	18,8	52,5
<u>UNUTULMAZ</u>	Serials Turkish	ATV	20:01	5,3	15,6
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:59	1,9	7,7
<u>YALANCI ROMANTİK</u>	Serials Turkish	FOX	20:00	1,9	5,6
3 EYLÜL					
<u>ASK-I MEMNU</u>	Serials Turkish	KAND	21:05	17,5	50,5

<u>EY ASK NERDESIN</u>	Serials Turkish	ATV	22:24	3,8	12,7
<u>PARMAKLIKLAR ARDINDA</u>	Serials Turkish	ATV	20:01	3,4	10,7
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:59	1,2	5,2
<u>RAMAZAN GUZELDIR</u>	Serials Turkish	TRT1	20:41	0,6	1,6

4 EYLÜL

<u>HANIMIN CİFTLİĞİ</u>	Serials Turkish	KAND	20:34	11,8	36,3
<u>MELEKLER KORUSUN</u>	Serials Turkish	SHOW	19:59	6,8	22,5
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:54	1,9	8,6
<u>ZORAKI BASKAN</u>	Serials Turkish	TRT1	21:51	1,5	4,4
<u>HASAT</u>	Serials Turkish	STAR	24:28	0,8	4,4

5 EYLÜL

<u>AKASYA DURAGI</u>	Serials Turkish	KAND	20:13	3,8	13,9
<u>AİLE REİSİ</u>	Serials Turkish	STAR	22:10	2,9	10,7
<u>BEZ BEBEK</u>	Serials Turkish	FOX	19:29	0,9	3,8
<u>HASAT</u>	Serials Turkish	STAR	24:28	0,8	4,0

6 EYLÜL

<u>GENİS AİLE</u>	Serials Turkish	KAND	20:41	7,4	24,9
-------------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>ARKA SIRADAKILER</u>	Serials Turkish	FOX	20:28	2,9	10,1
-------------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>YALANCISIN SEN</u>	Serials Turkish	ATV	20:02	2,4	8,4
-----------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

7 EYLÜL

<u>ELVEDA RUMELI</u>	Serials Turkish	ATV	20:14	7,7	23,2
----------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>ARKA SOKAKLAR</u>	Serials Turkish	KAND	20:29	7,3	20,9
----------------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>SON BAHAR</u>	Serials Turkish	STAR	20:05	3,9	11,9
------------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:58	1,4	5,3
-----------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

<u>AH KALBİM.</u>	Serials Turkish	TRT1	21:26	1,0	2,7
-------------------	-----------------	------	-------	-----	-----

8 EYLÜL

<u>KUCUK KADINLAR.</u>	Serials Turkish	KAND	20:02	7,2	20,8
------------------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>PAPATYAM</u>	Serials Turkish	STAR	20:07	6,0	17,3
-----------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>BİR BULUT OLSAM</u>	Serials Turkish	KAND	22:12	5,1	15,4
------------------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>KİS MASALI</u>	Serials Turkish	ATV	22:04	4,4	12,2
-------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>OMRE BEDEL</u>	Serials Turkish	FOX	20:00	3,7	10,7
-------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:58	1,5	5,3
-----------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

<u>RAMAZAN GUZELDIR</u>	Serials Turkish	TRT1	20:30	0,7	2,1
-------------------------	-----------------	------	-------	-----	-----

<u>HICRAN YARASI</u>	Serials Turkish	TRT1	21:28	0,7	1,9
----------------------	-----------------	------	-------	-----	-----

9 EYLÜL

<u>YAPRAK DOKUMU</u>	Serials Turkish	KAND	20:12	12,5	34,3
<u>UNUTULMAZ</u>	Serials Turkish	ATV	20:01	2,8	7,8
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:44	0,9	3,5

10 EYLÜL

<u>ASK-I MEMNU</u>	Serials Turkish	KAND	21:07	17,1	47,6
<u>EY ASK NERDESİN</u>	Serials Turkish	ATV	22:28	3,8	12,4
<u>PARMAKLIKLAR ARDINDA</u>	Serials Turkish	ATV	20:01	3,7	10,8
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:58	1,5	5,6
<u>UYGUN ADIM ASK</u>	Serials Turkish	FOX	20:01	0,9	2,7
<u>RAMAZAN GÜZELDİR</u>	Serials Turkish	TRT1	20:32	0,7	1,9

11 EYLÜL

<u>HANIMIN CİFTLİĞİ</u>	Serials Turkish	KAND	20:45	12,2	32,8
<u>MELEKLER KÖRÜSÜN</u>	Serials Turkish	SHOW	20:02	7,8	22,1
<u>BALKAN DÜĞÜNÜ</u>	Serials Turkish	SHOW	22:20	7,1	21,1
<u>ADANALI</u>	Serials Turkish	ATV	20:19	6,6	18,1
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:55	2,2	7,8
<u>ZORAKI BASKAN</u>	Serials Turkish	TRT1	21:46	1,3	3,6

12 EYLÜL

<u>KAVAK YELLERİ</u>	Serials Turkish	KAND	22:15	8,8	26,5
<u>AKASYA DURAGI</u>	Serials Turkish	KAND	20:06	6,0	18,4
<u>ES-ES</u>	Serials Turkish	ATV	19:59	5,6	17,4
<u>AİLE REİSİ</u>	Serials Turkish	STAR	20:10	3,6	11,0
<u>AİLE SAADETİ</u>	Serials Turkish	ATV	22:19	3,3	10,1
<u>BEZ BEBEK</u>	Serials Turkish	FOX	19:29	1,6	5,2

13 EYLÜL

<u>GENİS AİLE</u>	Serials Turkish	KAND	20:45	7,7	21,7
<u>ARKA SIRADAKİLER</u>	Serials Turkish	FOX	20:55	3,4	9,4
<u>RAMAZAN GUZELDİR</u>	Serials Turkish	TRT1	20:23	0,7	2,0

14 EYLÜL

<u>ARKA SOKAKLAR</u>	Serials Turkish	KAND	20:44	6,3	18,3
<u>ELVEDA RUMELİ</u>	Serials Turkish	ATV	20:28	5,9	17,4
<u>KUL VE ATEŞ</u>	Serials Turkish	STAR	22:15	3,5	10,1
<u>SON BAHAR</u>	Serials Turkish	STAR	20:08	3,4	10,6
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:59	1,3	5,1

<u>AH KALBİM.</u>	Serials Turkish	TRT1	21:29	0,8	2,2
-------------------	-----------------	------	-------	-----	-----

15 EYLÜL

<u>KUCUK KADINLAR.</u>	Serials Turkish	KAND	20:02	5,6	18,6
------------------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>BİR BULUT OLSAM</u>	Serials Turkish	KAND	22:13	5,2	15,1
------------------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>OMRE BEDEL</u>	Serials Turkish	FOX	19:54	2,5	8,8
-------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:55	1,5	6,0
-----------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

16 EYLÜL

<u>YAPRAK DOKUMU</u>	Serials Turkish	KAND	20:57	16,2	43,8
----------------------	-----------------	------	-------	------	------

<u>UNUTULMAZ</u>	Serials Turkish	ATV	20:54	4,1	11,1
------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>YALANCISIN SEN</u>	Serials Turkish	ATV	23:26	3,0	12,3
-----------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>YALANCI ROMANTİK</u>	Serials Turkish	FOX	20:01	1,8	5,4
-------------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:58	1,8	6,5
-----------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

17 EYLÜL

<u>ASK-I MEMNU</u>	Serials Turkish	KAND	20:58	15,7	44,4
--------------------	-----------------	------	-------	------	------

<u>PARMAKLIKLAR ARDINDA</u>	Serials Turkish	ATV	20:11	3,4	10,0
-----------------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	19:00	1,5	5,3
-----------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

18 EYLÜL

<u>MELEKLER KORUSUN</u>	Serials Turkish	SHOW	20:18	8,9	26,8
<u>BALKAN DUGUNU</u>	Serials Turkish	SHOW	22:59	6,2	22,1
<u>EY ASK NERDESIN</u>	Serials Turkish	ATV	20:09	2,3	6,9
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:56	1,0	3,9
<u>ZORAKI BASKAN</u>	Serials Turkish	TRT1	21:33	0,7	1,9

19 EYLÜL

<u>KAVAK YELLERİ</u>	Serials Turkish	KAND	22:00	7,7	24,8
<u>ES-ES</u>	Serials Turkish	ATV	20:03	6,4	20,7
<u>AİLE REİSİ</u>	Serials Turkish	STAR	20:04	3,3	10,7
<u>BEZ BEBEK</u>	Serials Turkish	FOX	19:29	1,1	3,5

20 EYLÜL

<u>ARKA SIRADAKİLER</u>	Serials Turkish	FOX	20:57	1,9	7,6
<u>ACEMİ MUEZZİN</u>	Serials Turkish	TRT1	20:24	1,7	7,3

21 EYLÜL

<u>KUL VE ATES</u>	Serials Turkish	STAR	21:11	3,5	13,8
<u>AH KALBİM.</u>	Serials Turkish	TRT1	22:21	1,2	4,5

22 EYLÜL İZLENME ORANLARINA UÇANKUŞ SİTESİNDEN ULAŞILMIŞTIR

KUCUK KADINLAR.	KAND	01:29	7,68%	23,28%
BIR BULUT OLSAM	KAND	01:30	5,31%	17,34%
PAPATYAM	STAR	01:38	4,33%	13,01%
KIS MASALI	ATV	01:26	3,79%	12,15%
OMRE BEDEL (OZEL)	FOX	01:24	2,34%	7,17%
DENİZ YILDIZI.	FOX	00:45	2,25%	8,55%
AİLE SAADETI	ATV	01:30	2,18%	6,62%
ACEMI MUEZZİN	TRT1	00:56	1,04%	3,08%
BAHAR DALLARI	TRT1	01:20	0,96%	2,85%

23 EYLÜL

<u>YAPRAK DOKUMU</u>	Serials Turkish	KAND	20:58	16,1	43,2
<u>UNUTULMAZ</u>	Serials Turkish	ATV	20:11	5,4	14,8
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	19:01	1,9	7,3
<u>ACEMI MUEZZİN</u>	Serials Turkish	TRT1	20:27	0,9	2,5

24 EYLÜL

<u>KURTLAR VADİSİ PUSU</u>	Serials Turkish	STAR	21:48	15,8	40,5
----------------------------	-----------------	------	-------	------	------

<u>ASK-I MEMNU</u>	Serials Turkish	KAND	20:55	15,1	37,9
--------------------	-----------------	------	-------	------	------

<u>PARMAKLIKLAR ARDINDA</u>	Serials Turkish	ATV	21:00	4,2	10,6
-----------------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:57	1,9	7,6
-----------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

25 EYLÜL

<u>HANIMIN CİFTLİĞİ</u>	Serials Turkish	KAND	20:38	11,9	32,2
-------------------------	-----------------	------	-------	------	------

<u>MELEKLER KORUSUN</u>	Serials Turkish	SHOW	20:13	7,0	19,4
-------------------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>ADANALI</u>	Serials Turkish	ATV	20:10	6,5	18,0
----------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>ASK BİR HAYAL</u>	Serials Turkish	ATV	22:22	5,5	17,2
----------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>BALKAN DÜĞÜNÜ</u>	Serials Turkish	SHOW	22:19	3,3	10,2
----------------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	19:01	1,9	7,2
-----------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

<u>ZORAKI BASKAN</u>	Serials Turkish	TRT1	22:31	1,1	3,5
----------------------	-----------------	------	-------	-----	-----

26 EYLÜL

<u>KAVAK YELLERİ</u>	Serials Turkish	KAND	22:19	6,8	23,6
----------------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>AKASYA DURAGI</u>	Serials Turkish	KAND	20:06	5,7	18,3
----------------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>ES-ES</u>	Serials Turkish	ATV	20:06	4,9	15,7
--------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>AİLE REİSİ</u>	Serials Turkish	STAR	20:09	3,7	11,8
-------------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>BEZ BEBEK</u>	Serials Turkish	FOX	19:30	2,2	7,8
------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

<u>CILGIN KANAL</u>	Serials Turkish	TRT1	20:25	0,5	1,6
---------------------	-----------------	------	-------	-----	-----

27 EYLÜL

<u>ARKA SIRADAKILER</u>	Serials Turkish	FOX	20:55	2,8	7,7
-------------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

28 EYLÜL

<u>EZEL</u>	Serials Turkish	SHOW	20:03	7,7	21,5
<u>KAPALICARSI</u>	Serials Turkish	ATV	22:12	6,1	18,6
<u>ARKA SOKAKLAR</u>	Serials Turkish	KAND	20:22	5,6	15,2
<u>ELVEDA RUMELI</u>	Serials Turkish	ATV	19:59	5,6	15,5
<u>KUL VE ATES</u>	Serials Turkish	STAR	22:16	5,3	18,0
<u>SON BAHAR</u>	Serials Turkish	STAR	20:05	4,0	11,1
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:53	1,8	7,4
<u>AH KALBİM.</u>	Serials Turkish	TRT1	22:14	0,5	1,5

29 EYLÜL

<u>CANIM AILEM</u>	Serials Turkish	ATV	20:09	9,1	22,7
<u>GENİS AİLE</u>	Serials Turkish	KAND	20:03	8,1	20,2
<u>KUCUK KADINLAR.</u>	Serials Turkish	KAND	22:09	6,4	17,8
<u>KIS MASALI</u>	Serials Turkish	ATV	22:20	4,9	15,1

<u>PAPATYAM</u>	Serials Turkish	STAR	20:11	4,9	12,1
<u>OMRE BEDEL</u>	Serials Turkish	FOX	19:56	3,2	8,2
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:53	2,0	7,5
<u>BAHAR DALLARI</u>	Serials Turkish	TRT1	21:49	1,2	3,0

30 EYLÜL

<u>YAPRAK DOKUMU</u>	Serials Turkish	KAND	20:48	17,1	43,7
<u>UNUTULMAZ</u>	Serials Turkish	ATV	21:14	5,2	14,0
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:59	2,4	8,4

1 EKİM

<u>ASK-I MEMNU</u>	Serials Turkish	KAND	20:14	17,7	43,8
<u>KURTLAR VADİSİ PUSU</u>	Serials Turkish	STAR	21:49	13,2	33,1
<u>BİR BULUT OLSAM</u>	Serials Turkish	KAND	22:28	5,1	14,7
<u>PARMAKLIKLAR ARDINDA</u>	Serials Turkish	ATV	20:43	4,9	11,7
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:59	2,0	7,3
<u>ŞİKİ DOSTLAR.</u>	Serials Turkish	FOX	20:58	1,8	4,4

2 EKİM

<u>HANIMIN CİFTLİĞİ</u>	Serials Turkish	KAND	20:39	13,2	32,7
-------------------------	-----------------	------	-------	------	------

<u>MELEKLER KORUSUN</u>	Serials Turkish	SHOW	20:21	8,0	19,9
<u>ADANALI</u>	Serials Turkish	ATV	20:12	6,4	16,2
<u>ASK BİR HAYAL</u>	Serials Turkish	ATV	22:27	4,5	12,8
<u>BALKAN DÜĞÜNÜ</u>	Serials Turkish	SHOW	22:39	3,9	11,8
<u>ZORAKI BASKAN</u>	Serials Turkish	TRT1	22:34	2,2	6,0
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	19:00	2,2	8,5

3 EKİM

<u>KAVAK YELLERİ</u>	Serials Turkish	KAND	22:14	7,6	24,1
<u>AKASYA DURAGI</u>	Serials Turkish	KAND	20:03	6,9	21,4
<u>AİLE REİSİ</u>	Serials Turkish	STAR	21:59	3,3	10,1
<u>BEZ BEBEK</u>	Serials Turkish	FOX	19:28	1,8	6,2
<u>CILGIN KANAL</u>	Serials Turkish	TRT1	20:22	0,5	1,6

4 EKİM

<u>ARKA SİRADAKİLER</u>	Serials Turkish	FOX	20:57	2,8	7,8
-------------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

5 EKİM

<u>EZEL</u>	Serials Turkish	SHOW	21:09	16,4	38,9
-------------	-----------------	------	-------	------	------

<u>KAPALICARSI</u>	Serials Turkish	ATV	22:11	6,5	17,5
<u>ARKA SOKAKLAR</u>	Serials Turkish	KAND	20:29	5,8	13,9
<u>ELVEDA RUMELI</u>	Serials Turkish	ATV	20:00	5,1	12,8
<u>SON BAHAR</u>	Serials Turkish	STAR	20:06	3,8	9,4
<u>KUL VE ATES</u>	Serials Turkish	STAR	22:16	3,4	9,8
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:58	2,3	8,3

6 EKİM

<u>CANIM AILEM</u>	Serials Turkish	ATV	20:02	9,4	23,6
<u>GENİS AİLE</u>	Serials Turkish	KAND	20:02	8,4	21,1
<u>KUCUK KADINLAR.</u>	Serials Turkish	KAND	22:08	6,6	20,2
<u>PAPATYAM</u>	Serials Turkish	STAR	20:05	6,2	15,7
<u>KIS MASALI</u>	Serials Turkish	ATV	22:13	4,6	15,0
<u>OMRE BEDEL</u>	Serials Turkish	FOX	20:00	3,1	7,8
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:58	2,8	10,2
<u>BAHAR DALLARI</u>	Serials Turkish	TRT1	21:51	1,3	3,5

7 EKİM

<u>YAPRAK DOKUMU</u>	Serials Turkish	KAND	21:01	19,4	48,8
----------------------	-----------------	------	-------	------	------

<u>UNUTULMAZ</u>	Serials Turkish	ATV	21:20	6,3	16,3
------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:58	1,9	6,8
-----------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

8 EKİM

<u>ASK-I MEMNU</u>	Serials Turkish	KAND	20:15	18,5	46,0
--------------------	-----------------	------	-------	------	------

<u>KURTLAR VADISI PUSU</u>	Serials Turkish	STAR	21:44	14,3	36,5
----------------------------	-----------------	------	-------	------	------

<u>BİR BULUT OLSAM</u>	Serials Turkish	KAND	22:26	5,4	16,7
------------------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>PARMAKLIKLAR ARDINDA</u>	Serials Turkish	ATV	20:51	3,6	8,8
-----------------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:59	1,8	6,5
-----------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

<u>SIKI DOSTLAR .</u>	Serials Turkish	FOX	20:59	1,5	3,6
-----------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

9 EKİM

<u>HANIMIN CİFTLİĞİ</u>	Serials Turkish	KAND	20:36	15,0	38,0
-------------------------	-----------------	------	-------	------	------

<u>MELEKLER KORUSUN</u>	Serials Turkish	SHOW	20:50	8,5	21,3
-------------------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>ADANALI</u>	Serials Turkish	ATV	20:08	6,2	16,7
----------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>ASK BİR HAYAL</u>	Serials Turkish	ATV	22:30	3,8	11,0
----------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	19:00	2,4	9,1
-----------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

<u>KOLLAMA</u>	Serials Turkish	STV	20:03	1,7	4,8
----------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

<u>ZORAKI BASKAN</u>	Serials Turkish	TRT1	22:47	1,3	3,7
----------------------	-----------------	------	-------	-----	-----

10 EKİM

<u>ES-ES</u>	Serials Turkish	ATV	20:22	5,7	17,6
<u>AKASYA DURAGI</u>	Serials Turkish	KAND	20:10	5,6	17,6
<u>AİLE REİSİ</u>	Serials Turkish	STAR	20:07	3,0	9,6
<u>HICRAN YARASI</u>	Serials Turkish	TRT1	21:46	0,5	1,4

11 EKİM

<u>ARKA SIRADAKİLER</u>	Serials Turkish	FOX	20:26	2,5	6,7
-------------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

12 EKİM

<u>EZEL</u>	Serials Turkish	SHOW	20:56	14,9	38,8
<u>KAPALICARSI</u>	Serials Turkish	ATV	20:16	8,0	20,5
<u>ARKA SOKAKLAR</u>	Serials Turkish	KAND	20:13	6,2	16,0
<u>ELVEDA RUMELİ</u>	Serials Turkish	ATV	22:29	3,0	10,6
<u>SON BAHAR</u>	Serials Turkish	STAR	20:09	2,5	6,5
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	19:00	2,2	7,5
<u>AH KALBİM.</u>	Serials Turkish	TRT1	20:13	0,7	1,8
<u>HESAPLASMA</u>	Serials Turkish	TRT1	21:44	0,6	1,7

13 EKİM

CANIM AILEM	Serials Turkish	ATV	20:10	9,9	24,0
<u>GENIS AILE</u>	Serials Turkish	KAND	20:01	8,3	20,4
<u>KUCUK KADINLAR.</u>	Serials Turkish	KAND	22:09	7,3	21,4
<u>BU KALP SENI UNUTUR MU</u>	Serials Turkish	SHOW	20:25	7,1	17,1
<u>PAPATYAM</u>	Serials Turkish	STAR	20:08	5,4	13,1
<u>NEFES</u>	Serials Turkish	ATV	22:03	5,2	14,8
<u>KUL VE ATES</u>	Serials Turkish	STAR	22:22	3,8	12,4
<u>OMRE BEDEL</u>	Serials Turkish	FOX	20:01	2,5	6,3
<u>DENIZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:59	2,4	8,2
<u>BALKAN DUGUNU</u>	Serials Turkish	SHOW	22:10	1,9	5,6
<u>BAHAR DALLARI</u>	Serials Turkish	TRT1	21:50	1,3	3,3
<u>IV.OSMAN</u>	Serials Turkish	STV	19:45	1,3	3,4

14 EKİM

YAPRAK DOKUMU	Serials Turkish	KAND	21:01	19,0	44,2
<u>DENIZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	19:00	2,2	7,2

15 EKİM

<u>ASK-I MEMNU</u>	Serials Turkish	KAND	20:16	18,5	43,5
--------------------	-----------------	------	-------	------	------

KURTLAR VADISI PUSU	Serials Turkish	STAR	21:47	15,7	39,1
<u>BİR BULUT OLSAM</u>	Serials Turkish	KAND	22:25	6,4	19,3
<u>KİS MASALI</u>	Serials Turkish	ATV	22:25	4,2	12,6
<u>PARMAKLIKLAR ARDINDA</u>	Serials Turkish	ATV	20:00	3,8	9,2
<u>TEK TÜRKİYE</u>	Serials Turkish	STV	19:57	2,4	5,8
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:59	2,2	7,4
<u>ŞİKİ DOSTLAR.</u>	Serials Turkish	FOX	20:55	1,4	3,2

16 EKİM

<u>HANIMIN ÇİFTLİĞİ</u>	Serials Turkish	KAND	20:35	16,7	40,3
<u>ADANALI</u>	Serials Turkish	ATV	20:38	7,5	18,2
<u>MELEKLER KÖRÜSÜN</u>	Serials Turkish	SHOW	20:13	6,6	16,5
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:59	2,4	7,9
<u>KÖLLAMA</u>	Serials Turkish	STV	19:59	1,7	4,5

17 EKİM

<u>KAVAK YELLERİ</u>	Serials Turkish	KAND	22:08	6,1	17,5
<u>AKASYA DURAĞI</u>	Serials Turkish	KAND	20:03	5,5	16,3
<u>ES-ES</u>	Serials Turkish	ATV	19:59	5,2	15,7

<u>BEZ BEBEK</u>	Serials Turkish	FOX	19:29	1,3	4,3
------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

18 EKİM

<u>ASK BİR HAYAL</u>	Serials Turkish	ATV	19:59	2,9	8,3
----------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

<u>ARKA SIRADAKİLER</u>	Serials Turkish	FOX	20:28	2,5	6,9
-------------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

19 EKİM

<u>EZEL</u>	Serials Turkish	SHOW	20:59	15,5	38,6
-------------	-----------------	------	-------	------	------

<u>KAPALICARSI</u>	Serials Turkish	ATV	20:20	7,4	19,1
--------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>ARKA SOKAKLAR</u>	Serials Turkish	KAND	20:37	5,2	13,0
----------------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>ELVEDA RUMELİ</u>	Serials Turkish	ATV	22:18	3,5	11,1
----------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>SON BAHAR</u>	Serials Turkish	STAR	22:16	3,0	9,0
------------------	-----------------	------	-------	-----	-----

<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:58	1,9	6,7
-----------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

<u>HESAPLASMA</u>	Serials Turkish	TRT1	21:49	1,2	3,0
-------------------	-----------------	------	-------	-----	-----

20 EKİM

<u>CANIM AİLEM</u>	Serials Turkish	ATV	20:17	8,8	21,5
--------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>GENIS AILE</u>	Serials Turkish	KAND	20:02	7,9	19,9
<u>BU KALP SENI UNUTUR MU</u>	Serials Turkish	SHOW	20:28	7,5	18,0
<u>KUCUK KADINLAR.</u>	Serials Turkish	KAND	22:08	6,5	19,8
<u>PAPATYAM</u>	Serials Turkish	STAR	20:07	5,2	12,9
<u>NEFES</u>	Serials Turkish	ATV	22:10	4,6	14,5
<u>OMRE BEDEL</u>	Serials Turkish	FOX	20:01	3,5	8,9
<u>KUL VE ATES</u>	Serials Turkish	STAR	22:24	3,4	11,4
<u>DENIZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:57	2,9	9,3
<u>BAHAR DALLARI</u>	Serials Turkish	TRT1	21:44	1,1	2,8
<u>AYRILIK</u>	Serials Turkish	TRT1	20:06	1,0	2,5

21 EKİM

<u>YAPRAK DOKUMU</u>	Serials Turkish	KAND	21:07	20,9	51,7
<u>UNUTULMAZ</u>	Serials Turkish	ATV	21:54	4,5	12,9
<u>KASABA.</u>	Serials Turkish	ATV	19:59	4,2	11,3
<u>DENIZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:57	2,8	9,3
<u>CILGIN KANAL</u>	Serials Turkish	TRT1	20:05	0,6	1,5

22 EKİM

<u>ASK-I MEMNU</u>	Serials Turkish	KAND	20:17	17,5	41,3
<u>BİR BULUT OLSAM</u>	Serials Turkish	KAND	22:26	5,6	19,8
<u>KİS MASALI</u>	Serials Turkish	ATV	22:23	5,0	17,4
<u>PARMAKLIKLAR ARDINDA</u>	Serials Turkish	ATV	19:58	3,3	7,9
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:58	2,4	7,2
<u>TEK TÜRKİYE</u>	Serials Turkish	STV	20:00	1,7	4,2
<u>ŞİKİ DOSTLAR .</u>	Serials Turkish	FOX	22:45	1,6	5,3

23 EKİM

<u>HANIMIN CİFTLİĞİ</u>	Serials Turkish	KAND	20:50	15,5	37,2
<u>MELEKLER KÖRÜSÜN</u>	Serials Turkish	SHOW	20:12	7,2	17,8
<u>ADANALI</u>	Serials Turkish	ATV	20:38	7,2	17,4
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	19:00	2,6	9,4
<u>KÖLLAMA</u>	Serials Turkish	STV	20:06	1,4	3,6

24 EKİM

<u>KAVAK YELLERİ</u>	Serials Turkish	KAND	22:10	6,8	19,3
<u>ES-ES</u>	Serials Turkish	ATV	19:59	5,4	16,6
<u>AKASYA DURAGI</u>	Serials Turkish	KAND	20:04	4,7	14,5
<u>AİLE REİSİ</u>	Serials Turkish	STAR	22:15	3,0	8,7

<u>BEZ BEBEK</u>	Serials Turkish	FOX	19:27	1,0	3,3
------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

<u>BALKAN DUGUNU</u>	Serials Turkish	SHOW	16:41	0,9	5,9
----------------------	-----------------	------	-------	-----	-----

<u>AH KALBİM.</u>	Serials Turkish	TRT1	20:09	0,6	1,9
-------------------	-----------------	------	-------	-----	-----

25 EKİM

<u>ASK BİR HAYAL</u>	Serials Turkish	ATV	20:21	5,1	13,8
----------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>ARKA SIRADAKİLER</u>	Serials Turkish	FOX	20:59	3,1	8,9
-------------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

26 EKİM

<u>EZEL</u>	Serials Turkish	SHOW	20:45	14,3	36,2
-------------	-----------------	------	-------	------	------

<u>KAPALICARSI</u>	Serials Turkish	ATV	20:19	6,9	17,0
--------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>ARKA SOKAKLAR</u>	Serials Turkish	KAND	20:39	5,3	13,0
----------------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>SON BAHAR</u>	Serials Turkish	STAR	22:03	4,2	12,9
------------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:56	2,7	8,1
-----------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

<u>HESAPLASMA</u>	Serials Turkish	TRT1	21:29	1,4	3,4
-------------------	-----------------	------	-------	-----	-----

<u>DOLUDIZGIN YILLAR</u>	Serials Turkish	TRT1	19:53	0,9	2,3
--------------------------	-----------------	------	-------	-----	-----

27 EKİM

<u>GENİS AİLE</u>	Serials Turkish	KAND	20:02	9,1	21,8
-------------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>CANIM AİLEM</u>	Serials Turkish	ATV	20:19	8,6	20,3
--------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>KUCUK KADINLAR.</u>	Serials Turkish	KAND	22:13	7,3	23,7
<u>BU KALP SENI UNUTUR MU</u>	Serials Turkish	SHOW	20:59	6,4	15,1
<u>PAPATYAM</u>	Serials Turkish	STAR	20:08	4,8	11,5
<u>NEFES</u>	Serials Turkish	ATV	22:36	4,6	17,2
<u>OMRE BEDEL</u>	Serials Turkish	FOX	20:01	4,4	10,6
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:57	3,4	9,8
<u>KUL VE ATES</u>	Serials Turkish	STAR	22:27	3,2	11,2
<u>AYRILIK</u>	Serials Turkish	TRT1	20:17	1,6	3,9
<u>BAHAR DALLARI</u>	Serials Turkish	TRT1	21:45	1,3	3,3

28 EKİM

<u>YAPRAK DOKUMU</u>	Serials Turkish	KAND	21:00	19,6	48,1
<u>UNUTULMAZ</u>	Serials Turkish	ATV	21:58	6,4	18,7
<u>KASABA.</u>	Serials Turkish	ATV	20:02	4,9	12,7
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:57	3,2	9,4

29 EKİM

<u>ASK-I MEMNU</u>	Serials Turkish	KAND	20:24	16,3	37,9
<u>KURTLAR VADISI PUSU</u>	Serials Turkish	STAR	21:47	15,6	38,7

<u>BİR BULUT OLSAM</u>	Serials Turkish	KAND	22:30	5,0	15,4
<u>KIS MASALI</u>	Serials Turkish	ATV	22:24	4,2	12,2
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:58	3,7	11,5
<u>PARMAKLIKLAR ARDINDA</u>	Serials Turkish	ATV	20:04	3,3	7,9
<u>TEK TÜRKİYE</u>	Serials Turkish	STV	19:55	2,2	5,4

30 EKİM

<u>ADANALI</u>	Serials Turkish	ATV	20:31	6,7	16,0
<u>MELEKLER KÖRÜSÜN</u>	Serials Turkish	SHOW	20:08	6,5	15,7
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:55	2,3	7,0
<u>KÖLLAMA</u>	Serials Turkish	STV	20:03	1,6	3,9

31 EKİM

<u>KAVAK YELLERİ</u>	Serials Turkish	KAND	22:05	8,4	24,4
<u>AKASYA DURAGI</u>	Serials Turkish	KAND	20:01	6,9	19,2
<u>ES-ES</u>	Serials Turkish	ATV	20:03	5,3	14,7
<u>AİLE REİSİ</u>	Serials Turkish	STAR	22:07	3,1	9,1
<u>BEZ BEBEK</u>	Serials Turkish	FOX	19:28	2,0	5,7
<u>HİCRAN YARASI</u>	Serials Turkish	TRT1	20:49	0,6	1,7

1 KASIM

<u>ASK BIR HAYAL</u>	Serials Turkish	ATV	20:20	5,4	13,2
----------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>ARKA SIRADAKILER</u>	Serials Turkish	FOX	20:56	2,8	7,1
-------------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

2 KASIM

<u>KAPALICARSI</u>	Serials Turkish	ATV	20:50	7,0	16,4
--------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>BENIM ANNEM BIR MELEK</u>	Serials Turkish	STAR	20:10	6,8	16,3
------------------------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>ARKA SOKAKLAR</u>	Serials Turkish	KAND	20:38	6,5	15,9
----------------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>DENIZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:57	2,4	7,0
-----------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

3 KASIM

<u>CANIM AILEM</u>	Serials Turkish	ATV	20:18	8,6	19,8
--------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>GENIS AILE</u>	Serials Turkish	KAND	20:04	7,9	18,3
-------------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>KUCUK KADINLAR.</u>	Serials Turkish	KAND	22:11	7,6	20,9
------------------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>BU KALP SENI UNUTUR MU</u>	Serials Turkish	SHOW	20:02	6,4	15,2
-------------------------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>PAPATYAM</u>	Serials Turkish	STAR	20:07	5,3	12,5
-----------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>OMRE BEDEL</u>	Serials Turkish	FOX	20:01	4,4	10,4
-------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>DENIZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:57	3,8	10,8
-----------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>UNUTMA BENI</u>	Serials Turkish	FOX	14:59	2,6	18,8
--------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>BAHAR DALLARI</u>	Serials Turkish	TRT1	21:41	1,5	3,6
----------------------	-----------------	------	-------	-----	-----

<u>IV.OSMAN</u>	Serials Turkish	STV	19:47	1,2	2,9
-----------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

<u>AYRILIK</u>	Serials Turkish	TRT1	20:01	1,0	2,4
----------------	-----------------	------	-------	-----	-----

4 KASIM

<u>YAPRAK DOKUMU</u>	Serials Turkish	KAND	21:06	21,1	49,1
----------------------	-----------------	------	-------	------	------

<u>UNUTULMAZ</u>	Serials Turkish	ATV	22:20	5,4	15,9
------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>KASABA.</u>	Serials Turkish	ATV	20:03	4,9	11,7
----------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>DENIZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:58	2,6	7,2
-----------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

<u>UNUTMA BENI</u>	Serials Turkish	FOX	15:00	2,0	13,3
--------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

5 KASIM

<u>ASK-I MEMNU</u>	Serials Turkish	KAND	20:15	15,4	35,3
--------------------	-----------------	------	-------	------	------

<u>KURTLAR VADISI PUSU</u>	Serials Turkish	STAR	19:49	13,7	32,8
----------------------------	-----------------	------	-------	------	------

<u>BİR BULUT OLSAM</u>	Serials Turkish	KAND	22:25	6,3	18,9
------------------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>KIS MASALI</u>	Serials Turkish	ATV	22:21	4,9	14,5
-------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>PARMAKLIKLAR ARDINDA</u>	Serials Turkish	ATV	20:00	3,6	8,3
-----------------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

<u>DENIZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:58	2,8	8,4
-----------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

<u>TEK TURKIYE</u>	Serials Turkish	STV	19:50	1,9	4,4
--------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

6 KASIM

<u>ADANALI</u>	Serials Turkish	ATV	20:53	6,5	15,0
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:57	3,5	10,3
<u>KOLLAMA</u>	Serials Turkish	STV	20:05	1,2	2,9
<u>ZORAKI BASKAN</u>	Serials Turkish	TRT1	21:50	1,0	2,2
<u>AH KALBİM.</u>	Serials Turkish	TRT1	19:56	0,9	2,3

7 KASIM

<u>KAVAK YELLERİ</u>	Serials Turkish	KAND	22:10	8,0	24,2
<u>AKASYA DURAGI</u>	Serials Turkish	KAND	20:05	7,5	22,4
<u>AİLE REİSİ</u>	Serials Turkish	STAR	21:57	3,1	9,3
<u>BEZ BEBEK</u>	Serials Turkish	FOX	19:26	1,6	5,0
<u>HİCRAN YARASI</u>	Serials Turkish	TRT1	20:15	1,1	3,3

8 KASIM

<u>ASK BİR HAYAL</u>	Serials Turkish	ATV	20:21	5,2	12,4
<u>ARKA SIRADAKİLER</u>	Serials Turkish	FOX	20:57	3,0	7,3

9 KASIM

<u>EZEL</u>	Serials Turkish	SHOW	20:46	15,9	36,8
<u>ARKA SOKAKLAR</u>	Serials Turkish	KAND	20:49	10,6	24,3

<u>KAPALICARSI</u>	Serials Turkish	ATV	20:17	6,6	15,4
--------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>BENİM ANNEM BİR MELEK</u>	Serials Turkish	STAR	20:09	3,9	9,2
------------------------------	-----------------	------	-------	-----	-----

<u>UNUTMA BENİ</u>	Serials Turkish	FOX	14:59	1,4	11,1
--------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

10 KASIM

<u>GENİS AİLE</u>	Serials Turkish	KAND	20:06	10,2	23,5
-------------------	-----------------	------	-------	------	------

<u>CANIM AİLEM</u>	Serials Turkish	ATV	20:18	8,5	19,3
--------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>BU KALP SENİ UNUTUR MU</u>	Serials Turkish	SHOW	20:29	8,4	18,9
-------------------------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>KUCUK KADINLAR.</u>	Serials Turkish	KAND	22:14	8,2	24,7
------------------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>NEFES</u>	Serials Turkish	ATV	22:21	3,8	12,0
--------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>OMRE BEDEL</u>	Serials Turkish	FOX	19:57	3,1	7,2
-------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:53	3,0	8,5
-----------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

<u>IV.OSMAN</u>	Serials Turkish	STV	19:48	1,4	3,4
-----------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

11 KASIM

<u>YAPRAK DOKUMU</u>	Serials Turkish	KAND	21:04	21,2	52,7
----------------------	-----------------	------	-------	------	------

<u>UNUTULMAZ</u>	Serials Turkish	ATV	22:17	5,7	17,4
------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>KASABA.</u>	Serials Turkish	ATV	20:02	4,6	11,9
----------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:58	3,1	9,3
-----------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

12 KASIM

<u>ASK-I MEMNU</u>	Serials Turkish	KAND	20:15	18,3	42,4
<u>KURTLAR VADISI PUSU</u>	Serials Turkish	STAR	21:47	15,3	39,0
<u>BİR BULUT OLSAM</u>	Serials Turkish	KAND	22:28	5,2	15,8
<u>PARMAKLIKLAR ARDINDA</u>	Serials Turkish	ATV	20:03	4,4	10,5
<u>KIS MASALI</u>	Serials Turkish	ATV	22:28	4,4	13,4
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:57	3,2	9,2
<u>TEK TÜRKİYE</u>	Serials Turkish	STV	19:50	1,9	4,6

13 KASIM

<u>HANIMIN ÇİFTLİĞİ</u>	Serials Turkish	KAND	20:44	18,0	41,8
<u>MELEKLER KÖRÜSÜN</u>	Serials Turkish	SHOW	20:30	7,2	16,9
<u>ADANALI</u>	Serials Turkish	ATV	20:44	6,2	14,4
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:57	2,5	7,6
<u>KOLLAMA</u>	Serials Turkish	STV	20:04	1,4	3,6
<u>AH KALBİM.</u>	Serials Turkish	TRT1	20:00	0,7	1,8

14 KASIM

<u>KAVAK YELLERİ</u>	Serials Turkish	KAND	22:07	9,2	23,8
<u>AKASYA DURAGI</u>	Serials Turkish	KAND	20:02	7,2	18,9
<u>AİLE REİSİ</u>	Serials Turkish	STAR	22:16	2,4	6,4
<u>BEZ BEBEK</u>	Serials Turkish	FOX	19:26	1,6	4,5
<u>HICRAN YARASI</u>	Serials Turkish	TRT1	20:19	0,9	2,2

15 KASIM

<u>ASK BİR HAYAL</u>	Serials Turkish	ATV	20:23	5,3	12,9
<u>ES-ES</u>	Serials Turkish	ATV	22:22	4,9	16,3
<u>KUL VE ATES</u>	Serials Turkish	STAR	20:06	4,2	10,5
<u>ARKA SIRADAKİLER</u>	Serials Turkish	FOX	20:57	3,3	8,2

16 KASIM

<u>EZEL</u>	Serials Turkish	SHOW	20:52	13,6	31,5
<u>KAPALICARSI</u>	Serials Turkish	ATV	20:23	7,6	17,6
<u>ARKA SOKAKLAR</u>	Serials Turkish	KAND	20:52	7,3	16,9
<u>BENİM ANNEM BİR MELEK</u>	Serials Turkish	STAR	20:12	4,3	10,2
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:56	2,6	7,4
<u>KIRIK KALPLER.</u>	Serials Turkish	STV	19:54	2,6	6,2

17 KASIM

CANIM AILEM	Serials Turkish	ATV	20:40	8,7	20,7
<u>GENIS AILE</u>	Serials Turkish	KAND	20:02	8,2	19,9
<u>KUCUK KADINLAR.</u>	Serials Turkish	KAND	22:10	7,7	22,1
<u>BU KALP SENI UNUTUR MU</u>	Serials Turkish	SHOW	21:09	7,2	17,3
<u>PAPATYAM</u>	Serials Turkish	STAR	20:12	5,6	13,5
<u>OMRE BEDEL</u>	Serials Turkish	FOX	20:01	3,9	9,5
<u>DENIZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:56	2,9	8,6
<u>IV.OSMAN</u>	Serials Turkish	STV	19:50	1,9	4,8
<u>AYRILIK</u>	Serials Turkish	TRT1	19:58	1,3	3,3
<u>BAHAR DALLARI</u>	Serials Turkish	TRT1	21:27	0,9	2,2

18 KASIM

YAPRAK DOKUMU	Serials Turkish	KAND	21:01	21,5	50,8
<u>UNUTULMAZ</u>	Serials Turkish	ATV	22:28	6,0	19,2
<u>KASABA.</u>	Serials Turkish	ATV	20:10	5,1	11,9
<u>DENIZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:58	4,0	10,8

<u>CILGIN KANAL</u>	Serials Turkish	TRT1	19:54	0,6	1,5
---------------------	-----------------	------	-------	-----	-----

19 KASIM

<u>ASK-I MEMNU</u>	Serials Turkish	KAND	20:17	18,1	40,6
--------------------	-----------------	------	-------	------	------

<u>KURTLAR VADISI PUSU</u>	Serials Turkish	STAR	21:49	16,2	39,6
----------------------------	-----------------	------	-------	------	------

<u>BIR BULUT OLSAM</u>	Serials Turkish	KAND	22:32	5,2	15,5
------------------------	-----------------	------	-------	-----	------

<u>PARMAKLIKAR ARDINDA</u>	Serials Turkish	ATV	20:02	4,5	10,4
----------------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>KIS MASALI</u>	Serials Turkish	ATV	22:28	4,1	11,8
-------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>DENIZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:58	2,8	7,9
-----------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

<u>TEK TURKIYE</u>	Serials Turkish	STV	19:57	2,3	5,3
--------------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

20 KASIM

<u>HANIMIN CIFTLIGI</u>	Serials Turkish	KAND	20:49	18,2	43,7
-------------------------	-----------------	------	-------	------	------

<u>ADANALI</u>	Serials Turkish	ATV	20:46	6,9	16,7
----------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>DENIZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:58	3,4	10,6
-----------------------	-----------------	-----	-------	-----	------

<u>ZORAKI BASKAN</u>	Serials Turkish	TRT1	22:28	1,9	4,7
----------------------	-----------------	------	-------	-----	-----

<u>KOLLAMA</u>	Serials Turkish	STV	20:01	1,4	3,7
----------------	-----------------	-----	-------	-----	-----

<u>AH KALBIM.</u>	Serials Turkish	TRT1	20:02	0,8	2,0
-------------------	-----------------	------	-------	-----	-----

21 KASIM

<u>AKASYA DURAGI</u>	Serials Turkish	KAND	20:01	7,5	20,6
<u>KAVAK YELLERİ</u>	Serials Turkish	KAND	22:03	7,3	19,9
<u>BEZ BEBEK</u>	Serials Turkish	FOX	19:27	2,0	5,6
<u>HICRAN YARASI</u>	Serials Turkish	TRT1	20:13	0,9	2,5

22 KASIM

<u>ES-ES</u>	Serials Turkish	ATV	22:24	5,7	16,8
<u>ASK BİR HAYAL</u>	Serials Turkish	ATV	20:20	5,4	12,3
<u>ARKA SIRADAKİLER</u>	Serials Turkish	FOX	20:55	3,6	8,3
<u>KUL VE ATES</u>	Serials Turkish	STAR	20:12	3,4	7,7

23 KASIM

<u>EZEL</u>	Serials Turkish	SHOW	20:52	17,6	40,5
<u>KAPALICARSI</u>	Serials Turkish	ATV	20:18	7,3	16,7
<u>ARKA SOKAKLAR</u>	Serials Turkish	KAND	20:53	5,4	12,3
<u>BENİM ANNEM BİR MELEK</u>	Serials Turkish	STAR	20:17	4,0	9,2
<u>KIRIK KALPLER.</u>	Serials Turkish	STV	19:48	2,5	6,2
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:58	2,0	6,0

24 KASIM

<u>GENIS AILE</u>	Serials Turkish	KAND	20:03	9,7	23,2
<u>KUCUK KADINLAR.</u>	Serials Turkish	KAND	22:10	8,9	23,8
<u>CANIM AILEM</u>	Serials Turkish	ATV	20:40	7,7	17,6
<u>BU KALP SENI UNUTUR MU</u>	Serials Turkish	SHOW	20:34	7,7	17,6
<u>PAPATYAM</u>	Serials Turkish	STAR	20:11	5,1	12,3
<u>OMRE BEDEL</u>	Serials Turkish	FOX	20:00	4,4	10,5
<u>DENIZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:55	2,4	7,3
<u>BAHAR DALLARI</u>	Serials Turkish	TRT1	21:39	0,8	1,9
<u>IV.OSMAN</u>	Serials Turkish	STV	19:52	0,7	1,8

25 KASIM

<u>YAPRAK DOKUMU</u>	Serials Turkish	KAND	21:08	18,8	42,9
<u>UNUTULMAZ</u>	Serials Turkish	ATV	22:21	5,7	15,6
<u>KASABA.</u>	Serials Turkish	ATV	20:15	4,3	10,6
<u>DENIZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:58	2,4	7,2

26 KASIM

<u>ASK-I MEMNU</u>	Serials Turkish	KAND	20:52	17,9	44,7
<u>KIS MASALI</u>	Serials Turkish	ATV	22:28	5,1	17,6
<u>PARMAKLIKLAR ARDINDA</u>	Serials Turkish	ATV	20:03	3,9	10,3
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:58	2,4	7,7
<u>TEK TÜRKİYE</u>	Serials Turkish	STV	19:58	2,3	6,0
<u>KURBAN.</u>	Serials Turkish	TRT1	20:37	0,9	2,5

27 KASIM

<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:58	2,6	12,3
<u>KOLLAMA</u>	Serials Turkish	STV	19:54	0,9	3,5

28 KASIM

<u>KAVAK YELLERİ</u>	Serials Turkish	KAND	22:04	5,9	19,7
<u>BEZ BEBEK</u>	Serials Turkish	FOX	19:24	1,3	5,5
<u>KURBAN.</u>	Serials Turkish	TRT1	19:55	0,8	3,4

29 KASIM

<u>ES-ES</u>	Serials Turkish	ATV	20:06	3,5	12,2
<u>YALANCI ROMANTİK</u>	Serials Turkish	FOX	16:18	1,4	7,2
<u>KURBAN.</u>	Serials Turkish	TRT1	19:46	0,9	3,4

30 KASIM

<u>EZEL</u>	Serials Turkish	SHOW	20:42	15,7	40,6
<u>BENİM ANNEM BİR MELEK</u>	Serials Turkish	STAR	20:02	3,0	8,1
<u>DENİZ YILDIZI.</u>	Serials Turkish	FOX	18:58	2,4	7,7
<u>YENİ BASTAN</u>	Serials Turkish	FOX	20:02	1,2	3,4
<u>KIRIK KALPLER.</u>	Serials Turkish	STV	19:47	0,7	2,1
<u>HESAPLASMA</u>	Serials Turkish	TRT1	22:03	0,6	1,7

- “EZEL” DİZİSİ 2 KASIM TARİHİNDE YAYINLANMAMIŞTIR.
- “KURTLAR VADİSİ PUSU” DİZİSİ 22 EKİM VE 26 KASIM TARİHLERİNDE YAYINLANMAMIŞTIR.

EK 2: İNCELENEN TELEVİZYON DİZİLERİNİN KÜNYELERİ

YAPRAK DÖKÜMÜ (İLK YAYIN TARİHİ: 13.09.2006- DEVAM EDİYOR)

KANAL: KANAL D

YAPIM: AY YAPIM

YÖNETMEN: MESUDE ERASLAN

SENARYO: ECE YÖRENÇ, MELEK GENÇOĞLU

OYUNCULAR: Halil Ergün (Ai Rıza), Güven Hokna (Hayriye), Bennu Yıldırımlar (Fikret), Deniz Çakır (Ferhunde), Tolga Karel (Oğuz), Hasan Küçükçetin, Gökçe Bahadır (Leyla), Fahriye Evcen, Güler Ökten, Ahmet Saraçoğlu, Perihan Savaş (Nurdan), Mustafa Avkıran, Seda Demir, Bedia Ener

CANIM AİLEM (İLK YAYIN TARİHİ: 18 KASIM 2008, FİNAL: 9 HAZİRAN 2010)

KANAL: ATV

YAPIM: TMC

YÖNETMEN: SADULLAH ÇELEN

SENARYO: SELİN TUNÇ, NİHAT EMÜLTAY, CEYLAN GÜLEÇ, AYHAN SONYÜREK

OYUNCULAR: Uğur Yücel (Samim), Ozan Güven (Ali), Şebnem Bozoklu (Meliha), Funda Eryiğit (Seyhan), Ezgi Mola (Feride), İlker Aksum (Halim), Candan Sabuncu (Muazzez), Nejat Biricik (Tacettin), Şeyda Şaşmaz (Ayça), Sezgi Mengi (Yiğit), Deniz Denker (Eda), Alpay Şayhan (Mertcan), Onur Ünsal (Furkan), Ayça Abana (Şehnaz), Bengi Öztürk (Sevim), Hikmet Körmükçü (Saime), Kaan Urgancıoğlu (Talat), Haldun Boysan (Zeki)

KURTLAR VADİSİ PUSU (İLK YAYIN TARİHİ: 19 NİSAN 2007, SHOW TV.

4. SEZONU OLAN 2009-2010 DÖNEMİNDE STAR TV'YE GEÇTİ. DEVAM EDİYOR)

KANAL: STAR TV

YAPIM: PANA FİLM

YÖNETMEN: SADULLAH ŞENTÜRK, ZÜBEYR ŞAŞMAZ

SENARYO: RACİ ŞAŞMAZ, BAHADIR ÖZDENER, CÜNEYT AYSAN

OYUNCULAR: Necati Şaşmaz (Polat Alemdar), Gürkan Uygun (Memati), Kenan Çoban (Abdülhey), Erhan Ufak (Güllü Erhan), Erdem Ergüney (Deli Hikmet), Emin Olcay (Ömer Baba), Serpil Tamur (Nazife Anne), Hatice Şendil (Ebru), Sema Şimşek (İnci Tataroğlu), Osman Wöber (Tuncay Kantarcı), Ali Sürmeli (Şeref Zazaoğlu), Bora Sivri (Cevher), Mesut Akusta (Ünsal Kemal Alnaçık), Hüseyin Avni Danyal (Yalçın Bulut), Payidar Tüfekçioğlu (İbrahim Velid), Neco (Mehmet Fikret Hazarbeyoğlu), Osman Soykut (Aron Feller), Tarkan Tüzmen (Alper), Yalçın Güzelce (İstihbarat Başkanı), Volkan Özgömeç (Bedri Fincancı), Yılmaz Meydaneri (Hakkı Bafıralı), Adnan Erdoğan (Hüsnü Yalınkılıç), Cansu Kanlıkaya (Gaye Yakın), Cahit Kayaoğlu (Cahit), Can Gürzap (Davut Tataroğlu)

EZEL (İLK YAYIN TARİHİ: 28.09.2009- DEVAM EDİYOR)

KANAL: (İLK YAYIN SHOW TV, 25.01.2010 TARİHİNDE ATV'YE GEÇTİ-Çalışma kapsamı olan Eylül-Ekim-Kasım aylarında Show Tv'de yayınlandığı için, çalışmaya bu kanalın yayını olarak dahil edilmiştir- DEVAM EDİYOR)

YAPIM: AY YAPIM

YÖNETMEN: ULUÇ BAYRAKTAR

SENARYO: KEREM DEREN, PINAR BULUT

OYUNCULAR: Kenan İmirzalıoğlu (Ezel Bayraktar), Cansu Dere (Eyşan Atay), Yiğit Özşener (Cengiz Atay), Sedef Avcı (Bahar Tezcan), Barış Falay (Ali Kırgız), İpek Bilgin (Meliha Uçar), Beyazıt Gülercan (Mümtaz Uçar), Güray Kip (Kamil Çalıcı), Sarp Akkaya (Tevfik Zaim), Salih Kalyon (Serdar Tezcan), Tuncel Kurtiz (Ramiz Karaeski), Barış Serma

(Can Atay), Aylin Çevik (Berivan Dural), Şebnem Sertuna (Bade İşçil), Nükhet Özbağ
(Bengü Benian).

KAYNAKÇA

- Adams, B. N. (1986). *The Family A Sociological Interpretation*. 4th Edition. San Diego: Harcourt Brace Jovanovich.
- Agacinski, S. (1999). *Cinsiyetler Siyaseti*. (Çev: İsmail Yerguz.) Ankara: Dost Kitabevi
- Ang, I. (1991). Dallas and the Melodramatic Imagination. Ed: Marcia Landy. *Imitations of Life: A Reader on Film & Television Melodrama*. (473-495). Detroit, Michigan: Wayne State University Press.
- Ashcraft, A. M ve Belgrave, F. Z. (2005). Gender Identity Development in Urban African American Girls. Ed: Janice W. Lee, *Gender Roles*. 1-31, new York: Nova. 29.06.2010 tarihinde http://books.google.com/books?id=vLwinoTL6JoC&printsec=frontcover&dq=gender+roles&hl=tr&ei=JgoeTOTIOtT0_AaR3PyqDw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCcQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false erişilmiştir:
- Aslan, N. (2009). An Examination of Family Leisure and Family Satisfaction Among Traditional Turkish Families. *Journal of Leisure Research*, 41(2), 157-176.
- Ataca, B. ve Sunar, Diane (1999). Continuity and Change in Turkish Urban Family Life. *Psychology and Developing Societies*, 11(1), 77-78.
- Barbatsis, G. S., Wong, M.R. ve Herek, G.M. (1983). A Struggle for Dominance: Relational Communication Patterns in Television Drama. *Communication Quarterly*, Vol. 31 No. 2.

Benokraitis, N.V. (1993). *Marriages and Families*. Englewood Cliffs: Prentice Hall.

Bernardes, J. (1997). *Family Studies An Introduction*. London: Routledge.

Bernstein, K. (1998). *My Gender Workbook*. New York: Routledge.

Bignell, J. (2004). *An Introduction to Television Studies*. London: Routledge.

Blau, F. D. ve Ferber, M. A. (1986). *Industrialization and the Evolution of the Family*. New Jersey: Prentice-Hall.

Bolak, H. (1993). Aile İçi Kadın Erkek İlişkilerinin Çok Boyutlu Kavramlaştırılmasına Yönelik Öneriler. Haz: Ş. Tekeli. *1980'ler Türkiye'sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar*. (s. 235-246). İstanbul: İletişim Yayınları.

Bolkal, S. (1999). Yerli Televizyon Dramalarında Değişen Cinsiyet Roller. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi.

Bryant, J. ve Bryant A. (2001). *Television and The American Family*. (İkinci Basım). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

Burr, V. (1998). *Gender and Social Psychology*. London: Routledge.

Butler, J.G. (2007). *Television Critical Methods and Applications*. 3rd Edition. London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

Cantor, M. G. (1980). *Prime-Time Television Content And Control*. California: Sage Commtext Series

Cantor, M. G. (1990). Prime-time Fathers: A Study in Continuity and Change. *Critical Studies in Mass Communication*, (7), 275-285.

Carroll, J. L. (2010). *Sexuality Now: Embracing Diversity*. California: Wadsworth Cengage Learning. 04.07.2010 tarihinde şu adresten erişilmiştir: http://books.google.com/books?id=5f8mQx7ULs4C&printsec=frontcover&dq=sexuality+now&hl=tr&ei=hJcwTMzSBoSKOKu-qaEC&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCcQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false.

Chodorow, N. (1999). *The Reproduction of Mothering* (İkinci Basım). California: University of California Press.

Connell, R. W. (2002). *Gender*. Cambridge: Polity Press.

Comstock, J. Ve Stryzewski, K. (1990). Interpersonal Interaction on Television: Family Conflict and Jealousy on Primetime, *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 34(3), 263-282

Creeber, G. (2001). Taking Our Personal Lives Seriously: Intimacy, Continuity and Memory in the Television Drama Serial. *Media Culture & Society*, 23(4), 439-455

Çaha, Ö. (1996). *Sivil Kadın*. İstanbul: Vadi yayınları.

Çelenk, S. (2005). *Televizyon Temsil Kültür*. Ankara: Ütopya Yayınevi.

Çelik, Ö. (2008). Ataerkil Sistem Bağlamında Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Benimsenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

D'Acci, J. (2004). Television, Representation and Gender. Ed: R. C. Allen ve A. Hill. *The Television Studies Reader*. London: Routledge.

Davidoff, L. (2002). Feminist Tarihyazımında Sınıf ve Cinsiyet. Çev: Zerrin Ateşer, Selda Somuncuoğlu. İstanbul: İletişim Yayınları.

Dedeoğlu, S. (2000). Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından Türkiye'de Aile ve Kadın Emeği. *Toplum ve Bilim*, 86, 139-170.

Demiray, E. (1999). *Türk Sineması'nda 1960-1990 Yılları Arasında Çekilmiş Filmlerde Kentsel Aile*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Dökmen, Z. Y. (2006). *Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar*. İkinci basım. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Dönmez, N. (2008). Toplumsal Cinsiyet Kalıplarının Yerli Televizyon Dizilerindeki Kadın Karakterlere Yansımaları: Binbir Gece Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi.

Dönmezer, İ. (1999). *Ailede İletişim ve Etkileşim*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Eaton, C. B. (1997). Prime-Time Stereotyping on the New Television Networks. *Journalism and Mass Communication Quarterly*. 74(4), 859-872.

Ecevit, Y. (1998). Türkiye’de Ücretli Kadın Emeğinin Toplumsal Cinsiyet Temelinde Analizi. Ed: Ayşe Berktaş Hacımiraçoğlu. *75 Yılda Kadınlar ve Erkekler*. (s. 267-285). İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

Eröz, M. (1990). Türk Ailesi. Der: B. Dikeçligil, A. Çiğdem. *Aile Yazıları 1 Temel Kavramlar Yapı ve Tarihi Süreç*. (s. 267-285). Ankara: Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.

Eşkinat, R. (2006). Aile İçinde Kadının Konumu. Ed.: G. Yaktıl Oğuz. *Toplumsal Yaşamda Kadın*. (s. 47-60). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları.

Fişek, G. (1982). Psychopathology and the Turkish Family: A Family system’s Theory Analysis, Ed: Ç. Kağıtçıbaşı. *Sex Roles, Family and Community in Turkey*. (s. 295-323). Indiana University Turkish Studies 3.

Frieze, I. H.; Parsons, J.E.; Johnson, P.B.; Ruble, D.N.; Zellman, G.L. (1978). *Women and Sex Roles: A Social Psychological Perspective*. New York: W.W. Norton & Company.

Gauntlett, D. (2002). *Media, Gender and Identity: An Introduction*. London: Routledge.

Geçer, E. (2007). Türk Televizyonlarında 2005-2006 Yıllarında Yayınlanan Popüler Kültür Programlarının Medyaya Yansıyış Biçimlerinin Psiko-Sosyal Açıdan Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Gedik, Esra. (2008) *Dizilerdeki Kadınlık ve Erkeklik Halleri*. 01.07.2010 tarihinde şu adresten erişilmiştir: <http://bianet.org/biamag/toplumsal-cinsiyet/106859-dizilerdeki-kadinlik-ve-erkeklik-halleri>

Gilligan, C. (1982). *In a Different Voice*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.

Glascock, J. (2003). Gender, Race and Aggression in Newer TV Networks' Primetime Programming. *Communication Quarterly*. 51(1), 90-100.

Goldenberg, H. ve Goldenberg, I. (2008). *Family Therapy*. 6th Edition, Australia: Thomson/Brooks/Cole.

Goldscheider, F. K. (2001). Men's Changing Family Relationships, 37-47. Ed: A. Booth, A. C. Crouter, M. Clements, *Couples In Conflict*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates. 01.07.2010 tarihinde şu adresten erişilmiştir: http://books.google.com/books?id=3mLXH6Bq5_cC&printsec=frontcover&dq=couples+in+conflict&hl=tr&ei=BecpTK7fG4H68AbjmtzTCA&sa=X&oi=book_result&ct=resu&resnum=1&ved=0CCoQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false.

Güler, D. ve Ulutak, N. (1992). Aile Kavramının Tarihsel Gelişimi ve Türk Toplum Yaşantısında Aile. *Kurgu*, (11), 51-76.

Gülerce, A. (2007). *Dönüştürsel Aile Modeli ve Türkiye’de Ailelerin Psikolojik Örüntüleri*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.

İmançer, D. (2000). Televizyondaki Toplumsal Cinsiyet Stereotiplerinin Türk Aile Dizilerinde Sunumu. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi.

İmİK, N. (2006). 2000-2005 Arası Türkiye’de Dizilerde Kullanılan Müziğin Genç İzleyicilere Etkileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi.

İnceoğlu, Y. *Medyada ‘Kadın’ İmajı*. 14.02.2010 tarihinde şu adresten erişilmiştir: <http://www.yasemininceoglu.com/makaleler30.php>,

Ivory, A. H.; Gibson, R.; Ivory, J.D. (2009). Gendered Relationships On Television: Portrayals of Same-Sex and Heterosexual Couples. *Mass Communication and Society*, 12(2), 170-192.

İvrendi, A. Ve Işıkoğlu, N. (2010). A Turkish View on Fathers’ Involvement In Children’s Play. *Early Childhood Education*, (39), 519-526.

Jordan, A. (2004). The Portrayal of Children on Primetime Situation Comedies. *The Journal of Popular Culture*, 29(3), 139-147.

Kammeyer, K. C.W. (1987). *Marriage and Family*. Boston: Allyn and Bacon.

Kandiyoti, D. (1977). Sex Roles and Social Change: A Comparative Analysis of Turkey's Women. *Signs*, 3(1), 57-73

Kandiyoti, D. (1993). Ataerkil Örüntüler: Türk Toplumunda Erkek Egemenliğinin Çözümlemesine Yönelik Notlar. Haz: Ş. Tekeli. *1980'ler Türkiye'sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar*. (s. 367-382). İstanbul: İletişim Yayınları.

Kessler, S. J. Ve McKenna, W. (1978). *Gender An Ethnomethodological Approach*. John Wiley and Sons Inc. 01.07.2010 tarihinde şu adresten erişilmiştir: http://books.google.com/books?id=As563HBuZcAC&printsec=frontcover&dq=gender+an+ethnomethodological+approach&hl=tr&ei=ZgkeTPWqFI75_AbKw8G6DQ&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCcQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false

Kimmel, M. S. (2000). *The Gendered Society*. New York: Oxford University Press.

Kotaman, A. (2009). Toplumsallaşma Sürecinde Yerli Diziler. Der: Nesrin Tan Akbulut, Can Bilgili, *Medya Eleştirileri*. İstanbul: Beta Yayınları.

Kozloff, S. (1992). Narrative Theory and Television. Ed: R. C. Allen. *Channels of Discourse, Reassembled: Television and Contemporary Criticism*. (52-77). London: Routledge.

Lauzen, M.M. ve Dozier, D.M. (2002). You Look Mahvelous: An Examination of Gender and Appearance Comments in the 1999-2000 Prime-Time Season. *Sex Roles*, 46(11/12), 429-437.

Lauzen, M. M. ve Dozier, D. M. (2005). Maintaining The Double Standard: Portrayals of Age and Gender in Popular Films. *Sex Roles*, 52(7/8), 437-446.

Lauzen, M.M.; Dozier, D.M. ve Horan, N. (2008). Constructing Gender Stereotypes Through Social Roles in Prime-Time Television. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*. 52(2), 200-214.

Lorber, J. (1994). *Paradoxes of Gender*. New Haven: Yale University Press.

MacKinnon, C. A. (2003). *Feminist Bir Devlet Kuramına Doğru*. İstanbul: Metis Kadın Araştırmaları.

Mazdon, L. (2005). Introduction. Ed: M. Hammond, L. Mazdon. *The Contemporary Television Series*. (3-11). Edinburgh: Edinburgh University Press.

Mitchell, P. (1992). *Psychology of Childhood*. London, Washington D.C.: Falmer Press.
25.06.2010 tarihinde şu adresten erişilmiştir:
<http://site.ebrary.com/lib/anadolu/docDetail.action?docID=10100137>.

Moore, M. L. (1992). The Family as Portrayed on Prime-Time Television, 1947-1990: Structure and Characteristics. *Sex Roles*, 26(1/2)

Mutlu, E. (1991). *Televizyonu Anlamak*. Ankara: Gündoğan Yayınları.

- Öktan, A. (2009). Türk Sineması'nda Hegemonik Erkeklikten Erkeklik Krizine: Yazı-Türe ve Erkeklik Bunalımının Sınırları. (s.183-209). Ed: H. Kuruoğlu. *Erkek Kimliğinin Değiş(e)meye)n Halleri*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Olson, B. ve Douglas, W. (1997). The Family on Television: Evaluation of Gender Roles in Situation Comedy. *Sex Roles*, 36(5/6), 409-427.
- Özbay, F. (1993). Türkiye'de Aile ve Hane Yapısı: Dün, Bugün, Yarın. Haz: Ş. Tekeli. *1980'ler Türkiye'sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar*. (s. 155-173). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Özen, S. (1990). Aile Kurumuna Bazı Sosyolojik Yaklaşımlar. Der: Der: B. Dikeçligil, A. Çiğdem. *Aile Yazıları 1 Temel Kavramlar Yapı ve Tarihi Süreç*. (s. 397-409). Ankara: Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Özkalp, (1981). Household and Family Structure in Turkey. *İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi*, cilt 17 sayı 1, 308-323.
- Özkan, Z. Ç. (2009). Geleneksel Türk Sineması'nda Erkeğin Değişen İmgesi. Ed: H. Kuruoğlu, *Erkek Kimliğinin Değiş(e)meye)n Halleri*. (s. 117-142). İstanbul: Beta Yayınları.
- Özkan, T ve Lajunen, T (2005). Masculinity, Femininity and the BEM Sex Role Inventory in Turkey. *Sex Roles*, 52 (1-2), 103-110.
- Renzetti, C. M. ve Curran, D. J. (2003). *Women, Men and Society*. Boston, MA: Allyn and Bacon.

Scott, J. W. (2007). *Toplumsal Cinsiyet: Faydalı bir Tarihsel Analiz Kategorisi* (Birinci Basım). İstanbul: Agora Kitaplığı.

Seçkin, N. Ve Kayhan, Ü. (1999). *Aile Yapısı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Segal, L. (1990). *Slow Motion: Changing Masculinities, Changing Men*. London: Virago.

Sencer, M. Ve Sencer, Y. (1978). *Toplumsal Araştırmalarda Yöntembilim*. Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.

Serafica, F.C. ve Rose, S. (1982). Parents' Sex Role Attitudes and Children's Concepts of Femininity and Masculinity. Ed: J. Downing, *Sex Role Attitudes and Cultural Change*. (s. 11-25). Holland: D. Reidel Publishing Company.

Sezgin, N. (2006). Bir Popüler Kültür Örneği Olarak Kurtlar Vadisi Dizisi'nde Erkek Kimliğinin Sunumu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi.

Shin Lee, J. (2008). The Battle of Sexes in Korean Entertainment Media: Husband vs. Wife in TV Drama. *Journal of Pragmatics*, 40(12), 2175-2196.

Sigelman, C.K. ve Rider, E.A. (2009). *Life-Span Human Development*. Australia: Wadsworth Cengage Learning.

- Signorielli, N. ve Bacue, A. (1999). Recognition and Respect: A Content Analysis of Primetime Television Characters Across Three Decades. *Sex Roles*, 40(7/8), 527-544.
- Signorielli, N. (1982). Marital Status in Television Drama: A Case of Reduced Options. *Journal of Broadcasting*, (26), 585-597.
- Skill, T.; Robinson, J.D. ve Wallace, S.P. (1987). Portrayals of Families on Prime-Time TV: Structure, Type and Frequency. *Journalism Quarterly*, 64(2), 360-398
- Skill, T. Ve Wallace, S. (1990). Family Interactions on Primetime Television: A Descriptive Analysis of Assertive Power Interactions. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 34(3), 243-262
- Smith, S. Ve Smith, S. (2009). The Portrayals of Women, Minorities and Work in Primetime Television. International Communication Association. Conference Papers. 1-32.
- Şahinkaya, R. (1990). Türk Aileleri Hangi Yönlerden Birbirlerine Farklılıklar Gösterirler. Der: Beylü Dikeçligil, Ahmet Çiğdem, *Aile Yazıları 1*, Bilim Serisi 5/1. (s. 37-43). Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.
- Suğur, S. (2006). Toplumsal Cinsiyet. Ed: G. Yaktıl Oğuz, *Toplumsal Yaşamda Kadın*. (s. 1-24). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları.
- Talimciler, A. (2009). Türkiye’de Erkek Kimliğinin Oluşumunda Göz Ardı Edilen Alan: Spor/Futbol. Ed: H. Kuruoğlu, *Erkek Kimliğinin Değiş(e)meye)n Halleri*. (s. 45-65). İstanbul: Beta Yayınları.

Tanrıöver, H. U. (2003). Türkiye’de Televizyon Kültürü ve Kadınlar. Haz: Ayşegül Yaraman. *Kadın Yaşantıları*. (s. 51-75). Ankara: Bağlam Yayınları.

Tanrıvermiş, Ş. (2007). Televizyon Dizilerinde Erkek İmgesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Kültür Üniversitesi.

Tekeli, Ş. (1993). 1980’ler Türkiye’sinde Kadınlar. *1980’ler Türkiye’sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar*. Haz: Ş. Tekeli. (s. 15-50). İstanbul: İletişim Yayınları.

Tezcan, M. (1990). Toplumsal Değişme ve Aile. *Türkiye Aile Yıllığı*. (s. 66-75). Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.

Turner, P. J. (1995). *Sex, Gender and Identity*. United Kingdom: The British Psychological Society Books. 02.07.2010 tarihinde şu adresten erişilmiştir: http://books.google.com/books?id=IIJTzdxLCFsC&printsec=frontcover&dq=sex+gender+and+identity&hl=tr&ei=1zUeTLuyMNX74Abf2OSDDg&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCoQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false.

Vanek, J. (1983). Household Work, Wage Work, and Sexual Equality. Ed: A. S. Skolnick ve Jerome H. Skolnick. *Family in Transition*. Boston: Little Brown and Company.

Vannoy-Hiller, D. ve Philliber, W.W. (1989). *Equal Partners Successful Women in Marriage*. Newbury Park: Sage Library of Social Research.

Webster, J.G.; Phalen, P.F.; Lichty, L.W. (2006). *Ratings Analysis The Theory and Practice of Audience Research*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

Wharton, A.S. (2005). *The Sociology of Gender*. Madlen, Massachusetts: Blackwell Publishing.

Yaktıl Oğuz, G. (2005). Televizyon Dizileri ve Kültürel İletilerin Yayılma Süreci Türk Televizyon Tarihinde Bir Fenomen: Bizimkiler Dizisi. *Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Kurgu Dergisi*. (21), 169-182.

Yazıcıoğlu, Y. ve Kayhan, Ü. (2002). *Aile Yapısı ve İlişkiler*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık

Yıldırım, A (1997). Gender Role Influences on Turkish Adolescents' Self-Identity. *Adolescence*, (32). 217-231.

Yüksel, A. N. (1999). Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve Türkiye'deki Toplumsal Cinsiyet Kalıplarının Televizyon Dizilerindeki Yansıması. *Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. (16), 67-81.